

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ СУЧАСНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного
університету, учителів та учнів загальноосвітніх закладів

Випуск 13

*Частина 2. Круглий стіл
«Нова українська школа: теорія і практика (обмін досвідом)»
(м. Слов'янськ, 02–05 квітня 2021 р.)*

Затверджено
на засіданні Вченої ради ДДПУ.
Протокол № 6 від 18.03.2021 р.

Редакційна колегія:

Г. І. Бондаренко – кандидат педагогічних наук, доцент, консультант комунальної установи «Міський центр професійного розвитку педагогічних працівників» Дружківської міської ради Донецької області;

В. А. Глущенко – доктор філологічних наук, професор; завідувач кафедри германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету;

О. О. Клець – учитель російської мови та літератури, української мови та літератури, зарубіжної літератури Краматорського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 6 – дошкільний навчальний заклад» Краматорської міської ради; учитель вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель; кандидат філологічних наук;

Н. М. Маторіна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету;

Н. І. Овчаренко – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри української мови та літератури, декан філологічного факультету Донбаського державного педагогічного університету;

І. А. Решетова – кандидат педагогічних наук, доцент; доцент кафедри менеджменту, вчений секретар Донбаського державного педагогічного університету;

А. А. Рубан – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри російської мови та літератури Донбаського державного педагогічного університету;

Н. І. Тесленко – учитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, заступник директора з навчально-виховної роботи Слов'янської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 5 Слов'янської міської ради Донецької області.

П 278 Перспективні напрямки сучасної науки та освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного університету, учителів та учнів загальноосвітніх закладів / відп. ред. А. А. Рубан, Н. М. Маторіна. Слов'янськ: ДДПУ, 2021. Вип. 13. Ч. 2: Круглий стіл «Нова українська школа: теорія і практика (обмін досвідом)» (м. Слов'янськ, 02–05 квітня 2021 р.). 138 с.

Розглядаються пропозиції щодо змін в освіті, обмін досвідом стосовно їх впровадження з метою формування конкурентоспроможних учнів, здатних вільно та швидко адаптуватися в умовах інформаційного суспільства та європейської інтеграції України.

Збірник розраховано на наукових робітників, викладачів вишів, учителів, аспірантів, студентів тощо.

ЗМІСТ

Кравченко Н. Д. ВСТАВНІ СЛОВА (СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ, РЕЧЕННЯ). ГРУПИ ВСТАВНИХ СЛІВ І СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ СЛІВ ЗА ЗНАЧЕННЯМ (українська мова, 8 клас).....	6
Ларченко О. М. «ЗАСВІТИ ЗІРКУ СВЯТОМУ МИКОЛАЮ» (виховна година до дня Святого Миколая).....	10
Лугова В. М., Білик Н. О., Білик Н. А., Зоненко Н. В., Романова О. Є., Смаглій Н. Т., Соколовська В. В. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ (засідання педагогічної ради, Дружківська гімназія «Інтелект» Дружківської міської ради).....	14
Маторіна Н. М., Довбняк В. В., Жукова М. К. УЖИВАННЯ ФЕМІНТИВІВ У МОВЛЕННІ ОСВІТЯНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ДОНБАСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	19
Маторіна Н. М., Клець О. О., Потапенко М. О. ПРО ВЗАЄМОДІЮ ЛІНГВІСТИКИ ТА МЕДИЦИНИ (ортологічний аспект).....	22
Маторіна Н. М., Кравченко В. С., Чернова К. А. К ВОПРОСУ ОБ УЧЕБНОМ СОТРУДНИЧЕСТВЕ.....	26
Масич А. А. СВОЄРІДНІСТЬ СВИТОБАЧЕННЯ І ЙОГО ХУДОЖНЄ ВТІЛЕННЯ В ОПОВІДАННІ ФРАНЦА КАФКИ «ПЕРЕТВОРЕННЯ». ГРЕГОР ЗАМЗА І ЙОГО СІМ'Я. ОСОБЛИВОСТІ СТИЛЮ ПИСЬМЕННИКА (зарубіжна література, 11 клас).....	29
Мирошниченко Ю. О. ІНСТРУКТАЖ ІЗ БЖД. ОСНОВНІ ОБ'ЄКТИ ТЕКСТОВОГО ДОКУМЕНТА. ОБ'ЄКТИ ТА ЇХ ВЛАСТИВОСТІ. ДІЇ НАД ОБ'ЄКТАМИ. ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕКСТІВ (урок інформатики, 5 клас).....	31
Нерівна В. А. ПРОФІЛАКТИКА ЗАХВОРЮВАНЬ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ (Суд над шкідливою звичкою) (біологія, 8 клас).....	35
Першина Т. С. ТЛУМАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОПОРОЮ НА НАРОДОЗНАВЧИЙ МАТЕРІАЛ....	43
Рибіна О. В., Погожих В. Г. МЕЛОДІЇ ОСІНЬОГО БАЛУ	45
Рижеголова Г. О., Руденко О. В. ДОГЛЯД ЗА КІМНАТНИМИ РОСЛИНАМИ З ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ («Я досліджую світ», 2 клас).....	49

Рубан А. А., Гудкова В. С. СЛОЖНОПОДЧИНЕННОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ: СТРОЕНИЕ, СРЕДСТВА СВЯЗИ, ВИДЫ (русский язык, 9 класс).....	56
Самсоненко Є. В. THE IMPORTANCE OF SOCIO-CULTURAL COMPETENCE IN A FL CLASSROOM.....	60
Сєдимова О. Л. ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЧЕРЕЗ РЕАЛІЗАЦІЮ АСПЕКТІВ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	63
Сиротенко С. М. ПОДАРУНОК ДЛЯ ПОПЕЛЮШКИ (інтегрований урок навчання грамоти, математики, образотворчого мистецтва, 1 клас НУШ; за програмою під керівництвом О. Я. Савченко).....	65
Смаглій Н. Т. НЕЛЕГКА ДОЛЯ МІГЕЛЯ ДЕ СЕРВАНТЕСА СААВЕДРИ. РОМАН «ДОН КІХОТ» (ЧАСТИНА 1) (інтегрований урок із зарубіжної літератури, 8 клас).....	69
Степанова О. О. «У КОЛЕКТИВІ ЖИТИ – З УСІМА ДРУЖИТИ» (тренінг).....	73
Степура І. В. УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ. ВЕСНЯНКИ (українська мова, 2 клас).	77
Суліма Я. І. РОЗКОЛОТИЙ СВІТ ФРАНЦА КАФКИ В ОПОВІДАННІ «ПЕРЕВТІЛЕННЯ» (зарубіжна література, 11 клас).....	80
Татарченко А. М., Жуковська І. Я. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА (до XVIII ст.) (історія, 10 клас).....	85
Терещенко В. В. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІНТЕРЕСУ ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ НУШ.....	91
Тесленко Н. І. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ З УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ. ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	95
Ткаченко Н. В. «СОНЕЧКА ЧЕКАЄМО, ВЕСНУ ЗАКЛИКАЄМО!» (інтегроване заняття з ознайомлення з соціумом + ліплення з дітьми середньої групи 5-го року життя).....	102

Токар В. Г. АКТУАЛІЗАЦІЯ БАЗОВИХ ЗНАНЬ З ТЕМИ «ЕЛЕКТРОННІ ТАБЛИЦІ» (інформатика, 7 клас).....	105
Хадускіна Н. В. «МОЯ УКРАЇНА» (тематичне заняття з патріотичного виховання з елементами театралізації для дітей старшого дошкільного віку).....	112
Хандієва С. О. ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НУШ	116
Череповська К. О. ДАВАЙТЕ СВЯТКУВАТИ. УРОК 2. ГРОШІ (англійська мова, 4 клас)	119
Шарова Л. А. РЕАЛІЗАЦІЯ КОЗАЦЬКО-ЛИЦАРСЬКИХ ТРАДИЦІЙ ВИХОВАННЯ У СУЧАСНИХ КОЗАЦЬКО-ЛИЦАРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ.....	123
Штена Ю. О. ПРИРОДА І ПОГОДА: СТИХІЙНІ ЛИХА (англійська мова, 10 клас)..	126
Якубовська Н. М. ГРУПИ ПРИКМЕТНИКІВ ЗА ЗНАЧЕННЯМ: ЯКІСНІ, ВІДНОСНІ, ПРИСВІЙНІ. ПЕРЕХІД ПРИКМЕТНИКІВ ІЗ ОДНІЄЇ ГРУПИ В ІНШУ (українська мова, 6 клас).....	131
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	135

Кравченко Н. Д.

**ВСТАВНІ СЛОВА (СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ, РЕЧЕННЯ). ГРУПИ
ВСТАВНИХ СЛІВ І СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ СЛІВ ЗА ЗНАЧЕННЯМ
(українська мова, 8 клас)**

Мета: поглибити знання учнів про вставні слова, словосполучення і речення, їх види за значенням; сформувані вміння відрізняти види вставних слів і словосполучень від співзвучних членів речення; удосконалити вміння виділяти їх у реченнях інтонацією і розділовими знаками; розвивати творчі вміння складати синтаксичні конструкції зі вставними реченнями та використовувати їх в усному та писемному мовленні; за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу сприяти розвитку мовної й мовленнєвої особистості восьмикласників; виховувати почуття поваги і шани до рідного слова, української мови.

Тип уроку: урок формування практичних умінь і навичок.

Наочність: схеми, таблиці, роздатковий матеріал, посібники «Просте речення», різнокольорові картки.

*Сьогодні я маю право назвати себе
щасливим: я пізнав творчу радість.*

Л. Д. Дмитренко

Хід уроку

1. Організаційний момент.

2. Установчо – мотиваційний момент.

Психологічна настанова щодо вивчення теми «Вставні слова (словосполучення, речення), групи вставних слів і сполучень слів за значенням».

I. Вступне слово вчителя.

– Хочу почати урок словами Дмитра Білоуса:

Коли ти плекаєш слово,

Мов струна, воно бринить.

Калиново, барвінково

Рідна мова пломенить.

Коли мовиш, як належить –

Слово чисте, як роса...

І від тебе теж залежить

Мови рідної краса.

Нехай сьогоднішній урок наповнить ваші серця добром, красою, прагненням чути і відчувати слово.

Здійснимо науково-дослідницьку прогулянку в ту синтаксичну частину нашого мовного парку, яка називається «Вставні слова».

II. Бесіда.

1. Чи знайоме вам поняття «вставні слова»? (Ця тема вивчалася в 5 класі.)

2. А чи завжди ми знаємо, як і де правильно вживати ті чи інші вставні слова?

III. Актуалізація опорних знань, умінь і навичок.

Словниковий диктант

На щастя, на жаль, як звичайно, безумовно, як на зло, як завжди, по-моєму, передусім, по-перше, крім того, до речі, між іншим.

Після написання словникового диктанту учні обмінюються зошитами, перевіряють роботи і виставляють оцінки (за кожен правильну відповідь 1 бал).

Вчитель: Молодці! Щоб цікавішою була мандрівка, сьогодні ви будете працювати у групах.

IV. Метод «Кожен учити кожного»

Вчитель: Кожен із вас удома розглядав певне питання. Всі ви маєте карточки різного кольору. Зараз прошу вас об'єднатися за кольором карточки в «домашні групи» і обмінятися зібраною інформацією. (Учні опрацьовують домашнє завдання і по черзі розповідають теоретичний матеріал)

А тепер зверніть увагу на зворотній бік карточки. На ньому стоїть номер. Для подальшої роботи прошу вас об'єднатися в так звані «експертні групи», обмінятися інформацією, отриманою в «домашній групі» і дати назву своїй групі.

1 гр. (червоні) – Щасливчики

2 гр. (сині) – Переможці

3 гр. (зелені) – Розумники

1 гр. – Вставні слова, їхнє значення.

2 гр. – Групи вставних слів за значенням.

3 гр. – Синтаксична роль вставних слів у реченні.

Вчитель. Молодці! Теоретичний матеріал ви засвоїли, вирушаємо в подорож на зустріч із практичними завданнями.

V. Конструктивне застосування теоретичних завдань.

Практичне виконання завдань.

1) **Метод «Біг із бар'єрами».** Завдання: прочитайте подані речення, вкажіть вставні слова і розділові знаки при них.

1. Київ без усякого сумніву – історична і сучасна столиця України, її політичний, культурний і релігійний центр.

2. Ось уже понад п'ятнадцять століть височіє на дніпровських схилах золотoverхий Київ дійсно столиця нашої духовності.

3. Звичайно рукотворна краса храмів западає в серце.

4. Безперечно з глибокою шаною і гордістю вимовляє цю назву кожен українець.

5. До речі у Києві є також музеї і театри, і кінотеатри, і стадіони – все це осередки культури.

6. У столиці зрозуміло багато парково – дослідних інститутів, Академія наук України, безліч вузів, у тому числі університет імені Тараса Шевченка.

7. У місті як відомо багато старовинних пам'яток історії та архітектури: Золоті ворота, Видубецький монастир, Києво – Печерська Лавра, славнозвісний Поділ – все це духовні символи нашого народу.

8. Взагалі сади і парки, Дніпро і Володимирська гірка створюють неповторну атмосферу цього тисячолітнього міста.

9. Отже Київ – одне з найкращих міст світу, що вабить численних туристів.

2) Метод «Творче конструювання». Завдання: переписіть речення, замість крапок доберіть вставні слова із значенням, указаним у дужках.

1. Весна – це ...найкраща пора року (відтінок упевненості).

2. З цим погодяться ... всі (відтінок припущення).

3. Весна ... днем красна (вказівка на джерело вислову).

4. Скоро зацвітуть сади, але... вночі можливі заморозки (активізація уваги).

5. ... треба підготуватися, щоб вчасно захистити цвіт (зв'язок із попередньою думкою).

6. Пізня весна... дарує сухе погоже літо (джерело повідомлення).

3) Метод «Розумовий штурм». Завдання: скласти і записати по два речення так, щоб подані слова і словосполучення в одному з них були вставними, в іншому – членами речення.

Уявіть собі, правда.

Здається, одне слово.

Нарешті, може.

4) Метод «Диво в решеті». Відредагуйте речення (усно). У яких випадках вставні слова, словосполучення є зайвими?

1. Як відомо, свято української Коляди відзначається, між іншим, протягом двох тижнів – з 7 по 19 січня.

2. Це, звичайно, цілісний, як кажуть, комплекс новорічних обрядів, куди, як відомо, входять Різдво, Василя та Водохреща.

3. Як уже мовилося, серед різноманітних страв на Святвечір обов'язково, безперечно, мала бути кутя.

4. Кутя, як відомо, з давніх – давен вважалася, здається, основною обрядовою стравою.

5. Як відомо, протягом усіх попередніх свят, як говорилося, селяни намагалися не одвідувати шинок, бо це, так би мовити, гріх.

6. Крім того, як уже зазначалося, від Різдва і до Водохреща по воду ходили, пам'ятайте, тільки чоловіки та парубки.

5) Графічний диктант. Слухаючи речення, накресліть схеми.

1. Повідомляють, до першого грому земля не розмерзається.
2. Високо і швидко плывуть у небі хмари – на гарну погоду, говорять.
3. Весняний день, до речі, рік годує.
4. Весна, кажуть, ледачого не любить.
5. Весною літає багато павутиння – на спекотне літо, між іншим.
6. Пам'ятайте, у березні сім погод надворі: сіє, віє, крутить, мутить, рве, зверху ллє, знизу мете.

б) Метод «Диво в решеті». Випишіть спочатку ті словосполучення, у яких треба виділити комами вставні слова, потім ті, де немає вставних слів і, отже, не потрібні жодні розділові знаки.

Усе – таки зроблю; стовбичив майже годину; ощадливості на жаль немає; щось мабуть станеться; навіть не подумав про це; дно здавалось поглибшало; деколи буває задумуюся; кмітливість отже потрібна; стало нібито тихо; може прийду; огріхів до речі було чимало; дивним здавалось те мовчання; славо кажуть не впіймаєш; всіляко кажуть люди; щоправда були не всі; збиралися очевидно давно; тяжко буває часом.

Ключ. У кожному словосполученні підкресліть другу від початку букву. З цих букв прочитаєте закінчення вислову американського письменника Марка Твена: «Очевидячки, на світі немає нічого... (що не могло б статися)».

7) Метод «Журналіст»

Вчитель. Вдома ви виконували творче завдання: написали твори – розповіді про весну із використанням вставних слів. Прочитайте їх. (Учні зачитують власні твори).

VI. Домашнє завдання: виписати з підручників хімії, фізики, геометрії або алгебри текст зі вставними словами і словосполученнями. Визначити, що вони виражають.

8) Метод «Мікрофон»

Вчитель. Діти! Ще раз зверніть увагу на епіграф до нашого уроку. Чого ви навчилися на цьому уроці? Відповіддю на це питання стане анкета «Мої результати уроку», яку ви зараз заповните. Сьогодні ми з вами переконалися, якою багатою, милозвучною і барвистою є наша рідна українська мова. Всі ми живемо в Україні, пишаємося нею і сподіваємося на щасливе майбутнє. І наостанок нашого уроку пропоную послухати пісню у виконанні Н. Бучинської «Моя Україна», слова якої є прикладом безмежної любові до Батьківщини. (Учні в цей час пишуть відгуки про урок.)

Підсумок уроку.

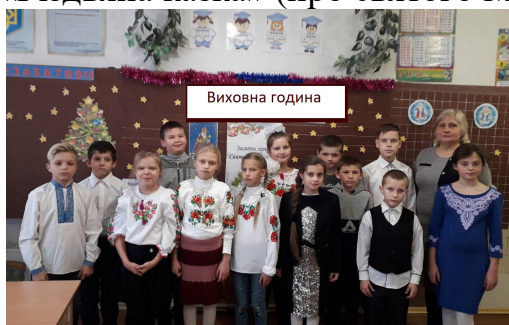
Оцінювання навчальних досягнень учнів.

Ларченко О. М.

«ЗАСВІТИ ЗІРКУ СВЯТОМУ МИКОЛАЮ» (виховна година до дня Святого Миколая)

Мета: ознайомити учнів із традиціями святкування дня святого Миколая в Україні; збагачувати словниковий запас учнів; розширити кругозір дітей про святого Миколая; розвивати пам'ять, увагу, творче мислення, почуття колективізму; прищеплювати любов і повагу до традицій та обрядів нашого народу; виховувати доброту, милосердя, вдячність.

Матеріал до заняття: зірочки, пазли галявини з деревом, шаблони сердець, прикмети, дидактичний матеріал для складання вірша, загадки, легенди, мультфільм «Різдвяна казка» (про святого Миколая).

Хід виховної години:

I. Організаційний момент.

Бесіда. *(Звучить тиха мелодія)*

Учитель. Веселою піснею нас зустрічає різдвяний настрій. Він сьогодні подорожуватиме разом з нами. Бо сьогодні в нас заняття буде дуже цікаве та веселе. А почнемо ми його із «Галявини побажань». Давайте всі разом станемо в коло і нашу з вами зустріч розпочнемо з побажань.

- Доброго дня, Оленко, я бажаю тобі веселого дня!
- Вітаю тебе, Данило, я хочу побажати, щоб у тебе день був щасливим!

Учитель. Скажіть, а які зимові свята ви знаєте?

(Новий Рік, Різдво Христове, День збройних Сил України (6 грудня), День Святого Валентина, Стрітєння, Сави, Варвари, Миколи, Андрія тощо).

II. Основна частина

Відгадування загадки.

Учитель. Давайте відгадаємо загадку:

Цей добрий чоловік
У грудні, раз у рік
До хати завітає,
Чемних дітей вітає,
Дарунки залишає. (відповідь дітей)

Учитель. Правильно. Це святий Миколай. Сьогодні ми святкуємо Свято Миколая. Адже, 19 грудня православні люди всього світу святкують день Святого Миколая Чудотворця. І у нас є повідомлення про Святого Миколая.

(Повідомлення)

Учень. Свято Миколая прийшло до нас з тих часів, коли люди увірували в єдиного Бога Ісуса Христа. Майже 2000 років тому, у невеличкому містечку під назвою «Мири», мешкав хлопчик на ім'я Микола. Батьки малого Миколайчика померли дуже рано, залишивши хлопчині чималу спадщину. Виховували Миколая хороші люди, тому він виріс добрим, щирим та мав багато інших гарних рис характеру.

Дивлячись на інших людей, які не мали достатньо грошей, щоб гарно вдягатися, їсти ласощі, вирішив Миколай роздати своє бідним людям, а насамперед – їхнім дітям. Частенько набивав хлопчик мішки всіляким одягом, їжею, іграшками, іншими дарунками і ночами розносив їх бідним дітям, залишаючи біля дверей. Тому святий Миколай є покровителем дітей, а також подорожуючих та моряків. Адже в скрутну хвилину люди йому моляться.

Учитель. Ви на уроках образотворчого мистецтва намалювали багато гарних малюнків зі святим Миколаєм, вони вивішені на дошці. (Діти розповідають про свої малюнки)

– Діти, ви любляете мультфільми? *(відповідь дітей)* Давайте переглянемо мультик про святого Миколая *(діти дивляться мультфільм «Різдвяна казка»)*.

Гра «Добрі справи»

– Ви робили багато добрих справ у цьому році?

– Тож давайте зіграємо в гру. У мене зірочка. Кому її дам, той повинен розповісти про свою добру справу.

Зараз ми зіграєм в гру,

але гру цю не просту.

Ми зірочку тут ось маєм,

про добру справу розповідаєм.

(На парту кладу зірочку, учень називає свої добрі справи).

Учитель. Дякую вам за гру. А зараз давайте послухаємо легенду про Святого Миколая, яку нам підготував Морозов Олексій.

Легенда про святого Миколая

Св. Миколай – Чудотворець, на небі не сидить, а тут, на землі, людям допомагає. Не те, що Касян – за панича вбрався і до Бога пішов на людей скаржитися: «Вони, – каже, – Миколая шанують, почитають. На його ім'я церкви будують, а мене й не згадують!»

Бог вислухав Касяна та й каже до янголів: «Покличте мені Св. Миколая. Скажіть, щоб зараз прийшов!»

– Нема його на небі! – кажуть янголи.

– А де ж він ?

– Пішов на Чорне море людей рятувати! «Почекай, – каже Бог до Касяна, – прийде Св. Миколай, тоді поговоримо».

За якийсь час Бог знову посилає янголів за Св. Миколаєм.

– Нема його, – кажуть янголи, – на землі людей від пожежі рятує!

Втретє посилає Бог янголів за Св. Миколаєм.

– Нема його, – кажуть янголи, – він кайдани розбиває, козаків з турецької неволі визволяє!

Аж за четвертим разом з'явився Св. Миколай перед Богом: у старій свиті, мотузком підперезаний, чоботи і руки в болотному бруді.

– Де ти був ? – запитав Бог. А Св. Миколай йому й відповідає:

– Помагав мужикам воза з багнуки витягувати!

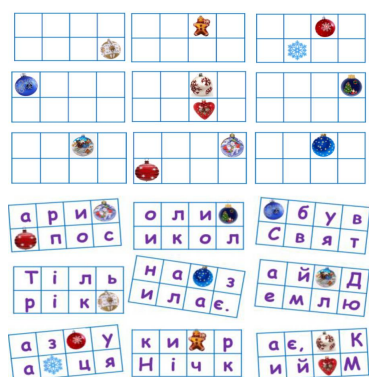
– Ось бач, – каже Бог до Касяна, – за що його люди шанують?! Він на небі не сидить, на землі діло робить, а ти паном одягнувся і тут, на небі, кутки обтираєш. Іди геть від мене!.. Будуть тебе люди боятися, але не будуть шанувати. *(Касян – це також святий, але він негативний. Тому що він не любив допомагати бідним людям, лінувався, заздрив усім).*

– Хто допомагає людям, які опинилися в біді?

– А що вам найбільше запам'яталося з легенди?

А зараз ми розділимося на три команди і пограємо в ігри.

Гра-конкурс «Скласти вірш і прочитати його»

(Кладу на парту кожного ряду по одному аркушу-заготовці (кожна команда складає вірш, хто перший виконав, отримує зірочку)).

Вірш про Святого Миколая.

Гра «Склади з пазлів картинку Святого Миколая»

Для кожної команди роздаю пазли. Хто перший виконав – зірочка.

Народні прикмети.

– Кожне православне свято має свої прикмети, а день святого Миколая Чудотворця не виняток.

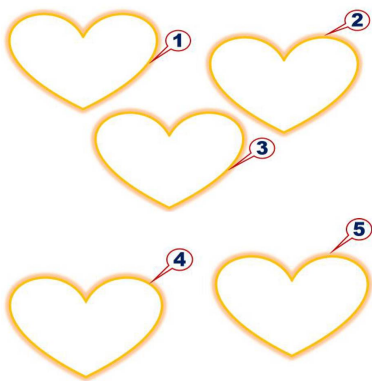
– Погляньте на дошку. Я підбрала декілька прикмет. Зараз зачитаємо їх.

Як на Миколая вийде великий іній – на гарний врожай хліба.

Якщо на Миколая піде дощ, то врожай на озимину.

«Коли зима до Миколиного дня слід замітає, дорозі не стоять!»

Завдання. Напиши п'ять добрих справ, які ти зробив у цьому році.

На сердечках записують добрі справи, які зробили протягом року.

Напередодні були заповнені аркушики

«Мої побажання дітям світу»

Вибірково діти зачитують свої листи на аркушиках до Св. Миколая.

III. Заклучна частина

– Діти, ви зробили в цьому році багато добрих справ та вели себе гарно. Тому, коли святий Миколай завітав до нас, він попрохав передати вам подарунки (*Роздаємо подарунки*).

– На цьому нашу виховну годину завершено, усім дякую, до побачення.

*Лугова В. М., Білик Н. О., Білик Н. А., Зоненко Н. В.,
Романова О. Є., Смаглій Н. Т., Соколовська В. В.*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

**(засідання педагогічної ради, Дружківська гімназія «Інтелект»
Дружківської міської ради)**

Унаслідок ситуації, що склалася навколо пандемії, вчителі, батьки та діти опинилися в незвичній та складній ситуації. Тому нагальна задача керівництва та колективу гімназії розробити порядок взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу.

Частина I. Дистанційне навчання: результати минулого року.

1. Організація роботи гімназії в умовах дистанційного навчання (з 13.03.2020 р. по 29.05.2020 р.) – доповідь директора В. М. Лугової.

2. Аналіз застосування навчальних платформ, сервісів, блогів та електронних підручників тощо – доповідь заступника директора з НМР Н. А. Білик.

3. Психологічний аспект дистанційного навчання – доповідь практичного психолога А. А. Кладієвої.

Частина II. Дистанційне навчання: виклики поточного року.

1. Застосування Google Classroom та онлайн-конференцій – практичне заняття провела учитель інформатики Н. В. Зоненко.

2. Проект рішення.

Алгоритми дій класних керівників, учителів, учнів та батьків.

Організація роботи гімназії в умовах дистанційного навчання (з 13.03.2020 р. по 29.05. 2020 р.) – витяг із доповіді директора В. М. Лугової.

Діяльність гімназії в умовах режиму дистанційного навчання була організована за такими напрямками:

- Видано наказ по гімназії «Про організацію дистанційного навчання».

- Узгоджено правила дистанційного навчання та розклад взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

- Визначено відповідальну особу, координатора дистанційного навчання.

- На сайті гімназії розміщено розклад занять за днями.

- Запропоновано основні форми онлайн-комунікацій:

- відеоконференція;

- форум;

- чат;

- блог;

- електронна пошта;

– анкетування.

Поширені веб-ресурси для дистанційного навчання:

– платформа Google Classroom;

– Zoom.

3. Аналіз застосування навчальних платформ, сервісів, блогів та електронних підручників тощо – витяг із доповіді заступника директора з НМР Н. А. Білик.

Під час дистанційного навчання вчителі інформатики гімназії створили сторінки для дистанційного навчання учнів кожного класу.

Розробили форму для розміщення завдань на сайті, у якій запропонували зазначати назву навчального предмета, клас, дату проведення уроку, його номер, тему, мету, термін виконання завдань, зворотний зв'язок.

Англійська мова 10 клас (учитель С. О. Мурга) 25.05.2020 р.

Тема: повторення.

(Скриншот завдання із сайту)

Під час дистанційного навчання вчителі гімназії:

Скоригували власні календарно-тематичні плани для роботи в умовах дистанційного навчання на основі календарно-тематичного планування на 2019 – 2020 навчальний рік.

Згідно з розкладом уроків інформацію надсилали на електронну пошту вчителів інформатики для розміщення на сайті гімназії.

Завдання містили в собі пояснення для учнів щодо виконання вправ та роботи з новим матеріалом.

Виконані завдання вчителі перевіряли за допомогою Viber, Google Classroom та електронної пошти, куди учні надсилали фото або скани робіт, що були виконані.

Зворотний зв'язок був постійним, оцінки повідомлялися учням після перевірки разом із зауваженнями.

Запитання від дітей, батьків або класних керівників не залишались без відповіді. Усі пояснення, бесіди або консультації проходили онлайн через Viber, електронну пошту, Google Classroom або в телефонному режимі.

Учителі гімназії Н. В. Зоненко, Л. М. Артемова, О. В. Демченко, С. О. Мурга, Л. Б. Нодія, О. Є. Романова, Н. Т. Смаглій організували синхронне спілкування, проведення відеоуроків за допомогою сервісу Zoom, комунікаційних засобів Skype та інших.

Психологічний аспект дистанційного навчання – доповідь практичного психолога А. А. Кладієвої.

Навчання в режимі онлайн характеризується низкою переваг, а також недоліків у порівнянні з традиційним. А саме, зниження авторитарності викладачів, підвищення самостійності учнів, їх відповідальності та відповідальності батьків за набуття знань, розширення

меж навчання, економія часу тощо. Водночас є потенційні загрози для успішності навчання – формування залежностей, порушення ідентичності, проблеми із захистом інформації, погіршення якості спілкування, розвиток девіацій та специфічної психопатології. Зараз набирає обертів розвиток кіберпсихології.

Що треба робити для підтримання екологічності навчального процесу в нових умовах (взаємодія онлайн, пандемія):

1) Насамперед важливо пам'ятати про етику електронної взаємодії з учнями та їх батьками.

2) Уникати від поширення хибної інформації, пов'язаної з COVID-19.

3) Враховувати поведінку учасників НВП в обставинах невизначеності, страхів та різних побоювань.

Дистанційна педагогічна взаємодія в нестандартному, кризовому освітньому середовищі ускладнена такими трьома факторами:

- підвищена увага людей до збереження здоров'я;
- обмеження звичних фізичних форм контакту в системі «педагог – учень» (обмеження обміну емоційною енергією, обмеження в застосуванні звичних соціальних норм, моделей поведінки та порядку);
- «розірваність» освітнього процесу внаслідок «технічного посередника».

Рекомендації:

Критично оцінюйте свій професійний, емоційний і фізичний стан та своєчасно звертайтеся за потрібною фаховою допомогою. Критичне ставлення до стану свого здоров'я є важливою умовою запобігання як професійного, зокрема, емоційного вигорання, так і ускладнення фізичного стану. При перших тривожних симптомах, що можуть свідчити про соматичні захворювання, зверніться на консультацію, для початку в телефонному режимі до сімейного лікаря, та суворо дотримуйтеся його рекомендацій. У разі виникнення професійних питань, які викликають у вас труднощі, внутрішні / зовнішні конфлікти або спричиняють відчуття тривоги, дискомфорту тощо, зверніться до фахового методиста на консультацію або до колег із професійної спільноти. Також можливим є організація в період карантину онлайн-груп професійної підтримки. Своєчасне і якісне отримання професійної допомоги впливає на рівень задоволеності роботою. Також організація професійного спілкування сприятиме підтримці психологічного комфорту.

При проведенні онлайн-уроків виділяти більше часу на відповіді дітей, спільне обговорення виконання навчальних завдань, організувати тематичні онлайн форуми, що сприятиме задоволенню потреби учнів у спілкуванні, підтвердженню їх самооцінки для стимулювання внутрішньої навчальної мотивації, уможливить емоційну розрядку.

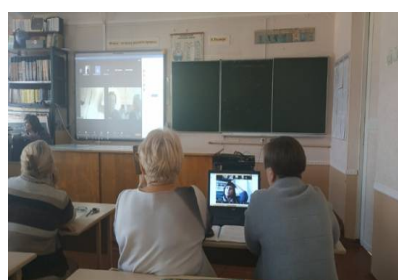
Важливо зазначити, що є багато методичних рекомендацій, складених фахівцями освітніх середовищ, затверджених МОН України, які

допоможуть у плануванні та проведенні навчальних заходів з урахуванням викликів сьогодення.

Частина III. Дистанційне навчання: виклики поточного року.

1. Застосування Google Classroom та онлайн-конференцій – практичне заняття провела учитель інформатики Н. В. Зоненко (фотозвіт).

Під час заняття кожен учитель гімназії мав можливість викласти завдання та матеріали для опрацювання Google Classroom та взяти участь в організованій онлайн-конференції.

2. Проєкт рішення.

Алгоритм дій класних керівників під час дистанційного навчання:

2.1. Інформувати батьків про дні та години для їхнього спілкування, у разі потреби, з класним керівником та вчителями-предметниками: понеділок – п'ятниця до 20:00.

2.2. Створити курси на Google Classroom з навчальних предметів.

2.3. Запросити вчителів-предметників до роботи в Google Classroom.

2.4. Застосовувати інструмент Google Classroom для своєчасного ознайомлення із результатами навчальних досягнень дитини, для з'ясування прогалин та проблем у дистанційному навчанні дітей класу.

2.5. Своєчасно доводити до відома батьків свого класу оцінки успішності учнів.

3. Учитель зобов'язаний виконувати освітню програму для досягнення учнями передбачених результатів навчання.

Алгоритм дії вчителів під час дистанційного навчання:

3.1. Скоригувати власні календарно-тематичні плани для роботи в умовах дистанційного навчання.

3.2. Обов'язково застосовувати інструмент Google Classroom для розміщення навчальних матеріалів та завдань, асинхронного спілкування в групах за предметами та / чи класами, а також для збору та оцінювання виконаних робіт.

3.3. Суворо дотримуватися порядку розміщення завдань на сайті: згідно з розкладом уроків інформацію надсилати на електронну пошту вчителя інформатики напередодні дня проведення уроку з 18:00 до 20:00,

зокрема завдання на уроки понеділка надсилати в п'яницю з 18:00 до 20:00 у формі документа Microsoft Word.

3.4. Обов'язково дотримуватися прийнятої форми для розміщення завдань на сайті та допустимого обсягу інформації й розмірів файлів, а також зазначати назву навчального предмета, клас, дату проведення уроку, його номер, тему, мету, термін виконання, зворотний зв'язок та посилання щодо назви курсу Google Classroom, на якому вчитель розміщує матеріали для учнів на опрацювання.

3.5. Дотримуватися термінів перевірки виконаних учнями завдань не пізніше наступного уроку або протягом двох тижнів.

3.6. Своєчасно виставляти поточні оцінки.

3.7. Організовувати синхронне спілкування, проведення відеоуроків за допомогою сервісу Zoom, комунікаційних засобів Skype за допомогою інструмента Google Classroom та інших згідно з розкладом уроків.

4. Учні: • Опрацьовують навчальні матеріали для оволодіння відповідними компетентностями;

• Досягають передбачених освітньою програмою результатів навчання.

Алгоритм дії учнів під час дистанційного навчання:

4.1. Суворо дотримуватися розкладу уроків, відповідної форми одягу та правил спілкування з учасниками навчально-виховного процесу (учителями й однокласниками) під час проведення відеоуроків.

4.2. Дотримуватися порядку, умов та термінів виконання навчальних завдань.

4.3. Виконуючи завдання, дотримуватися принципів академічної доброчесності.

4.4. Своєчасно доводити до відома своїх батьків усі оцінки.

5. Батьки:

• Зобов'язані забезпечити належні умови для навчання;
• Сприяти виконанню дитиною завдань та досягненню результатів.

Алгоритм дії батьків під час дистанційного навчання:

5.1. Забезпечити належні умови та необхідне обладнання для організації дистанційного навчання дитиною.

5.2. Здійснювати контроль за зовнішнім виглядом, режимом праці й відпочинку дитини.

5.3. Суворо контролювати дотримання дитиною розкладу уроків, своєчасного виконання завдань та ввічливої форми спілкування з учителями та іншими учасниками освітнього процесу.

5.4. Посилити контроль щодо оптимального використання дітьми мережі Internet під час самоосвітньої роботи .

5.5. Застосовувати інструмент Google Classroom для своєчасного ознайомлення із завданнями та результатами навчальних досягнень

дитини, для з'ясування прогалин та проблем у дистанційному навчанні своєї дитини.

5.6. Вважати годинами для спілкування, у разі потреби, з класним керівником та вчителями-предметниками такі: з 17:00 до 19:00.

Маторіна Н. М., Довбняк В. В., Жукова М. К.

УЖИВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МОВЛЕННІ ОСВІТЯНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ДОНБАСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Мова, безперечно, вияскравлює й «консервує» ставлення суспільства до чоловіків і жінок. А що робити з тим фактом, коли деякі шкільні викладачі та викладачки української мови та літератури (насамперед ті, які виховувались радянською системою) не готові чи не мають бажання до вживання фемінітивів та навчають дітей тільки маскулініним формам? Для прикладу: одну з авторок цих тез свого часу навчали, що потрібно казати «вчитель початкових класів», а не «вчителька початкових класів», хоча, в той же час, ми вчили вірші, які оспівували працю «першої вчительки».

Тож актуальною постає проблема т. зв. феміністичної, або «статевої», лінгвістики, маскулінітивів (чоловічих особових назв за професійним, посадовим, соціальним станом) і фемінітивів (назв жінок, альтернативних аналогічним одиницям на позначення чоловічої статті). Проблему розглянуто на прикладі мовлення в межах Донбаського державного педагогічного університету.

Сприймання зазначених найменувань чоловіків і жінок як в українському соціумі, так і в науці неоднозначне: дехто вважає наявність фемінітивів у мові й мовленні важливими й потрібними реаліями, а хтось – негативним явищем, вважаючи це даниною моді, або взагалі заперечує такі жіночі найменування.

Проведене анкетування серед українських державних службовців і студентів закладів вищої освіти України дає змогу констатувати: серед респондентів лише 18 % жінок і 12 % чоловіків вважають, що жінка повинна мати спеціальне фемінізоване найменування. Тобто громадяни України, на жаль, переважно не вбачають у фемінітивах необхідності й сенсу.

Відтак, акцентуємо на позиції авторок публікації: фемінітиви потрібні! Ми щиро впевнені, що використання жіночих найменувань у жодному разі не ображає й не принижує жінку. Навпаки, це доречний засіб продемонструвати, що *українка* є активною *діячкою* в усіх суспільних процесах, «що вона ... варта того, аби мати для себе в мові окрему назву, а не “заодно матися на увазі”».

Для позначення осіб жіночої статі, альтернативних аналогічним чоловічим назвам, лінгвісти використовують різні терміни, як-от: *фемінітиви* (Л. Кислюк, С. Семенюк, М. Брус), *фемінативи* (А. Архангельська, А. Загнітко, З. Валюх, О. Тараненко, М. Федурко), *назви осіб жіночої статі*, *назви жінок*, *категорія потіна feminine*, *фемінінний доміант*, *фемінінний новотвір* (А. Архангельська) тощо. Ми переважно послуговуватимосся термінами *назви жінок*, *назви осіб жіночої статі* та *фемінітиви*.

Здійснене соціолінгвістичне дослідження в ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» щодо вживання в мовленні фемінітивів уможливило твердження щодо поширення багатьох жіночих назв, які побутують у нашому виші, і вони вже є звичними для носіїв української мови, зокрема *ректорка*, *проректорка*, *очільниця*, *керівниця*, *керуюча*, *лідерка*, *помічниця (ректора)*, *речниця*, *радниця*, *ініціаторка*, *організаторка*, *адміністраторка*, *професіоналка*, *засновниця*, *співзасновниця*, *директорка*, *завідувачка*, *шефиня*, *заступниця (декана)*, *кураторка*, *вихователька*, *професорка*, *доцентка*, *асистентка*, *дисертантка*, *докторантка*, *посадовниця*, *кандидатка*, *лекторка*, *ораторка*, *викладачка*, *доповідачка*, *дослідниця*, *виконавиця*, *вчена*, *новаторка*, *авторка*, *перекладачка*, *репетиторка*, *дописувачка*, *експертка*, *консультантка*, *надихачка*, *учителька*, *філологиня*, *історичка*, *фізкультурниця*, *бібліотекарка*, *журналістка*, *кореспондентка*, *укладальниця*, *видавниця*, *аспірантка*, *здобувачка*, *магістрантка*, *студентка*, *відмінниця*, *першокурсниця*, *другокурсниця*, *третьокурсниця*, *четвертокурсниця* (відповідно їй складні назви: *студентка-першокурсниця*, *студентка-другокурсниця* тощо), *дипломниця*, *ліцеїстка*, *учениця*, *абітурієнтка*, *випускниця*, *працівниця*, *співробітниця*, *спеціалістка*, *методистка*, *лаборантка*, *диспетчерка*, *машиністка*, *друкарка*, *початківниця*, *поетеса*, *поетка*, *музикантка*, *хормейстерка*, *редакторка*, *лауреатка*, *переможниця*, *користувачка*, *форумчанка*, *коректорка*, *винахідниця*, *власниця*, *майстриня*, *прибиральниця* тощо.

Ці й подібні назви жінок у сучасному узусі нікого не дивують. Наведені лексеми жіночого роду є внормованими літературними найменуваннями, хоча їм надають перевагу лише в художньому, публіцистичному й розмовному стилях.

Між іншим, деякі з наведених номінацій досить «поважні» за віком: іменники *викладачка*, *професорка*, *доцентка*, *історичка* (студентка), *заступниця*, *друкарка*, *надихачка* були зафіксовані в «Російсько-українському словнику» А. Кримського (1924–1933) навіть без стилістичних позначок «розмовне» чи «зневажливе», які за радянських часів було залучено в усі українські словники [3; 4; 5; 6]. А дослідниця історії українських фемінітивів Марія Брус вказує, що виникнення жіночих номінацій сягає ще дописемної доби [1].

Досі здаються дещо незвичними такі лексеми: *деканеса, виборчиня, критикеса, модераторка, фотографеса, творчиня, віршовниця, віршувальниця, членкиня, науковиця, історикиня, педагогиня, фахівчиня, мовознавиця, мовознавчиня, культурологиня, мистецтвознавиця, мисткиня, магістриня, словникарка* тощо, але й вони загалом притаманні українському мовленню.

Акцентуємо: якщо вживати фемінітиви неграмотно, можна нівелювати їх зміст. Не відповідають нормам літературної мови такі вислови: «викладачка української мови» → викладач ...; «лаборантка (лаборантша) кафедри» → лаборант ...; «учителька школи» → учитель ...; «працівниця відділу» → працівник ...; «керівничка проекту» → керівник ...; «фізичка» → учитель фізики; «професорша» → професорка тощо. У звертаннях до групи людей також треба дотримуватись симетричного представлення обох статей: *Пані та панове! Подруги і друзі! Колеги і колежанки! Викладачі і викладачки!*

Треба зауважити, що фемінітиви не є чимось унікальним в українській мові, вони трапляються й в інших мовах, зокрема в словацькій, чеській (до речі, у чеській мові, яка є дуже близькою до української, є навіть *Словник фемінітивів*), хорватській, польській, іспанській, німецькій; майже непоширені в російській мові.

Додамо, що в новій версії Українського правопису, який нещодавно був ухвалений, зафіксовані найпродуктивніші моделі творення фемінітивів → § 32, п. 4 [2]. Висновковуємо: якщо раніше такі лексичні одиниці використовували лише в розмовному чи художньому мовленні, а у словниках вони позначалися переважно як зневажливі (*історичка, математичка, директорка*), то зараз фемінітиви можуть уживатись в усіх сферах мовлення, включно з науковою та офіційно-діловою.

Загалом, рекомендуємо послуговуватись таким простим правилом → якщо можемо утворити слово за допомогою суфікса *-к-*, то утворюємо (*колежанка*); якщо з *-к-* не вдається (*фахівець, службовець, критик*), тоді вдаємось до *-ин-* (*фахівчиня*), *-иц-* (*службовиця*) чи *-ес-* (*критикеса*).

Отже, не забуваємо про необхідність «плекати мову і полоти бур'ян», а також про те, що двері слід відчинити *пані директорці*, а до доповіді запросити *кандидатку наук*.

Загалом фемінітиви утворюють обширну й семантично багату лексичну підсистему в українській мові, яка є відображенням діяльності українського жіноцтва – господарсько-побутової, культурно-освітньої, войовничо-військової, добродійної тощо. Здобутки й перспективи розвитку фемінітивної системи української мови, безперечно, потребують подальшого цілісного й комплексного опрацювання. Сподіваємося, що вже найближчим часом вживання фемінітивів як відображення ролі жінки в суспільстві не буде чимось чужим для *українок і українців як громадян і громадян демократичної та правової держави*.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брус М. П. Становлення лінгвальної категорії жіночості. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. Івано-Франківськ, 2006. С. 39–48.
2. Новий український правопис: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2020. 284 с.
3. Російсько-український словник: у 4-х т. / ред.: В. Ганцов, Г. Голоσκεвич, М. Грінченкова; гол. ред. акад. А. Кримський. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2016. Т. 1. А–Ж. 12, XIV, 290 с. Репринт з видання 1924 р. (Серія «Словникова спадщина України»).
4. Російсько-український словник: у 4-х т. / ред.: В. Ганцов, Г. Голоσκεвич, М. Грінченкова, М. Калинович, А. Ніковський, В. Ярошенко; гол. ред. акад. А. Кримський. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2017. Т. 2. З–Н. Вип. 1. З–К. 4, VII, 392 с. Репринт з видання 1929 р. (Серія «Словникова спадщина України»).
5. Російсько-український словник: у 4-х т. / упор.-ред.: М. Калинович, В. Ярошенко; гол. ред. акад. А. Кримський. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2017. Т. 2. З–Н. Вип. 3. Намыл–Няць. VIII, 328 с. Репринт з видання 1933 р. (Серія «Словникова спадщина України»).
6. Російсько-український словник: у 4-х т. / упор.-ред.: В. Ганцов, Г. Голоσκεвич, М. Грінченкова, А. Ніковський; гол. ред. акад. С. Єфремов. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2017. Т. 3. О–П. Вип. 2. Поле–Пячение. 4, II, 318 с. Репринт з видання 1928 р. (Серія «Словникова спадщина України»).

Маторіна Н. М., Клець О. О., Потапенко М. О.

ПРО ВЗАЄМОДІЮ ЛІНГВІСТИКИ ТА МЕДИЦИНИ (ортологічний аспект)

*Чужу мову можна вивчити за шість років,
а свою треба вчити все життя.*

Ф. Вольтер

Виховна діяльність школи має бути зорієнтована на забезпечення школяра усіма необхідними знаннями, уміннями, навичками суспільного досвіду й поведінки, притаманними молодій людині української держави. Здобуття соціального досвіду більшою мірою відбувається під час спеціально організованої діяльності, яка повинна відповідати потребам, інтересам і можливостям учнів, бути для них значущою й цікавою, спонукати їх до розвитку й удосконалення природних задатків, здібностей тощо.

Пропонуємо матеріал для виховних годин *медико-мовознавчої* проблематики, який є результатом власних учнівських пошуків лінгвістичного спрямування. Отже, поговоримо сьогодні про медицину,

але не в звичному форматі, а через призму мовознавчих проблем.

Часто можна почути:

– Яка різниця, як ми говоримо?

– Велика різниця! – відповідь нам наука про правильності – ортологія.

Неправильне мовлення видає людину з головою: ти мріяв уславитися освіченою людиною, а твоє мовлення свідчить про інше!

Наведемо кілька «медичних» прикладів. Чому саме медичних? Через COVID, через пандемію, через те, що в світі, як нам здається, не залишилося байдужих до проблем і викликів медичного сьогодення.

Вислів «профілактика здоров'я», зрозуміло, є абсурдним. Але, як це не дивно, деякі подібні вирази стають загальноживаними. Інтернет рясніє такими заголовками! Слово *профілактика* означає запобігання; це сукупність заходів, спрямованих на охорону здоров'я, попередження виникнення та поширення хвороби людини, на поліпшення фізичного розвитку населення й забезпечення довголіття. Тому правильно: *профілактика хвороби*, *профілактика серцево-судинних захворювань*, *профілактика вірусних інфекцій* тощо, а не «профілактика здоров'я»!

Вислів «вирізати апендицит». Більшість носіїв мови вбачають помилку у вживанні слова *вирізати* замість *видалити*. І рідко хто звертає увагу на паронімію: у словосполученні змішані близькі за звучанням, але різні за значенням слова → *апендикс* «червоподібний або хробакоподібний відросток, периферійний лімфоїдний орган, що розташований на куполі сліпої кишки людини та деяких хребетних тварин» і *апендицит* «захворювання, що зумовлюється запаленням апендикса». Отже, вирізати (видалити) можна апендикс, а виліковують від апендициту. Прооперувати апендицит не можна так само, як не можна прооперувати бронхіт чи дифтеріт. Нагадаємо: вислів *вирізати апендикс* належить розмовному стилю, *видалити апендикс* – книжному; обидва вислови відповідають нормам сучасної української літературної мови!

Ще декілька правильних медичних висловів українською мовою: знепритомніти (не → *втратити свідомість*), знеболювальні ліки (не → *обезболююче лікарство*), за станом здоров'я (не → *по стану здоров'я*), заходи для покращення (не → *заходи по покращенню*), пропустити через хворобу (не → *пропустити по хворобі*), робота не під силу (не → *робота не по силам*), захворіти на що (не → *захворіти чим*), чи зроблені щеплення? (не → *чи зроблені прививки?*), часто непритомніє (мліє) (не → *часто падає в обморок*), маєш нежить (не → *маєш насморк*), мені стало ніяково (не → *мені стало не по собі*) тощо.

А тепер поговоримо про т. зв. *коронавірусну лексику і фразеологію*. У процесі історичного розвитку кожній мові притаманні періоди й відносної стабільності, і відчутних структурно-семантичних зрушень. Саме зараз в українській мові відбуваються значні трансформації: 2020 рік і до

сьогодні – період найактивнішого розвитку й функціонування окресленого прошарку слів і висловів в умовах багатьох країн світу, зокрема й в українській. Виникнення нового фрагмента в діяльності носія мови автоматично фіксують на лексичній мапі української коронавірусної лексики та фразеології.

Коронавірусні слова, на думку лінгвістів, можна вважати «словами-свідками», які є орієнтирами, ознаками часу, «реперними точками» конкретних явищ і подій. В окремих випадках ці слова виходять за межі національних кордонів і стають надбанням ширшої спільноти – різних країн і навіть континентів.

У лексико-семантичному полі «коронавірусної лексики» основними словами-свідками наразі є лексичні доміанти *COVID*, *Covid-19*, *CoV*, *nCoV* і *коронавірус*; так називають родину вірусів (загалом їх близько 40), які ззовні нагадують сонячну корону через відростки у вигляді шипів. *Covid* – аббревіатура від англ. **CO**rona **VI**rus **D**isease *коронавірусна хвороба* (затверджена як офіційна скорочена назва); *CoV* – аббревіатура від англ. **CO**rona **VI**rus; *nCoV* – аббревіатура від англ. **novel CO**rona **VI**rus.

За підрахунками експертів, слово «коронавірус» в англійській мові в 2020 р. стали вживати в 35 тис. разів частіше, ніж роком раніше. У Німеччині словом 2020 р., за інформацією однойменної кампанії, стало «Corona-Pandemie», що можна перекласти як «коронавірусна пандемія». Словник сучасної української мови та сленгу «Мислово» словом 2020 р. обрав «коронавірус».

Наведемо список слів та їх похідних, терміносполучень, які раніше мало використовувалися за межами медичного контексту, але протягом 2020 року із блискавичною швидкістю перебралися до активного словникового запасу чи щойно «народилися»: *антиген, антисептик, вірусна пневмонія, зараження, ізоляція, самоізоляція, самоізолюватися, інкубаційний період, карантин, карантинний, карантинні канікули, карантинні челенджі, карантинка* → повідомлення, яке надіслане під час карантину, *карантинити, закарантинити, перекарантинити, ковід, ковідний, ковідка, ковідниця, ковідувати, контактні (особи), «корона», коронавірусний, коронавірусна інфекція, коронавірусна криза, коронакриза, коронавірусне захворювання, коронавірусна хвороба, локдаун, маска, захисна маска, обсервація, пандемія, пандемія коронавірусу, тест на антитіла, ПЛР-тест* → полімеразна ланцюгова реакція, *ПЛР-ний, респіраторні захворювання, санітайзер, сатурація, тепловізор, тест на коронавірус, негативний / позитивний тест на коронавірус, уханська недуга, штучна вентиляція легень (ШВЛ), експрес-тест, епідемія, епідемія коронавірусу* тощо. І як наслідок нових умов суспільного життя під час пандемії у мовленні поширилося вживання таких слів і словосполучень, зокрема й новоутворень, як-от: *соціальне дистанціювання, соціальна дистанція, розумний карантин, сувора ізоляція, короновий рік,*

дистанційне навчання, дистанційка, домосида (stay-at-home), ковідіот (covidiot) → той, хто ігнорує застереження щодо здоров'я громадян чи безпеки, твіндемія (twindemic) → збіг двох епідемій, інфодемія (infodemic) → вибух інформації, пов'язаної з пандемією, що викликає занепокоєння, коронапаніка, карантиногріль, кавоізоляція... Майже всі ці слова стали звичайними!

На шпальтах українських інтернет-видань поширеними є «коронавірусні» слова й вирази, які є кальками з інших мов, як-от: *короналі* (ісп. *coronials*) – покоління, яке народжується під час карантину; *балконнаї* (ісп. *balconazis*) – люди, що ображають тих, хто ходить по вулиці; «*коронер-біженець*» (фін. *Koronapakolainen*) – людина, яка втекла до провінції, щоб уникнути зараження коронавірусом; «*коронний борг*» (фін. *Koronavelka*) – державна позика для покриття витрат, викликаних пандемією; *коронапривітання* (швед. *Coronahälsning*) – вітання на відстані без потиску руки; *макароновірус*, *гречкохайп* (рос.) – нездоровий ажіотаж, спричинений масовою закупівлею макаронів і гречки; *коронапофігісти*, *ковігісти* (рос.) – лексеми на позначення людей відповідно до їхнього ставлення до пандемії; «*ефект Тегнелла*» (швед. *Tegnelleffekten*) – ефект популярності Андерса Тегнелла, провідного епідеміолога Швеції, як результат його щоденних спокійних, рівних виступів на прес-конференціях тощо.

А от зразки трансформацій фразеологічного фонду української мови: «*Людина людині – коронавірус*», «*Моя хата з краю, карантин перечекаю*», «*На городі бузина, а в Київ нічим не доїдеш*», «*На карантин надійся, а сам не гуляй*», «*Не такий страшний звір, коли є туалетний папір*», «*Хто людей чіпає, той ковідку хапає*», «*Хто носить масочку, той буде їсти пасочку*» тощо.

З'явилися навіть сучасні «ковідні» колядки:

*Я ковідку заспіваю,
Антитіл вам побажаю,
Хай локдаун той проклятий
Оминає вашу хату!*

Отже, слова-свідки, а саме «коронавірусна» лексика і фразеологія, активно залучаються до мовлення споживачів. Сподіваймося, що, коли *лихо-епідемія* закінчиться, частина цих слів-свідків (а ще краще майже всі) надзвичайно швидко знову опиняться на периферії пасивного лексикону.

І наостанок про приємне, бо життя продовжується, повинно продовжуватися наперекір усіляким негараздам! Скажімо «Ні!» кальці «Бути в цікавому стані». В українській мові є чудовий вислів → *бути при надії!* Саме цим висловлюванням називають найчудесніший стан жінки – її вагітність. Будьмо здорові! Бережіть себе та своїх близьких!

Маторина Н. М., Кравченко В. С., Чернова К. А.

К ВОПРОСУ ОБ УЧЕБНОМ СОТРУДНИЧЕСТВЕ

Современный учитель должен владеть не только наукой воспитания и обучения, но и искусством общения с ребенком и детским коллективом.

Ш. А. Амонашвили

Традиционно считается, что успех педагогической деятельности зависит от знания педагогики, своего предмета, от владения его методикой. Психологи же доказали, что часть успеха зависит от умения учителя создавать в классе атмосферу взаимопонимания, доверия, способствующую контактам, развитию, творческому общению. В последнее время все более актуальной становится ориентация на развитие индивидуальных способностей каждого ученика, на воспитание думающих личностей, склонных к самообразованию. Стартовой площадкой для этого может послужить организация процесса обучения в виде взаимодействия учителя с учениками как с равными партнерами, личностями, коллективом личностей, т. е. в виде *учебного сотрудничества*.

Учебное сотрудничество – это разветвленная сеть взаимодействий:

- 1) учитель ↔ ученик (ученики);
- 2) ученик ↔ ученик (в парах или в тройках);
- 3) общегрупповое взаимодействие учеников во всем учебном коллективе;
- 4) учитель ↔ учительский коллектив.

Благодаря данной технологии можно научиться активно сотрудничать, взаимодействовать в коллективном труде со сверстниками и педагогом, самостоятельно добывать знания и т. д.

Учебное сотрудничество организуется с помощью различных способов, приемов, которые одновременно регламентируют деятельность участников. Проблема учебного сотрудничества¹ изучается активно и всесторонне, например, в работах Т. Е. Конниковой, А. В. Мудрик, В. А. Ядова, Д. И. Фельдштейна, О. А. Мироновой и др.

В данных тезисах поделимся опытом совместного (в рамках учебного сотрудничества) составления терминологических диктантов-

¹В исследованиях используются термины «групповая работа», «совместная учебная деятельность», «совместно-распределенная учебная деятельность», «коллективно-распределенная учебная деятельность», «учебное сотрудничество» и др. Мы используем термин «учебное сотрудничество» как наиболее емкий, деятельность-ориентированный и общий по отношению к другим терминам, обозначающий в то же время многостороннее взаимодействие внутри учебной группы и взаимодействие учителя с группой.

кроссвордов для проміжного контролю знань. Кроссворды, безусловно, являются эффективным средством получения, поиска и актуализации знаний, так как в них заложен большой развивающий потенциал: в работе с кроссвордами одновременно присутствуют добровольность и обязательность, развлечение и напряжение, эмоциональность и рациональность, личная заинтересованность, коллективная и индивидуальная ответственность.

Предлагаемый кроссворд посвящен ключевым проблемы истории филологии.

Задание для кроссворда

По горизонтали →

1. Многоаспектным изучением Библии занимается филология → ... (какая?).

2. Аналог термина *филология*, который появился в России на рубеже XVIII – XIX веков.

3. Первый «филолог» в Древнем Риме; преподаватель риторики; занимался изучением филологических и исторических древностей.

4. Первый известный культурному человечеству студент, который при поступлении на учебу в университет (в Геттингене, Германия) записал себя как *Studiosus Philologiae* (студент-филолог).

5. Искусство толкования, теория интерпретации и понимания текстов, в том числе текстов классической древности.

6. Изучением литературы, языков, быта античности, истории, философии, искусства, культуры Древней Греции и Древнего Рима занимается филология → ... (какая?).

7. Один из основных объектов современной филологии.

8. Первый «филолог» в Древней Греции; занимался также поэзией, грамматикой, математикой, географией, историей.

9. Первые филологические профессии: толкователь текстов, переводчик, учитель словесности и → ... (какая?).

10. Одна из главнейших характеристик филологического знания.

11. Одна из вспомогательных филологических дисциплин, которая изучает рукописные и печатные тексты художественных, литературно-критических и публицистических произведений для их издания и интерпретации. Термин ввел в конце 1920-х годов Б. В. Томашевский. На Западе по преимуществу используется термин «критика текста».

12. Изучением того, как языки соотносятся друг с другом, а также сходств и различий между ними, занимается филология → ... (какая?).

13. Греческий буквальный перевод термина *филология*.

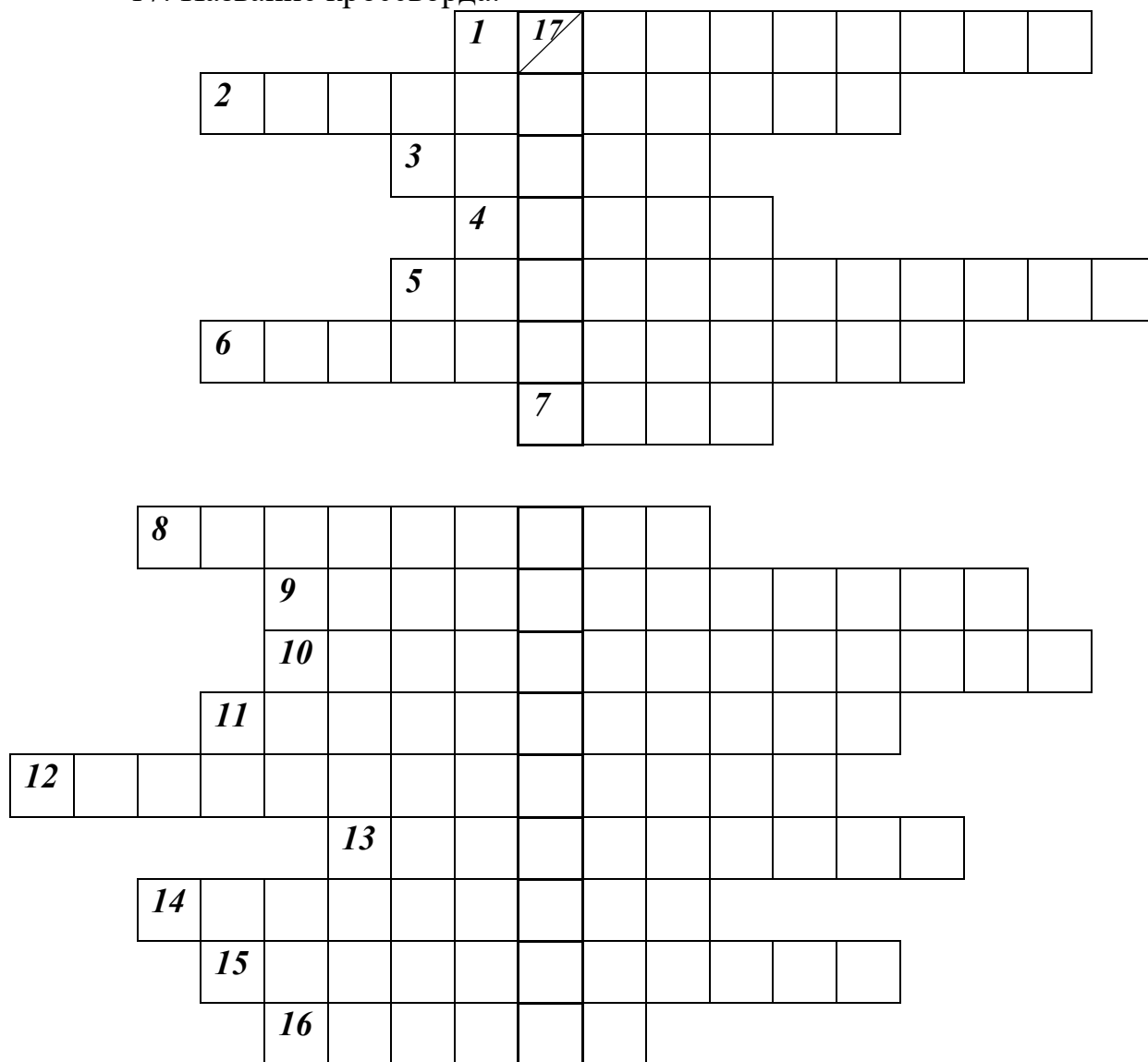
14. Совокупность наук (языкознания, текстологии, литературоведения, источниковедения, палеографии и др.), изучающих культуру народа, выраженную в языке и литературном творчестве.

15. Филологическая наука о естественном человеческом языке вообще и обо всех языках мира как его индивидуализированных представителях.

16. Один из основных методов филологии, имеющий целью ответить на ключевой вопрос: как осуществляется процесс понимания, каков результат этого процесса? (От греч. *разложение, расчленение*).

По вертикали →

17. Название кроссворда.

[*Ответы:* 1. Библейская. 2. Словесность. 3. Аттей. 4. Вольф. 5. Герменевтика. 6. Классическая. 7. Язык. 8. Эратосфен. 9. Библиотекарь. 10. Комплексность. 11. Текстология. 12. Сравнительная. 13. Любословие. 14. Филология. 15. Лингвистика. 16. Анализ. 17. История филологии.]

Попробуйте и вы использовать на своих занятиях кроссворды – эту интересную форму учебного сотрудничества, и вы быстро убедитесь в её эффективности.

Масич А. А.

**СВОЄРІДНІСТЬ СВІТОБАЧЕННЯ І ЙОГО ХУДОЖНЄ ВТІЛЕННЯ В
ОПОВІДАННІ ФРАНЦА КАФКИ «ПЕРЕТВОРЕННЯ». ГРЕГОР
ЗАМЗА І ЙОГО СІМ'Я. ОСОБЛИВОСТІ СТИЛЮ ПИСЬМЕННИКА
(зарубіжна література, 11 клас)**

Мета: допомогти учням усвідомити зміст, ідейно-художні особливості розповіді Франца Кафки і його стилю; розвивати навички роботи з текстом, удосконалити вміння учнів формулювати і пояснювати власне ставлення до прочитаного; сприяти вихованню хороших моральних якостей.

Обладнання: портрет письменника, текст новели «Перетворення».

Тип уроку: комбінований.

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Слово вчителя: Відомий французький драматург ХХ ст. Єжен Йонеско писав: «Я відкрив Кафку досить пізно. Перше, що я прочитав (це було «перетворення»), вразило мене ... я тільки відчував за всім цим щось жахливе, що може трапитися з кожним з нас, хоча це і представлено в абсолютно ірреальній формі ... я зрозумів так, що кожен з нас може стати чудовиськом, що в кожному з нас зачаїлася така можливість. Чудовисько може вилізти назовні в будь-який момент. І тоді з нами буде перевтілення. Інакше кажучи, чудовисько, що причаїлося всередині нас, здатне перемогти. Адже людський натовп, цілі нації періодично втрачають людське обличчя: війни, протести, погроми, колективні злочини, диктатура, репресії. І це частина тих форм, в яких проявляється наше каліцтво...».

Про це ми і поговоримо на уроці.

II. Оголошення теми і мети уроку.

III. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання

Назвіть основні дати життя Ф. Кафки, основні його твори.

IV. Формування умінь і навичок.

Евристична бесіда за змістом твору.

– Грегор Замза – головний герой твору. Що з ним сталося? (цитата)

– Що вражає в його перетворенні?

– Ким був Грегор до перетворення? (цитата)

– Згадайте, що думав Грегор про свою роботу? Про начальника? Чи приносила йому робота хоч якась задоволення? Обґрунтуйте свою точку зору цитатами з тексту.

– Як Грегор ставився до своєї сім'ї? Що він для них робив? (цитата)

– Хто складає сім'ю Грегора? Як ставилися до Грегора ті, хто був його сім'єю? Як змінювалося їхнє ставлення з часом? (цитата)

– Що ви можете розповісти про кожного члена сім'ї? Чим вони займалися, з ким з них Грегор бував відвертий, кого більше любив? (цитата)

– Хто є ініціатором рішення звільнити кімнату Грегора? (цитата)

– Що, на вашу думку, найстрашніше в творі?

– Чи мав герой шанси на порятунок?

Спостереження над текстом новели. Бесіда.

– Чому автор зберігає розміри людського тіла героя після перетворення?

– Опишіть душевний стан героя протягом всієї новели цитатами з тексту.

V. Закріплення знань, умінь і навичок.

Завдання класу:

1. Прокоментуйте фрагмент:

«Про свою сім'ю він думав з ніжністю і любов'ю. Він теж вважав, що повинен зникнути, вважав, мабуть, ще рішучіше, ніж сестра. У цьому стані чистого і мирного роздуми він перебував до тих пір, поки баштовий годинник не пробив три години ночі. Коли за вікном все посвітліло, він ще жив. Потім голова його крім волі зовсім опустилася, і він слабо зітхнув в останній раз».

а) від чого помер ГрегорЗамза?

б) як ви думаєте, чому Кафка не закінчив розповідь смертю головного героя?

в) на що звертає нашу увагу письменник? Про що він попереджає?

2. Яка, на вашу думку, філософська проблематика новели? Що відкриває читачеві історія його героя?

Моделювання ситуації.

Створіть модель долі сучасної людини, яка опинилася в ситуації, що нагадує символічну картину перетворення в новелі Ф. Кафки. (хворий на СНІД або іншу невиліковну заразну хворобу; людина з алкогольною, наркотичною або ігровою залежністю тощо)

Підсумок вчителя: Грегор Замза – «маленька людина», безсила перед жорстокістю світу і його абсурдністю, але до кінця зберігає благородство, гідність і кращі людські якості.

VI. Домашнє завдання.

Знати зміст новели Кафки «Перетворення». Вміти його аналізувати. Визначити і записати риси індивідуального стилю письменника.

VII. Підсумки уроку.

Інтерактивна гра «мікрофон».

Продовжіть пропозицію:

Мене вразило найбільше...

Я вважаю ситуацію з «перетворенням»...

Мирошниченко Ю. О.

ІНСТРУКТАЖ ІЗ БЖД. ОСНОВНІ ОБ'ЄКТИ ТЕКСТОВОГО ДОКУМЕНТА. ОБ'ЄКТИ ТА ЇХ ВЛАСТИВОСТІ. ДІЇ НАД ОБ'ЄКТАМИ. ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕКСТІВ
(урок інформатики, 5 клас)

Цілі: формування предметних компетентностей: ознайомити здобувачів освіти з поняттями «текстовий редактор», «текстовий процесор»; формувати поняття текстового документу та його об'єктів; ознайомити з властивостями об'єктів та навчити виконувати дії над об'єктами; ознайомити з текстовим процесором Libre Office Write; удосконалити роботу з клавіатурою; виховувати дбайливе ставлення до обладнання в кабінеті; цікавість до предмету;

формування ключових компетентностей:

– *спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами:* уміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди. Сприймати пояснення вчителя, розуміти інформацію рідною мовою, усно пояснювати поняття, дії, брати участь у дискусії;

– *спілкування іноземною мовою:* уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою;

– *інформаційно-цифрова компетентність:* використовувати сучасні пристрої для отримання, обробки та подання інформації;

– *ініціативність і підприємливість:* оцінювати можливості отриманих знань у подальшому навчанні;

– *екологічна грамотність і здоров'я:* дотримуватися правил техніки безпеки при роботі з ПК.

Тип уроку: комбінований.

Навчальні ресурси: підручники, комп'ютери, презентація, проектор, мультимедійна дошка, роздатковий матеріал, інструктивні картки для практичної роботи.

Програмне забезпечення: Libre Office Writer.

Перебіг уроку

I. Організаційний етап.

Слово вчителя: *коли ви зайшли до класу, ви обрали стікери з певним кольором, будь ласка, згрупуйтеся в групи за кольорами.*

 привітання

 перевірка присутніх

 перевірка готовності до уроку

II. Мотивація освітньої діяльності.

Вступна бесіда за темою: Сьогодні ми починаємо вивчення нової теми, але перш ніж розповісти про це, хочу вас запитати: як ви вважаєте,

що поєднує працівників різних професій (учителя, лікаря, інженера, юриста, секретаря і приватного підприємця...)? Даю невеличку підказку, показуючи учням чистий аркуш паперу. (*Учні роблять висновок, що усім цим людям необхідно вміти працювати з текстами*).

Так, усі вони так чи інакше мають справу з текстовими документами!

III. Повідомлення теми й мети уроку.

Саме тому сьогодні ми поговоримо про *тексти* і програми для їх опрацювання. Ми починаємо нову дуже цікаву тему «Опрацювання текстових даних».

Під час вивчення цієї теми ви дізнаєтесь:

1. Чому так важливо вміти опрацьовувати тексти.
2. За допомогою яких програм можна опрацьовувати текстові дані.
3. Як створити текстовий документ.
4. Які об'єкти можуть бути присутні у текстовому документі.
5. Як редагувати та форматовувати тексти в середовищі *Libre Office Writer*.

6. Як подати інформацію у вигляді таблиці.

Отже, перший урок, присвячений текстовому процесору. Тема нашого уроку «Основні об'єкти текстового документа. Об'єкти та їх властивості. Дії над об'єктами. Програмне забезпечення для опрацювання текстів».

Метою сьогоднішнього уроку є:

- ✚ Згадати правила уведення та редагування тексту.
- ✚ З'ясувати різницю між текстовими процесорами та текстовими редакторами.
- ✚ Ознайомитись з об'єктами текстового документа.

IV. Актуалізація компетентностей.

Доповніть відповіді.

1. Клавішею пропуск можна встановити... *проміжок між словами*
2. Щоб ввести велику літеру, треба... *одночасно натиснути Shift + літера*
3. Щоб усі букви були великими, потрібно натиснути... *CapsLock*
4. Перед розділовими знаками... *пропуск не ставиться*
5. Щоб отримати знак «!», потрібно... *Shift + 1*
6. Щоб видалити зайві символи, використовують... *Delete або BackSpace*
7. Щоб створити новий абзац треба натиснути... *Enter*
8. До і після тире пропуск... *ставиться*

Чудово, ви добре запам'ятали правила введення тексту та призначення клавіш з курсу початкової школи.

V. Формування компетентностей.

(Пояснення вчителя з використанням презентації)

Отже, сьогодні ми познайомимося з програмами, що дозволяють опрацювати текстові данні: це текстові редактори та текстові процесори. Подивіться на слайд, у нас є два вікна з програмами, на вашу думку, що є текстовим редактором, а що текстовим процесором. Отже...

Текстові редактори – це програми, що дозволяють створювати тексти (блокнот, Notepad++).

Текстові процесори – це програма, призначена для створення й опрацювання текстових документів. (MS Word 2010, Libre Office Writer, Open Office, Word Pad).

Спільним в обох груп програм є можливість редагувати тексти.

Можливості складного форматування та використання різноманітних об'єктів є лише в текстових процесорах.

Згадайте, що таке редагування та форматування текстів.

 Редагування – це додавання і видалення символів, а також виправлення помилок.

 Форматування – це процес оформлення зовнішнього вигляду тексту документа.

Основним об'єктом текстових документів є текст, який складається із символів, слів, речень, абзаців, сторінок тощо.

У текстовий документ також можна вставити інші об'єкти – таблиці, діаграми, рисунки, схеми тощо.

У середовищі текстового процесора над текстовим документом та його об'єктами можна виконувати такі операції:

 введення тексту – введення тексту з використанням клавіатури;

 редагування тексту – виправлення помилок, видалення, переміщення, копіювання, вставка символів, слів, абзаців, рядків та інше;

 форматування тексту – встановлення кольорів для тексту, вирівнювання абзаців, зміна орієнтації аркуша тощо;

 вставляння об'єктів – додавання до документа рисунків, формул, діаграм, схем тощо;

 друкування документа – на папері;

 робота з файлами – створення, збереження, відкриття текстового документа та інше.

Сьогодні ми працюватимемо з Libre Office Writer.

Як завантажити текстовий процесор Libre Office Writer?

Можна кількома способами.

І спосіб: **МЕНЮ** → **ОФІС** → **Libre Office Writer**

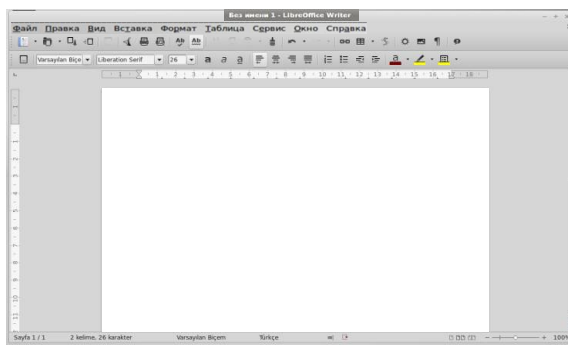
II спосіб: Якщо на **Робочому столі** або на **Панелі швидкого запуску** є значок програми **Libre Office Writer**, то для запуску програми можна навести вказівник на значок і двічі клацнути ліву кнопку миші.

Перед нами відкривається вікно *Libre Office Writer*. Давайте згадаємо, з чого воно складається.

Форма роботи – групова.

У вас на партах лежить вікно програми *Libre Office Writer* та назви її складових. Ви повинні за допомогою стрілочок розкласти складові за їх розміщенням. Зверніть увагу позаду стрілочок є скотч.

1. Рядок заголовка
2. Рядок меню
3. Стандартна панель інструментів
4. Панель Форматування
5. Смуга прокручування
6. Курсор
7. Рядок стану
8. Робоча область документа
9. Лінійки

Починаємо, у вас 5 хвилин. По закінченню один учень з групи представляє виконану роботу (*одночасно вивішується на дошку і перевіряється*).

Фізкультхвилинка.

VII. Перевірка рівня сформованості компетентностей.

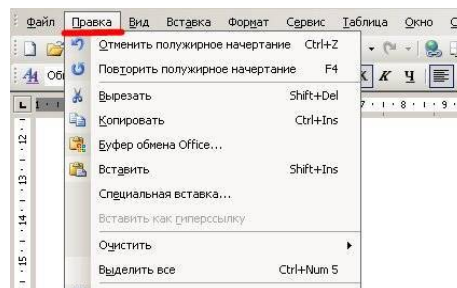
1. Практичне завдання. Робота за комп'ютером.

1) Повторення правил безпечної поведінки за комп'ютером.

Гра «Закінчити речення»

- Не сідати за комп'ютер...
- Не класти речі на...
- Відстань від очей до монітора...
- Спину треба тримати....
- Не торкатися...

2) *Практична робота за комп'ютерами. (Інструктаж учителя)*

Робота за комп'ютером:

1. Знайдіть на робочому столі файл з назвою «Пісенька маленьких читачів». Для того, щоб його відкрити клікніть 2 рази на ярлику лівою кнопкою миші.

2. Виділіть весь документ. Для цього потрібно натиснути **Правка** → **Виділити все**.

3. На панелі інструментів оберіть шрифт **Deja Vu Serif**. Для цього у графі з шрифтом натисніть маленький трикутник праворуч, та в списку, що з'явився, оберіть потрібний шрифт.

4. Виділіть назву пісеньки.

5. Змініть колір тексту назви. Оберіть на панелі інструментів кнопку зміни кольору, та оберіть будь-який інший колір. У результаті

виділений текст змінить колір.

6. Виділіть та змініть на інший колір тексту кожний абзац пісні.

7. Збережіть документ. Для цього у рядку заголовку ліворуч натисніть кнопку збереження документу.

2. Фронтальне опитування.

1. Текстовий процесор це...

2. Для чого призначені текстові процесори?

3. Назвіть об'єкти текстового документа.

4. Які операції над текстом можна виконувати в текстовому процесорі?

VIII. Підсумки освітньої діяльності.

Рефлексія: На стікерах напишіть свої відчуття за урок, і прикріпіть до картинки, яка відображає ваш настрій на даний момент.

 У мене все вийшло! Мені все сподобалося.

 Мені було важко, я нічого не зрозумів.

 Так, над цим потрібно подумати.

VII. Домашнє завдання: Опрацювати § 3.1.

Додаткове завдання: у зошиті виконати завдання № 4 на стор. 105.

VII. Оцінювання роботи здобувачів освіти.

Нерівна В. А.

ПРОФІЛАКТИКА ЗАХВОРЮВАНЬ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

(Суд над шкідливою звичкою) (біологія, 8 клас)

Навчальна мета: формувати компетентності щодо властивостей нікотину та його дією на організм, поглибити знання про шкідливий вплив паління на органи дихання та інші органи людини;

Розвиваюча мета: розвивати загальнонавчальні вміння та навички, соціальні та комунікативні компетентності, удосконалити роботи з додатковою літературою для пошуку інформації, розвивати пізнавальний інтерес до біології людини та вміння складати схеми, робити висновки;

Виховна мета: виховувати дбайливе ставлення до свого організму, свого здоров'я.

Тип уроку: формування компетентності (щодо властивостей нікотину та його дією на організм)

Форма проведення: нестандартний урок, урок суд

Обладнання: комп'ютер, мультимедійний проектор, урок фільму «Пригоди Тома Сойєра», графічний диктант, схема «Вплив тютюнового диму на організм людини»; висловлювання про паління; музичний супровід; відео демонстрація експерименту «Легені курця»; малюнок з терезами Феміди.

Хід уроку

I. Організаційний етап.

Добрий день, шановні учні, присутні гості. Тема нашого уроку «Профілактика захворювань дихальної системи». Сьогодні ми проведемо нестандартний урок «Суд над шкідливою звичкою».

II. Актуалізація опорних знань і мотивація навчальної діяльності.

Вступне слово вчителя:

Назвіть шкідливі звички, які вам відомі (вживання алкоголю, наркотиків, тютюнопаління). Про тютюнопаління і поведемо ми сьогодні нашу серйозну розмову. Ознайомтесь з завданнями уроку.

Для проведення суду було заздалегідь визначено дійових осіб: суддя, прокурор, адвокат, секретар судового засідання, позивач – Організм завзятого курця, відповідач – Сигарета, присяжні, свідки: шкіра, зуби, легені-бронхи, серце, шлунок, судини, лікар-лаборант, ботанік, домогосподарка, пасічник, бізнесмен.

Сьогодні ви розкажете нам про ваші дослідження щодо шкідливості тютюну для органів дихання та всього організму. А наприкінці уроку, зваживши всі «за» та «проти», дасте відповідь на запитання «Палити чи не палити?». У ході уроку ви повинні скласти схему «Вплив тютюнового диму на організм людини».

- Переглянемо уривок з фільму «Пригоди Тома Соєра».
- Може і з вами колись таке траплялось?

Нагадаю, що кожен приймає рішення сам.

Вірш «**Каждый выбирает для себя**».

Каждый выбирает для себя
Спутника, религию, дорогу.
Дьяволу служит или пророку –
Каждый выбирает для себя.
Каждый выбирает по себе
Слово для любви и для молитвы.
Шпагу для дуэли, меч для битвы
Каждый выбирает по себе.

Каждый выбирает по себе
Щит и латы, посох и заплаты.
Меру окончательной расплаты
Каждый выбирает по себе.

Каждый выбирает для себя.
Выбираем тоже – как умеем.
Ни к кому претензий не имеем.
Каждый выбирает для себя! (Ю. Левитанский)

III. Вивчення нового матеріалу.

Преса «Суд над шкідливою звичкою»

Секретар: Встати, суд іде!

Суддя: Сьогодні розглядаємо заяву Організму завзятого курця про непоправну шкоду, що наносить йому громадянка країни Наркології пані Сигарета. Слово надаємо секретареві.

Секретар: Прошу суд заслухати коротку біографію тютюну. Цю речовину відкрив Христофор Колумб, коли висадився 1492 року на узбережжі Америки. Двоє його матросів таємно завезли листя і насіння тютюну до Іспанії. Спочатку цю рослину вважали декоративною. Французький посол в Іспанії Ніко подарував королеві Катерині Медічі листя тютюну. Від прізвища посла й було утворено слово нікотин. Але дуже швидко з'ясувалося, що паління не лікує, а калічить. Уперше з нікотином розпочали боротьбу в XVI столітті. В Англії переслідували курців, відлучаючи їх від церкви, а російський цар Михайло Федорович Романов карав курців палицями, різками і навіть наказував відрізувати їм носи. Незважаючи на всі заборони, сьогодні паління тютюну є всесвітнім суспільним явищем. Воно стало однією з головних проблем охорони здоров'я всіх країн світу.

Суддя: Позивачу, вам слово.

Організм (викладає суть своєї заяви): Протягом довгого часу пані Сигарета отруювала мені життя. Я ослабів, погано себе почуваю, часто став хворіти, швидко втомлююся! Прошу заслухати свідків цього злочину й притягнути до відповідальності звинувачену!

Прокурор: Шановний суде! Щоб детально вивчити справу тютюну, ми просимо заслухати свідчення компетентних фахівців.

Суддя: Викликати свідка лікаря-лаборанта!

Лікар-лаборант: Я – лікар-лаборант, працюю в лабораторії багато років.

Прокурор: Як ви причетні до цієї справи?

Лікар-лаборант: Ось уже декілька місяців я вивчаю тютюн. Мені стало відомо, що його лист і тютюновий дим містять близько 1200 найменувань шкідливих речовин. Наприклад, дуже сильна отрута нікотин – 9 %, вугільні смоли – 14 %, вуглеводи – 20 %, білки – 13 %, ефірні масла – 2 %, а також у великій кількості присутні синильна кислота, оксид карбону, оцтова і мурашина кислоти, аміак, етилен і навіть радіоактивний полоній. Під час паління вони утворюють тютюновий дьоготь, який зафарбовує фільтр у бурий колір (*демонстрація досліду*). За один рік курець поглинає дим у середньому від 6–8 тисяч сигарет, тобто викурює 5 кг тютюну, де містить 30 г нікотину, а смертельною дозою для людини є тисячна частка цієї норми.

Адвокат: Пане Суддя, я протестую, адже всім відомо, що навіть

найзавзятіші курці, які викурюють по 20 сигарет за один день, миттєво не вмирають.

Суддя: Зауваження приймається, прошу свідка бути послідовним.

Лікар-лаборан: Шановний суде! Я не помилилася, це доведено наукою. Річ у тім, що нікотин в організм потрапляє невеликими дозами. Сам організм його частково знищує. Крім того, тютюн виводиться з потом і сечею. Але отруєння організму відбувається поступово.

Прокурор: Дякую за свідчення. Прошу суд вислухати інших свідків. Дозвольте надати суду наявні докази.

Доказ 1: Тютюновий дим токсичніший за вихлопні гази автомобіля в 4 рази.

Серце: Я стискуюся, коли підсудна робить затягування. Чадний газ заважає насолодитися киснем. За останній рік у мене 25 разів були «перебої», а одного дня навіть стався напад! Правда, вона все списала на зіпсовані нерви.

Судини: Вимагаємо відпочинку від нікотинових «тренувань», інакше скоро у нас почнеться атеросклероз. Але це ще «квіточки»! Коли будуть уражені артерії ніг, може розвинути гангрена.

Адвокат: Зате у завзятих курців не буває хвороби Паркінсона. Крім того, нікотин стимулює розумову діяльність! Це науковий факт!

Прокурор: Нікотин дійсно стимулює розумову діяльність, і курець стає майже генієм. Хвилин отак на вісім. Але вже через цей час судини судорожно стискуються, і IQ падає до рівня трієчника середньої школи. У колишнього курця інтелект може не відновитися.

Доказ 2: Легені прокачують за рік через себе 700 г дьогтю. (Відео демонстрація експерименту «Легені курця»).

Шкіра: Я ще дуже молода, щоб мене вважали такою, що «в'яне». Сигаретний дим руйнує захисний шар, і я швидко покриваюся зморшками. А смоли, проникаючи в пори, забарвлюють мене в непривабливий сірий колір.

Легені-бронхи: Ми зменшилися в об'ємі на 10 %, тому організм став удвічі частіше хворіти на бронхіт. Заявляємо: від підсудної нам дістається найбільше. Сигарети можуть викликати рак легенів, трубка – губ, а сигари – гортані!

Адвокат: Але ж моя підзахисна містить легкий тютюн. Отже, шкодить здоров'ю менше.

Прокурор: Організм звикає до певної дози нікотину. Якщо недоотримує її, то відчуває дискомфорт. Щоб заповнити «пропуски», починає палити більше і частіше затягуватися. Як Ви вважаєте, що краще – 1 мг смоли за один прийом або по 0,5 мг за два?

Доказ 3: Під час затягування температура в сигареті, що горить, досягає 600°C. У організм курця потрапляє 4000 видів хімікатів.

Зуби: Щодня ми отримуємо опіки. Першою, обпikшись

50-градусним сигаретним димом, не витримала емаль. Вона порепалася, і деяких із нас спіткав карієс. Потім запалилися ясна. А запах з рота!..

Шлунок: Мене дратує дим! Доводиться виробляти більше соляної кислоти й переварювати самого себе. Відчуваю, що одним гастритом не відбудуся. Прошу страховки від виразки!

Суддя: Слово надаємо захисту.

Адвокат: Дякую. Шанований суде, присяжні! Уважно стежачи за ходом звинувачення, не забувайте, що перед судом з'явилася пані Сигарета, зроблена зі звичайної рослини. Хіба ця проста, безпорадна рослина може сама по собі завдати шкоди, убити за один рік півтора мільйони осіб?! Прошу запросити до суду свідка. Відрекомендуйтеся, будь ласка.

Ботанік: Я – Ботанік. Уже багато років я вивчаю основні види рослин сімейства пасльонових. Слід зазначити, що тютюн справжній – це однолітня культура заввишки 120 см з великим листям. Під впливом сонячного світла у своєму листі тютюн засвоює неорганічні з'єднання, що перетворюються в органічні, і постачає в повітря життєво необхідний кисень. Окрім цього рослина розпушує ґрунт і після відмирання утворює перегній.

Адвокат: Дякую, викликаємо наступного свідка. Назвіть себе.

Пасічник: Я – Пасічник. Я маю великий досвід роботи з бджолами, у мене велика пасіка. Тютюн дуже довго цвіте. У другій половині літа, коли багато квітів уже відцвіло, бджоли збирають нектар в основному з цих квіток. Мед, правда, гіркуватий і тому його товарні якості невисокі, проте для живлення бджіл у зимовий період він незамінний!

Адвокат: Дякую, викликаємо наступного свідка. Що можете ви сказати з цього питання?

Домогосподарка: Я – Домогосподарка. Дуже часто використовую тютюн в домашньому господарстві. У мене є хутряні і шерстяні зимові речі. Без особливого нагляду в них може оселитися міль і зіпсувати речі, тому я пересипаю їх тютюном. Мій чоловік займається садівництвом, використовує «тютюновий чай» для відлякування шкідників саду. Тому для нас і багатьох людей тютюн служить лише на користь.

Адвокат: Дякую, прошу надати слово останньому свідкові. Відрекомендуйтеся, будь ласка.

Бізнесмен: Я – Бізнесмен. Усього три роки тому я ледве зводив кінці з кінцями і лише завдяки тютюну, який почав купувати у фермерів на півдні України і виготовляти сигарети, я став одним з найбагатших жителів міста. Ця справа прибуткова не лише для мене, але і для держави. Я виплачую великі суми податків різним фондам.

Суддя: Підсудна, що ви можете сказати на своє виправдання?

Підсудна: А я тут ні при чому, я не примушувала налити потерпілого. За словами останніх свідків, тютюн – дуже корисна рослина.

Унаслідок тривалого періоду цвітіння в другій половині літа бджоли збирають нектар, з якого отримують мед. Правда, через гіркий смак тютюновий мед не використовують як харчовий, але він незамінний для корму бджіл на час зимівлі. Ви чули, що тютюновий пил широко використовують у домашньому і сільському господарстві.

Суддя: Позивачу, що ви можете відповісти на це?

Організм: Одного дня я спробував кинути палити. За годину був як оголений дріт. Наступного дня страждав від безсоння, боліла голова. Через тиждень почалися проблеми з пам'яттю. Дошкуляв болісний кашель. Це означає, що в усьому цьому винна Сигарета!!!

Адвокат: Шановний суде, присяжні! Захист просить вас звернути увагу на те, що пані Сигарета зроблена з тютюну, а тютюн – це звичайна рослина, яка має певні особливості, як і будь-яка інша рослина. Проте, не зважаючи на серйозні звинувачення на адресу Сигарети, ніхто не бачив, щоб тютюн, з якого їх роблять, самовільно завдавав шкоди організму людини. Я думаю, що в цьому винен сам організм.

Суддя: Шановні присяжні, якого висновку ви дійшли, прослухавши матеріали у справі?

Присяжні: Пані Сигарета, як і тютюн, з якого вона виготовлена, не винні!!! Людина наділена розумом. Право вибору людини – отруювати свій організм чи відмовитися від його руйнування, палити сигарети чи ні.

Суддя: Високий суд постановляє: пані Сигарета винна в ненавмисному нанесенні шкоди позивачеві. Повна відповідальність за завдану шкоду організмові лежить на людині, за якою залишається право вибору! Людина повинна зрозуміти, що її здоров'я є надбанням нації і її громадянський обов'язок – примножувати це надбання!

Висновок

Учитель: Продовжуючи думку, яку висловили шановні присяжні, я ще раз підкреслю, що всі речовини, які є причиною виникнення шкідливих звичок, не винні. Винна людина, яка не замислюється над шкідливістю тютюнопаління, яка паління асоціює з дорослістю, компанією друзів, післяобідньою кавою, цікавою бесідою, приємною обстановкою, а це дуже часто відбувається саме у підлітків. На уроках з основ здоров'я ми зрозуміли, що таке явище, як паління є шкідливою звичкою, відхиленням від здорового способу життя.

Ми можемо сформулювати поняття, що таке шкідлива звичка.

Шкідлива звичка – це залежність, властивість вашого характеру, яку можна охарактеризувати так: Ви не контролюєте Це, швидше Це контролює Вас.

Як тільки шкідлива звичка сформована, ви відразу ж потрапляєте під її владу.

Ви робите Це все частіше й частіше, прагнучи викликати сильнішу дію.

Ви починаєте регулярно робити Це, коли передчуваєте неприємні відчуття, подібні до нудьги, самоти, фізичного болю.

Ви відчуваєте, що вже не можете впоратися з вашими життєвими проблемами без допомоги Цього.

Ви можете витратити дорогоцінну енергію душі, страждаючи від Цього і безуспішно намагаючись боротися з Цим.

На Це витрачається частина ваших грошей, часу, енергії (інколи значної) на збиток чомусь кориснішому, внаслідок чого ви ще більш ненавидите себе за Ці безглузді витрати.

Ви втрачаєте самоповагу, душевні сили, виникає загроза руйнування всього вашого життєвого устрою. Деяких Це врешті-решт вбиває.

IV. Узагальнення, систематизація й контроль знань та й вмінь учнів. У ході уроку ви склали схему «Вплив тютюнового диму на організм людини». Пропоную її перевірити.

- А тепер за допомогою графічного диктанту перевіримо ваші знання з теми. Для відповіді на запитання використовуйте позначки + та –.

- Графічний диктант.

Запитання-твердження:

1. Нікотин – це отруйна речовина.
2. У США дозволена реклама тютюнових виробів.
3. У курців більше шансів захворіти на рак легень, ніж у некурців.
4. Смола осідає на стінках дихальних шляхів.
5. В Україні заборонено виготовлення тютюнових виробів.
6. Чадний газ допомагає крові жити органи киснем.
7. У дітей-курців дуже швидко ослаблюється імунітет.
8. У курців зуби з часом жовтіють.
9. Палити можуть дозволити собі лише багаті люди.
10. Паління не шкодить кар'єрі.
11. Серед спортсменів багато курців.
12. Кажуть, що паління шкодить здоров'ю. Це казки, щоб залякати людину.

- Перевірка виконання завдання.

Обміняйтеся зошитами, звірте відповіді з теми, що на екрані; поставте оцінку.

Вірні відповіді:

1) +;	7) +;
2) –;	8) +;
3) +;	9) –;
4) +;	10) –;
5) –;	11) –;
6) –;	12) –.

Хто отримав високий бал? А достатній? Тож ми непогано попрацювали!

• Розв'яжіть задачу «**Вартість шкідливої звички**» (Об'єднання учнів у чотири групи (тиждень, місяць, рік, десятиліття)).

Одна пачка цигарок коштує в середньому 25 гривень. Підрахуйте, скільки грошей витрачає людина, щодня купуючи 1–2 пачки цигарок за середньою ціною (за тиждень, місяць, рік, десять років).

V. Домашнє завдання: опрацювати § --, доповніть схему в зошиті «Вплив тютюнового диму на організм людини».

VI. Підсумки уроку.

Заключне слово. Повернемося до запитання: «Палити чи не палити?». Нагадаю, що кожен приймає рішення сам. Дуже часто починають палити під впливом оточення. Тому ми повинні навчитися зміцнювати в собі почуття власної гідності, не зазіхаючи при цьому на волю вибору кожного, усвідомлювати свої моральні цінності і життєві цілі. Кожен із вас повинен спробувати відповісти на такі запитання:

- Хто я є?
- Ким я хочу бути?
- Як стати тим, ким хочеш?

Чи вписується паління в мої життєві перспективи, чи є в моєму майбутньому місце палінню?

Отже, «Палити чи не палити?» – кожен вирішує сам.

Тютюнопаління є найпоширенішою шкідливою звичкою для організму людини. Паління забруднює навколишнє середовище. Основна причина паління – нікотинова залежність, якої важко позбутися. Нікотин є отрутою для всього організму. Нешкідливих цигарок не буває!

Про відчуття люди, яка відмовляється від паління, чудово сказав Володимир Маяковський у вірші «**Я щасливий**».

Я дихаю як слон,
Хода у мене легка,
і ніч пролетіла,
мов сон,
без кашлю і без плювка...
Я став дотепником, веселуном,
Ну просто душа товариства.
Я порожевів,
Поповніло лице,
Енергія так і кипить.
Громадяни, вас цікавить рецепт?
Відкрити? чи не відкрити?...
Повідомляю:
віднині
я назавжди
кинув палить.

Учитель: **Тютюн** – це відразлива рослина, яку споживають лише дві істоти – маленький зелений хробачок і людина. Але маленький зелений хробачок не знає нічого кращого за тютюн... А людина?

VII. Релаксація.

Тест «Як я себе почуваю» (під музичний супровід)

Звучить легка, повільна музика або запис звуків природи.

Учитель: Я пропоную невеликий тест, який допоможе вам визначити стан свого здоров'я.

Сядьте зручно, розслабтесь. Зробіть спокійний вдих і неповний видих, а тримайте дихання і визначте, скільки секунд ви можете не дихати. Вдихнути слід тоді, коли в цьому виникне найменша потреба.

У такий спосіб ви можете зробити певні висновки щодо власного здоров'я.

Отже, якщо ви протрималися:

- більше 40 с – маєте відмінне здоров'я;
- від 20–40 с – ваш організм чимось ослаблений;
- менш 20 с – можливо зараз ви маєте якісь захворювання.

Першина Т. С.

ТЛУМАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОПОРОЮ НА НАРОДОЗНАВЧИЙ МАТЕРІАЛ

Проблема формування якісного мовлення та виховання любові до рідної мови в дітей дошкільного віку особливо актуальна, враховуючи мовну ситуацію, що склалася в Україні. Вплив засобів масової інформації, звучання реклам, перенасичення теле- і радіоефіру переважно російськомовною низькопробною музикою, повсюдне вживання ненормативної лексики, сленгу та іншого не сприяють розвиткові духовності, моральних якостей дошкільнят, формуванню мовленнєвої особистості, вихованню поваги та любові до рідної мови.

Проблему мовленнєвого розвитку дітей з опорою на народознавчу основу досліджували Н. Бабич, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Мацько, Л. Паламар, М. Пентилюк, В. Трунова та ін.

У науковому доробку В.Сухомлинського вибудована система поглядів на народознавчі, народнопедагогічні засади змісту навчально-виховного процесу в школі: «Народ – живе, вічне джерело педагогічної мудрості, а школа – святиня і надія, духовна колиска народу» [3, с. 255]. Великий педагог утілював ці погляди в практику своєї педагогічної діяльності, використовуючи народні казки, прислів'я, легенди, прикмети, гумористичні етюди та мініатюри.

У науковому обігу використовуються поняття «народознавство», «українознавство» тощо. їх сутність пов'язана з духовним, культурним,

матеріальним надбанням українського народу, його досвідом в усіх сферах життя та існування людини, родини, суспільства, держави, нації. Виховна система народної педагогіки, на думку класиків педагогічної науки, виникла в процесі життя, праці, побуту представників етносу, тому дитина, яка виховується на її основах, розвивається природним шляхом, що відповідає її внутрішнім потребам, психології, характеру.

Із видатних педагогів минулого в Україні першим досягнув суть народної педагогіки Г. Сковорода. Він вважав, що мудрість народного досвіду, яка набувається завдяки природній сутності людини, є джерелом знань [2, с. 97]. Засади народної системи навчання і виховання досліджував та пропагував О. Духнович. Основними засобами в справі виховання особистості він називав рідні мову, фольклор та культуру, художні тексти [2, с. 203–208].

Особливу роль у вихованні дітей О. Духнович надавав рідній мові. Педагог прославляв у своїх художніх творах патріотизм, повагу до власного імені та родоводу, засуджував тих, хто зневажає рідну мову та відрікається від власного роду і народу [2, с. 9].

Засобом народної педагогіки є рідна мова, яка, як зазначав К. Ушинський, сама навчає просто та природно, бо зростаючи і розвиваючись разом із самим народом на природному ґрунті, вона вбирає в себе всі тонкощі психології, способу думання, світосприймання свого народу [4, с. 271].

На значенні рідної мови для розвитку мовлення і мислення української дитини наголошував Б. Грінченко, стверджуючи, що діти, які вчаться природною мовою, «розумніші, більше в їх хисту й думкою вони моторніші, ніж ті, кому затуркують голову мовою чужою» [1, с. 39].

В. Сухомлинський називав рідну мову «невмирущим джерелом», з якого дитина черпає перші уявлення про навколишнє, про свою батьківщину, своє село і місто, весь свій край, а в слові рідної мови відкривається «не лише багатство думки, але й краса» [3, с. 132], і важливо, щоб дитина змалку відчула «красу, аромат, найтонші відтінки слова».

Отже, особливого значення в цьому зв'язку набуває дійова участь дітей у народних традиційних святах, що сприяє ознайомленню їх зі скарбницями національної української культури, розмаїттям та багатством української мови, збагаченню словника учнів фольклорним матеріалом, розвитку образного мовлення, його виразності та емоційності; формуванню чуття мови, прискоренню темпів розвитку дитячого мовлення, посиленню його комунікативної, експресивної, номінативної та культуроносною функцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна доктрина розвитку освіти. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/151.html>, вільний.

2. Педагогика: учеб. пособ. для студ. пед. ин-тов / под ред. С. П. Баранова, В. А. Сластенина. [2-е изд., доп.]. Москва: Просвещение, 1986. 336 с.

3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: у 5 т. / редкол.: О. Т. Дзевєрін та ін. Київ: Рад. шк. 1976.

4. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори: у 2 т. / ред. В. М. Столетов та ін. Київ: Рад. шк., 1983.

Рибіна О. В., Погожих В. Г.

МЕЛОДІЇ ОСІННЬОГО БАЛУ

Дійові особи:

Казкар

Пані Осінь

Фрейліна 1

Фрейліна 2

Пірат Горобець та ще 3 пірати

3 мушкетери

Хід заходу

Сцена 1 (фонова музика)

Казкар: – Увага! Увага! Усім присутнім оголошується запрошення на бал. А запросила вас сюди – романтична, загадкова та неперевершена – Пані Осінь. Вона хоче подарувати всім свої останні чудові хвилинки, чаруючий, ледве чутний аромат осінніх квітів. Яскраву красу зібраних плодів. Та ще, осінній, такий задумливий, та в той же час, радісний настрій.

(На сцену виходить Пані Осінь разом із фрейлінами)

Номер: Пісня Пані Осені

Пані Осінь: – Я рада усіх Вас, мої шановні гості, вітати у цій залі. Трохи відпочину від роботи, потанцюю та поспіваю з Вами, та знову до діла. Урожай уже зібраний але ще багато дерев чекають на мого чарівного пензлика. За його допомогою прикрашається все навкруги такими різноманітними фарбами. А мої квіти уже готові подарувати свій чудовий аромат та неперевершений танок.

(Пані Осінь сідає на трон, фрейліни поруч. Спостерігають за виступом квітів)

Номер: Танок квітів.

(Після виступу квітів фрейліни йдуть зі сцени)

Сцена 2

Діалог піратів:

Пірат 1: Що тепер нам робити?

Пірат 2: Як нам тепер підкорювати море без нашого корабля?

Пірат 3: Ти наш капітан? Придумай щось!

Горобець: Я думаю!

Пірат 1: Ми не можемо вічно тут сидіти!

Горобець: О, чуєте музику?

Пірат 2: Музику? (прислуховуються) так, чуємо!

Горобець: Я придумав! Нам потрібно туди потрапити. Хто зі мною?

Пірат 3: Я!

Пірат 1: Я!

Номе: Танок піратів

Сцена 3

Діалог піратів:

Пірат 1: Та ми що, потрапили на бал?

Горобець: Виходить, що так.

Пірат 2: Оце несподіванка! Дивіться, яке у цих кралечок вбрання, мабуть, і гроші у них є!

Пірат 3: А грошики нам, ой як зараз потрібні!

Пірат 1: Погляньте, а з короною на голові мабуть королева!

Пірат 2: А що це у неї в руках?

Горобець: Ех ви! Це чарівний пензлик! Я чув про такий! Він коштує дуже дорого. Ви розумієте про що я кажу?

Пірат 3: Треба щось скоріше вирішувати, на нас вже звертають увагу, ми тут непрошені гості.

Горобець: Чекайте мене за воротами, я скоро буду! *(пірати йдуть зі сцени, залишається лише капітан Горобець, він прямує до пані Осені).*

Сцена 4

Діалог Горобця і Осені:

Горобець: Доброго вечора, найпрекрасніша панночко!

Осінь: Доброго! Але щось Ви не схожі на гостей!

Горобець: Вибачте, мої ноги самі привели мене до Вас! Ви така чарівна, а Ваша пісня просто диво! Але нажаль мені вже час!

Осінь: Так скоро?

Горобець: Справи!

Осінь: Розумію!

Горобець: Я гадаю, що ми з Вами ще зустрінемося.

Осінь: Бувайте!

Горобець: А це Вам, на згадку про мене! *(капітан Горобець дарує квітку Осені).*

Осінь: Ах, яка гарна квітка! Я їх так люблю! *(кладає пензлика і бере квітку, нюхає її. Капітан забирає пензлика та непомітно йде зі сцени).*

Номер: Пісня

Сцена 5

Пані Осінь: Ой лишенько! Ой що ж мені тепер робити? Як же я тепер буду фарбувати листячко на деревах? Як буду віяти вітерцем? *(Осінь починає плакати, вона розуміє, що пензлика вкрали).*

(Підбігають фрейліни) Діалог:

Фрейліна 1: Що трапилося, Пані Осене?

Осінь: Цей пірат! Він мене начебто зачарував своєю квіткою. А сам!..

Фрейліна 2: Та що ж «сам»?

Осінь: Сам викрав мого чарівного помічника!

Фрейліна 1: Ой лишенько!

Фрейліна 2: Ой, що ж тепер робити?

(Осінь плаче, фрейліни її утішають).

(Фонова музика грім та капає дощ).

Сцена 6

Казкар: *(Починає за сценою читати вірш і прямує в зал)*

Водить Осінь хороводи, то із листя, то з дощів.

На прогулянку виходять парасолі і плащі.

Там розмову парасолі із плащами завели:

– Ах, як довго в неволі, у темниці ми були!

Та вернулися тумани, задощило в небесах.

І ми знову у пошані, знов нас носять на руках!

І прийшли тоді до згоди парасолі і плащі,

Що найліпша насолода – це коли ідуть дощі!

А дощі ідуть, коли Пані Осінь засмучена і плаче.....

Номер Танок з парасольками

Казкар: У народі говорять, що осінь – це сум, дощі та похмура погода. Це не так, друзі! Осінь прекрасна та чарівна! Вона приносить душі щедрість, серцю – тепло від спілкування, вносить в наше життя неповторну, казкову красу. *(На сцені з'являються фрейліни).*

Діалог фрейлін:

– Тож потрібно якось повернути гарний настрій нашій панночці.

– Можливо ми запросимо гостей іноземних, нехай вони спробують це зробити.

– Так давайте зробимо оголошення, нехай до нас приїдуть гості, будемо знову танцювати, веселитися і пані Осінь нарешті перестане плакати.

Казкар: Увага! Увага! Запрошуємо гостей та артистів до нашого плацу. Хай грає музика, лунають пісні, сяють посмішки на обличчях. Зустрічайте нашу першу гостю!

Номер

Сцена 7

Виходить на сцену **Осінь:** Зрозумійте, мої любі, мені пензлик потрібен. Без нього я не допоможу Природі. Ах, що ж мені робити?

(На сцені з'являються мушкетери)

– Ми! Ми готові допомогти!

– О, які гарні доблесні лицарі! Хто Ви та звідки?

– Ми почули негарні новини з вашого королівства та поспішили до Вас!

– Я буду Вам вдячна за допомогу! *(Осінь йде зі сцени).*

Номер мушкетерів

Сцена 8

Під сценою сидять пірати, ведуть діалог:

– Ну що, хто кого обдурив? Хто залишився в дурнях?

– Та ото ж ми чи вони? Пензлик є, а корабля як не було так і нема.

– Замість того, якісь жовті плями з'являються і все. Що нам з того?

– А нас мабуть шукають? Усе ж таки у самої Осені викрали пензлика?

– А чого це ми, це ж Горобець скоїв, нехай сам і розхльбує (*Збираються йти, а тут виходять мушкетери*).

Діалог піратів і мушкетерів:

Мушкетер 1: Почекайте, вельмишановне панство!

Мушкетер 2: Куди Ви так поспішаєте?

Пірат 1: А чого Ви нас чіпаєте, ідіть своєю дорогою, а ми своєю.

Мушкетер 3: Та ні, друзі! Ви нашкодили самій Пані Осені! Це ж Ви викрали пензлика!

Пірат 2: Ні, це не ми ! Це – він! (*показує на Горобця*)

Горобець: Ех, Ви! Кого Ви злякалися? Оцих трьох слабаків?

Мушкетер 1: Ах так? Тож давайте зараз з'ясуємо, хто слабаки!

Мушкетери, до бою! Один за всіх – і всі з одного!

Горобець: Ой. Та що з вами битися. Ми морські вовки, ми такого вже надивилися і боїв у нас було вже штук 100.

Пірат 2: Давайте краще танцювальний баттл улаштуємо!

Мушкетер 2: «Баттл»? Що це за слово таке іноземне?

Пірат 3: Де Ваш білий прапор? Здавайтеся без бою, слабаки!

Мушкетер 1: Ну баттл, так баттл! Один за всіх – і всі з одного!

Номер: Танцювальний баттл (Перемогу одержують мушкетери)

Горобець: Ну добре, Ваша взяла! Ось пензлик, збирайте!

Пірат 2: Тільки толку з нього мало, він нам взагалі і не потрібен був!

Мушкетер 1: За те він потрібен Пані Осені.

Мушкетер 2: Осінь поспішає закінчити свої справи, а роботи ще так багато!

Мушкетер 3: Тож мерщій до неї! Один за всіх – і всі з одного!

Мушкетер 1: Зачекайте, а що з цими бандюками будемо робити?

Пірат Горобець: А візьміть нас з собою, ми допоможемо Осені поратися по господарству.

Мушкетер 2: Ну добре, давайте їх візьмемо.

Мушкетер 3: Тож ходімо, ми і так забарилися (*йдуть зі сцени, виходить казкар*).

Сцена 9

Казкар: Як у кожній казці – добро перемагає зло, так і наша історія закінчилася добре. Повернувся чарівний пензлик до Осені і засяяло золотом листячко. Яскравими плямами завітували хризантеми та айстри. Червоними кетягами запалала калина. А пані Осінь на радощах знову буде запрошувати гостей на свій бал. Але то буде вже інша історія...

Фінальна пісня

ДОГЛЯД ЗА КІМНАТНИМИ РОСЛИНАМИ З ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ («Я досліджую світ», 2 клас)

Мета: навчальна: ознайомити учнів із різноманітністю кімнатних рослин, перевезених з Південної Америки, розширити світогляд учнів, показати значення кімнатних рослин у житті людини;

розвивальна: розвивати мислення; пізнавальну активність учнів; уміння розрізняти кімнатні рослини за зовнішніми ознаками.

виховна: виховувати екологічну свідомість, турботливе ставлення до «зелених друзів», бажання доглядати за ними, оберігати їх.

Очікувані результати: поділяти рослини на дикорослі та кімнатні; проводить (самостійно, або в групі) прості спостереження; турбується про рослини, не зриває їх, пояснює негативні явища для кімнатних рослин.

Обладнання: кімнатні рослини різних груп

Тип уроку: урок засвоєння нових знань та умінь

Міжпредметні зв'язки: природознавство, українська мова, дизайн та технологія.

Перебіг уроку

I. Організаційний момент

1. Привітання.

Діти стоять колом. Вони повторюють за вчителем слова та одночасно рухами показують, із чим або ким вони вітаються.

- Доброго ранку, сонечку!
- Доброго ранку, хмаринки!
- Доброго ранку, пташки!
- Доброго ранку, дерева!
- Доброго ранку, земле!
- Доброго ранку мені!
- Доброго ранку тобі!
- Ми привіталися словами, а тепер будемо вітатися «руками».

2. Пальчикова гімнастика.

Клас ділиться на дві підгрупи. Кожна підгрупа утворює коло, у якому діти вітаються різними способами (за вказівкою вчителя).
Наприклад:

- «по-дорослому» (потисканням рук);
- «як із приятелем» (плескання долонею об долоню сусіда);
- «мізинчиками» (зачіпляються пальчиком за пальчик сусіда).

3. Хвилинка природи.

- Який сьогодні день, місяць, число?
- Яка погода?
- Які зміни сталися в природі?

II. Мотивація навчальної діяльності.

а) Відгадування загадки.

Виростаєм на віконці,

зацвітаємо на сонці,

Від водиці зеленієм,

Ми всім діточкам радієм. Хто це? (*Відповіді дітей*).

б) Вправа «Вузлики»

Щоб прочитати, про що ми будемо сьогодні говорити, необхідно в кожному рядку закреслити через одну літери

екоірмднєахтунлію

фрвомсзлаиьняії

• Чи вам відомо, звідки на вашому підвіконні квіти. Давайте дізнаємось про батьківщину цих рослин.

• Пригадайте, який континент ми вивчаємо?

• Як ще називають Південну Америку?

• Яку назву має найповноводніша та найдовша річка планети?

• Як називається найдовший у світі гірський хребет?

• Який ще один географічний рекорд розташований у Південній Америці?

III. Представлення теми та очікуваних навчальних результатів.

а) Розповідь вчителя.

Давайте переглянемо відео про різноманіття рослин Південної Америки. (<https://www.youtube.com/watch?v=q1lupR7JoyI>)

Ви побачили різноманітні рослини, чи можна їх назвати кімнатними? Чому?

Як ви вважаєте, чи може Південна Америка подарувати нам кімнатні рослини?

Ви, дітки, здогадалися, що сьогодні ми будемо говорити про квіти. У кожній квітці прихована краса, натхнення, безмежна любов до рідної землі та прекрасного. Квіти – це емоції, цікавість і радість. Вони вчать нас бути уважнішими, відповідальнішими, ніжнішими та добрішими.

Квіти прикрашають наше життя, вони створюють святковий настрій, заспокоюють нервову систему, відволікають від важких думок, наповнюють приємними пахощами повітря. А догляд за ними – це відпочинок, який відновлює сили.

Походження кімнатних рослин різноманітне. Батьківщина одних – вологі ліси, інших – спекотні, безводні пустелі, треті походять із субтропіків. Щоб ці зелені мандрівники добре почувалися у нас, необхідно створити їм такі самі умови освітлення, забезпечення водою, складу ґрунту, у яких жили їхні предки.

Щоб правильно доглядати за кімнатними рослинами, треба знати місце їхнього походження. Звідки прибули вони до нас? На сьогоднішньому уроці ми поговоримо про кімнатні рослини, дізнаємось

про їхню історію, основні правила вирощування та навчимося правильно доглядати за ними.

Кімнатні рослини поділяються на три групи:

- декоративно-листяні, за якими легко доглядати;
- декоративно-квітучі, рослини вимогливі пестунки, що можуть загинути від невеличкового протягу;
- сукуленти. Їх так назвали, бо накопичують вони у своїх соковитих органах воду. Їхня батьківщина – спекотні пустелі південних країн. Серед них – найбільше кактусів. Вони мають і листя, і голочки, щоб економити воду під час спеки.

Так, діти. Кімнатні рослини – це живі організми. А як ви думаєте, що необхідно їм для життя?

Які кімнатні рослини є у вашому будинку?

А які у нашому класі?

IV. Сприймання і усвідомлення нового матеріалу.

а) Розповідь і демонстрування різноманітних кімнатних рослин з Південної Америки

Вчитель. А ще, діти, місце, де стоять кімнатні квіти, ми називаємо куточком живої природи.

Отож, ми глибше дізнаємося про кімнатні рослини, їх значення для людини. Навчимося на сьогоднішньому уроці доглядати за вазонами в нашому класі. З'ясуємо, чи всім рослинам потрібен однаковий догляд?

Так, ми з ними зустрічаємось і не здогадуємось що це «іноземці». Вони прикрашають наші підвіконня, це:

Хлорофітум – трав'яниста рослина. Її довгі лінійні листя зібрані в прикореневі пучки. Квітки у хлорофітума дрібні. Стебла дуговидної форми після цвітіння утворюють на своїх кінцях пучки листків з повітряними коренями. Інколи замість пучків листя утворюється насіння.

Монстера – кімнатна рослина з великим, темно-зеленим, розрізаним листям. Довгим, досить тонким стеблом, яке потребує опори. Виростає до чотирьох метрів. Невимоглива, нормально переносить знижену вологість, недостатній полив. Листя монстери виділяє речовину, яка здатна знімати головний біль.

Пальми – кращі представники декоративно-листяних рослин. Листя перисте або віялове. Стовбур зазвичай не гілкується. Пальми потребують великих горщиків чи контейнерів, позаяк у них велике коріння. Вони досить вибагливі рослини до середовища та до утримання, вирощування в кімнатних умовах.

Це – орхідея.

Цвітіння орхідей – найпрекрасніший період у їх вирощуванні. Орхідеї досить вимогливі до температурного режиму і поливу. Догляд за ними – нелегка справа. Виконуйте її відповідально. І ця красуня віддячить вам своїми квітами.

Фізкультхвилинка.

Прокидаються квітки –
Розпускають пелюстки.
Вітерець дихнув тихенько,
Пелюстки гойднув легенько.
Сутеніє, і квітки
Закривають пелюстки.
Тихо засинають
І голівками хитають.

Б) Бесіда з елементами розповіді.

Які умови необхідні рослинам для гарного росту та розвитку?

Ми навіть не помічаємо, що кімнатні рослини потребують не тільки різноманітного догляду та світла, а й ґрунту. Усе залежить від умов зростання цих рослин на їх батьківщині. Чи помічали ви, що одні рослини квітнуть, а інші гинуть, хоча догляд за ними однаковий. У чому секрет? Секрет – ґрунт, у якому росте ця рослина.

Відгадайте, хто наш гість:

Виріс він під сонцем пекучим

Товстим, соковитим і колючим. (КАКТУС)

Зустрічайте король пустелі. Одні з них мають форму кулі діаметром до 2,5 м. Їх називають їжаківими. Інші нагадують зовні високі свічки, що досягають 15–20 м – цереуси. У стовбурах старих кактусів утворюються дупла, де живуть птахи. Кактуси не тільки невід’ємна приналежність пейзажу цієї природної зони, а й досить корисна рослина. Насіння деяких кактусів їстівне, а їх стеблами годують худобу. З міцних стовбурів кактусів роблять легкі і міцні мости, надійні огорожі, дорожні стовпи. Соковита серцевина йде в їжу. Їх готують різними способами: варять, солять, печуть, маринують, сушать. Не випадково кактус зображено на державному гербі Мексики.

З часів Колумба кактуси поширилися по всій планеті. Однак справжньою батьківщиною кактуса є американський континент. В Європу кактуси були привезені Христофором Колумбом поряд з картоплею, тютюном і кукурудзою.

Кактус. Кактуси не мають листя і їх функцію виконує потовщене зелене стебло, що має найрізноманітнішу форму: циліндричну, колоновидну, кулясту, тригранну та ін. Стебла кактусів бувають гладкі, ребристі, горбкуваті, зморшкуваті. Кактуси поглинають випромінювання від телевізорів, комп’ютерів. Тому потрібно розводити ці кімнатні рослини та розташовувати їх біля цих приладів.

Учитель. Батьківщина кімнатних рослин не Україна, а Південна Америка, де протягом року тепло. А ми створюємо кімнатним рослинам такі ж умови існування, як і на їхній батьківщині. Давайте розглянемо, як потрібно доглядати за кімнатними рослинами.

V. Практична робота. Догляд за кімнатними рослинами.

Обладнання: кімнатні рослини, ящики для висаджування квіткових композицій, ґрунт, обприскувач рослин, поливалка, відстояна вода для

поливу, приладдя для розпушування ґрунту, губки, миска з водою, фартухи, нарукавники, гумові рукавиці.

Виростаєм на віконці,
Зацвітаємо на сонці,
Від водиці зеленієм,
Дітям добрим ми радієм!
Ви нас, діти, доглядайте
І водою поливайте.
Щоб могли ми воду пити,
Треба землю розпушити.
Любі учні! Час не гайте –
наше листя протирайте.
В школі нашій для нас, квітів,
Найщиріші друзі – діти.

Кактуси – мешканці пустелі у нашому чорноземі не приживаються. Їм потрібен особливий ґрунт: пухкий перегной, крупний річковий пісок, деревне вугілля, дрібна галька.

Чи можемо ми нашого голчастого друга взяти до рук? Чому? Як же нам його пересадити?

Пересадка – один з найважливіших прийомів догляду за кімнатними рослинами.

1. Демонстрація пересадки рослин.

А зараз ви уважно спостерігали, як я проводила пересадку рослини, але не тільки пересадка важлива. Треба правильно доглядати за рослинами.

2. Дослідницька робота.

2.1. Інструктаж щодо проведення роботи.

2.2. Практична робота.

Дослід 1. Визначення потреби поливу.

І спосіб:

– постукати по горщику: дзвінкий звук – потреба в поливі; глухий – земля волога;

II спосіб:

– Якщо колір сірий, то рослину повинні полити (Надалі вчитель демонструє, а учні повторюють види робіт).

Дослід 2.

- прийоми розпушування ґрунту;
- правильний полив;
- обприскування листя та стебел рослини;
- обтирання листів вологою ганчіркою.

Рихлити ґрунт потрібно злегка на поверхні і тільки по краю горщика, щоб не пошкодити коріння. Поливати обережно, щоб не розбризкати землю. Вода повинна бути кімнатної температури, теплою, ні в якому разі не холодною. Не замочіть листя, багато рослин цього не виносять. Один раз на місяць протирати гладкі великі листя вологою ганчіркою, щоб очистити від пилу.

2) Діти працюють у групах. Розпушують землю, поливають, обприскують або протирають листочки квітів. Звертають увагу і запам'ятовують назву кімнатної рослини, за якою вони доглядали на уроці.

Після виконання практичної роботи прибрати робочі місця і розставити вазони по місцях.

VI. Узагальнення й систематизація знань та вмінь учнів.

Учитель: Ви навчилися розуміти «бажання» квітів та інших кімнатних рослин. Прислухайтесь і здогадайтесь, про що просять вас рослини вдома. Виконайте їх прохання.

1. Гра «Хто зайвий? Чому?»

1. Орхідея, ромашка, алое, фікус.
2. Кактус, пальма, підсніжник, хлорофітум.
3. Монстера, мальва, зігокактус, алое.

2. Творча робота. Гра «Мікрофон».

А яка ваша улюблена кімнатна рослина? (Відповіді учнів).

Уяви, що ти можеш розуміти мову рослин. Про що ти тоді розпитаєш свою улюблену кімнатну рослину?

VII. Підсумок уроку.

– Що нового дізналися? Які квіти нам подарувала Південна Америка?

– Що запам'ятали? Які умови треба створити для цих рослин?

– Що сподобалося найбільше?

– Які знання знадобляться в житті?

Прибирання робочих місць.

Рубан А. А., Гудкова В. С.

СЛОЖНОПОДЧИНЕННОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ: СТРОЕНИЕ, СРЕДСТВА СВЯЗИ, ВИДЫ (русский язык, 9 класс)

Цели: закрепить понятие о ССП; показать структуру СПП; дать общее представление о видах придаточных частей в составе СПП; закрепить главные признаки, по которым выделяются придаточные части в СПП; освоить связи придаточной части с главной, совершенствуя пунктуационные навыки.

Оборудование: учебник, раздаточный материал («слепые» схемы, кроссворд, рисунки-схемы, карточки для групповой и индивидуальной работы).

Ход урока

I. Объявление темы и целей урока.

II. Актуализация опорных знаний учащихся.

1. Цифровой диктант = Блеф-клуб (используется в качестве лингвистической разминки). Дается установка: «Вашему вниманию предлагаются утверждения, которые могут быть правильными или ошибочными. Если вы согласны со сказанным, ставьте цифру «1», если нет – «0». Затем проверьте свои ответы и разберитесь в ошибках».

Верно ли утверждение, что:

- 1) Предложения бывают простые, сложные и составные.
- 2) Независимое предложение в составе СПП называется главным.
- 3) Простые предложения = части, входящие в состав сложного, всегда отделяются друг от друга запятыми.
- 4) Союзы *что, если, где* – подчинительные?
- 5) Придаточная часть в составе СПП всегда находится после главной?
- 6) Предложение – это синтаксическая единица?
- 7) Союз *однако* – подчинительный?
- 8) В ССП бывают соединительные, разделительные и противительные отношения?
- 9) Союзы *а, но, да* соединительные?
- 10) В предложении *Сделано все, чтобы я мог жить спокойно* первая часть – придаточное предложение?
- 11) [], (который...) – схема сложноподчиненного предложения.
- 12) Средства связи в СПП союзы, союзные слова.

После выполнения задания у учеников должен получиться следующий ответ: «0101 0101 0011».

2. Проверка домашнего упражнения (выборочно).

3. Помня о необходимости развития монологической речи детей, предлагаем задание: «Прочтите слепую схему. Расскажите о строении сложных предложений».

СЛОЖНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

СОЮЗНЫЕ

?

СЛОЖНОСОЧИНЕННЫЕ

?

?

ИЗЪЯСНИТЕЛЬНЫЕ

?

III. Работа над темой урока.

1. Работа с материалом учебника: §9, стр. 54.

2. Чем отличаются союзные слова от союзов? (стр. 56, упр. 71).

3. Вставьте подчинительные союзы или союзные слова.

Расставьте недостающие знаки препинания. Составьте горизонтальные схемы (работа с текстами В. С. Высоцкого).

1. Человек должен быть наделен фантазией _____ творить.

2. Я наблюдал свысока _____ волны головы ломают.

3. Живешь в заколдованном диком лесу _____ уйти невозможно.

4. Все равно я отсюда тебя заберу во дворец _____ играют свирели.

5. Соглашайся хотя бы на рай в шалаше _____ терем с дворцом

кто-то занял.

6. Мне теперь не понять _____ же прав был из нас в наших спорах без сна и покоя.

7. Мне не стало хватать его только сейчас, _____ он не вернулся из боя.

Ответы: (Чтобы; как; откуда; где; если; кто; когда)

4. Найдите пару и запишите получившиеся предложения.

Укажите вид придаточного предложения.

1. Воздух, вода, и вся другая неживая природа называется окружающей средой...	1. который очищает воздух от пыли и копоти.
2. Экология – это наука...	2. что каждый день на планете бесследно исчезают несколько десятков видов растений и животных.
3. Учёные-экологи считают...	3. как следует вести себя с природой.
4. Экология помогает человеку понять...	4. в которой обитают сообщества растений и животных.
5. Лес – настоящий фильтр	5. которая изучает отношения организмов со средой обитания

5. Лингвистическая миниатюра.

На схемах показаны типы сложных предложений: сложносочинённого, сложноподчинённого и бессоюзного. Эти же типы

символически изображены на рисунках. Нужно разобраться, какому типу СПП соответствует каждый рисунок.

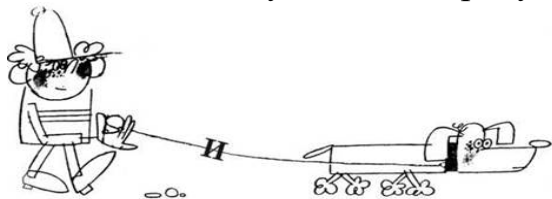

Рис. 1

Рис. 2

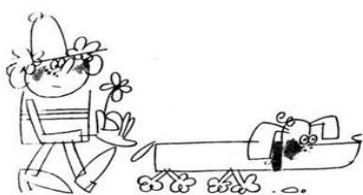
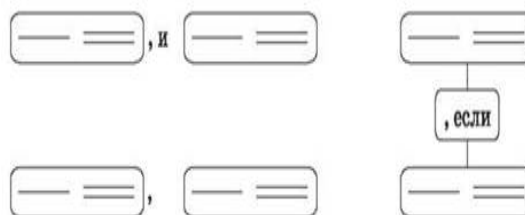

Рис. 3

Известно, что в сложносочинённых предложениях равноправные части связаны с помощью сочинительных союзов. Видите на первом рисунке в поводке сочинительный союз *и*? Кроме того, мальчик не ведёт собаку, а они гуляют как равные. Это символ сложносочинённого предложения (*Я иду на прогулку, и Верный гуляет со мной*).

В сложноподчинённых предложениях одна часть является зависимой и подчинена главной с помощью подчинительных союзов. На втором рисунке в поводок включён подчинительный союз *если*, а собака вынуждена подчиняться хозяину. Это символ сложноподчинённого предложения (*Если Верный не хочет гулять, я его всё-таки веду*).

Бессоюзные предложения состоят из частей, связанных интонацией и по смыслу, но без союзов. На нижнем рисунке мальчик и собака идут вместе свободно, не связанные поводком. Это символ бессоюзного предложения (*Я иду на прогулку, Верный гуляет со мной*).

IV. Закрепление изученного материала.

1. Беседа с учащимися.

- Назовите главный признак СПП.
- Из каких частей состоят СПП?
- Какое место может занимать придаточная часть по отношению к главной?
- Что может пояснять придаточная часть?
- Какие смысловые отношения выражают придаточные части?

2. Заполните «слепую» схему по памяти.

определительные	?	Обстоятельственные
?	падежные вопросы	?

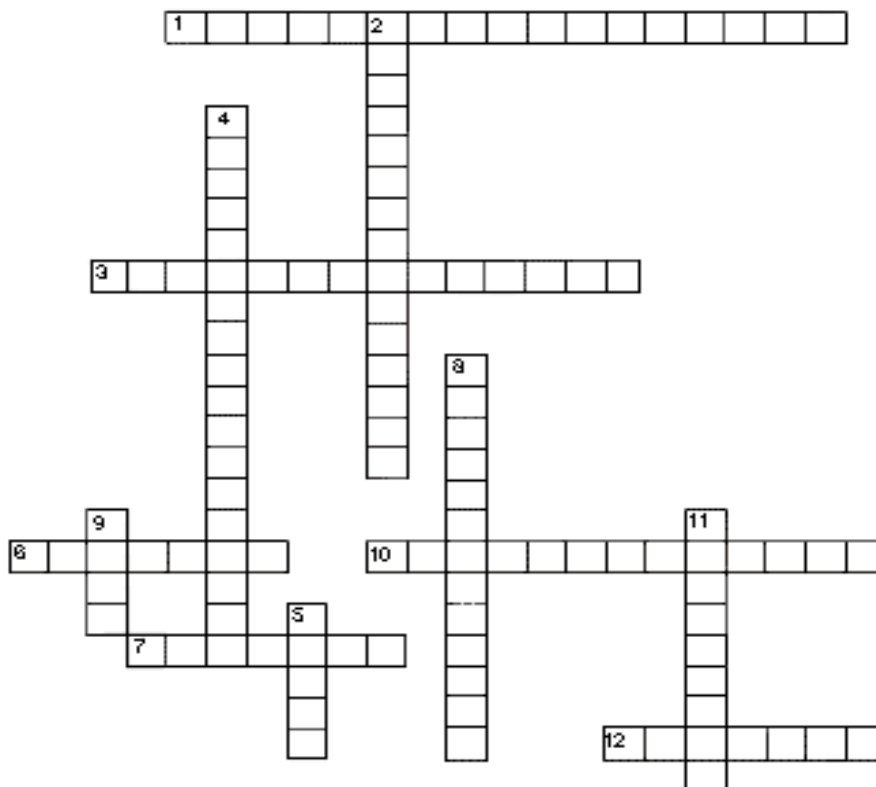
3. Разгадайте кроссворд.

1. Предложение, в котором одна часть подчинена другой по смыслу, а средством связи частей предложения являются подчинительные союзы или союзные слова. 2. Это придаточное относится к существительному и прикрепляется союзными словами *который, куда, где* (отвечая на вопрос *какой?*). 3. Это придаточное относится к членам главного предложения, которые имеют значение речи, мысли, чувства. 4. Отвечают на вопросы *где? когда? по какой причине? при каком условии?* 5. Придаточные, которые отвечают на вопросы *где? куда?* 6. Эти придаточные присоединяются союзами и союзными словами *едва, когда, с тех пор как...* 7. Придаточные, которые отвечают на вопрос *в какой степени?* 8. Придаточные, которые присоединяются союзами *словно, будто, точно.* 9. Отвечают на вопрос *с какой целью?* 10. Отвечают на вопросы *несмотря на что? вопреки чему?* 11. Присоединяются союзом *так что.* 12. Присоединяются союзами *потому что, оттого что, благодаря тому что...* (отвечают на вопросы *почему?*).

Дополнительные задания к кроссворду.

– Какие еще виды придаточных вы знаете? На какие вопросы они отвечают?

– Приведите примеры предложений, о которых идет речь в кроссворде

V. Домашнее задание (§ 9, упр. 73).

VI. Оценивание.

Самсоненко Є. В.

THE IMPORTANCE OF SOCIO-CULTURAL COMPETENCE IN A FL CLASSROOM

Intercultural dialogue has long been a principle supported by the European Union and its Institutions. Drawing the attention of people in Europe to the importance of dialogue within diversity can't but encourage people to explore the benefits of our rich cultural heritage and opportunities to learn from different cultural traditions. By helping to acquire the skills of discovering and interpreting other cultures, other values, beliefs and behaviors, language learning and teaching can make a substantial contribution to the development of these intercultural skills alongside linguistic skills.

As for developing culture competence at class teaching let us first study what functions the culture performs in the components of language learning and teaching, such as listening, speaking, reading and translating.

Culture influence on vocabulary

Among all the factors of a language, vocabulary as the most important carrier of cultural information and basic ingredient of language, reflects faithfully the social life of the people who speak that language. Cultural differences will involve ideas, beliefs, customs, skills, arts and so forth. The explanation of vocabulary will also reflect the national or cultural differences.

Take color as an example. In Chinese "blue" relates to "solemn, fine", but in English "blue" implies "depression" such as "in a blue mood". Take another example, Chinese "dragon" is colored with dignity, whereas in western countries, dragon is never dear to them, for it represents devil.

In a word, culture is a comprehensive composite with abundant implication, and each factor in it may be exhibited on words. Learning vocabulary, while paying attention to cultural factors, is vital and crucial.

Culture influence on listening

FL learners often complain that although they spend lots of time in practicing their ability of listening comprehension, their progress is not very obvious. When they meet new listening materials they still can not understand them. Some of the reasons of this fact have been identified: small vocabulary, weak grammar, and vague pronunciation. But a relatively more important reason is that they lack the necessary cultural background knowledge of the language they have learned. Listening is closely related to the culture, politics and economy of the target language.

When we are listening to something where the events involved are familiar to us, no matter what they are, e.g., news, reports, stories, lectures; or art, science, sports or economy, it is relatively easier for us to understand. Even if there are some new words in it, we can guess the meaning in the light of the context.

If, for example, a student comes across a sentence like: Edward Kennedy went downhill since Chappaquiddick. He won't find it difficult to understand the structure of the sentence. But if he doesn't know that "Chappaquiddick" is the name of a place in America, and is used in this sentence to refer to the traffic accident E. Kennedy suffered, they can not understand the real meaning.

So, we should notice the existence of culture and try to take an advantage of it.

Culture influence on speaking

Just like listening, the ability of speaking is not a matter only concerned with pronunciation or intonation. In the training of oral English teachers should emphasize the practical use of the language, and try to use the materials which come from the daily life. And this can help students use proper sentences in proper context. Otherwise, even if one may have been well trained in the linguistic aspect of the language, he may make mistakes or have misunderstanding for the sake of lacking related cultural background knowledge. For this, the experience of a young interpreter is a case in point. Trying to be attentive as possible by saying "You come this way", "You sit here", "Don't go too fast", "Follow me", "Don't be late", the interpreter was not helping a foreign guest, but scolding him as scolding a child. Instead of showing he was enthusiastic, kind, considerate, and competent, the interpreter showed he was not polite. The lack of the cultural background knowledge made him incompetent for this job.

The story is simple, in the course of oral communication, speakers should pay much attention to the context, what you are saying, to whom, when and where.

Culture influence on reading

Having some knowledge about English is the basic requirement to read English. But this knowledge is not the only standard in judging one's reading ability. Reading is a process in which the knowledge of language, the cultural background knowledge, and other specialized knowledge are altogether in effect. And it is also a course of prediction and revision and logical conclusion. Generally speaking, the cultural differences are always bringing us trouble of one sort or the other.

Culture influence on translating

It is widely believed that translating is greatly influenced by culture. In translating, we should have enough knowledge about both, the target and the source language.

The cultural background knowledge includes many aspects, such as art, history, geography, philosophy, science. For example: "I was not Pygmalion, I was Frankenstein". We can see that they are the names of two persons, but who are they and what are their personal histories? "Pygmalion" means "to enjoy one's own creation", while "Frankenstein" means "to suffer from one's own

actions”.

So, the success in translating this sentence does not solely depend on understanding its structure but is determined by the knowledge of the cultural load the two terms carry respectively.

Teaching socio-cultural competence in a Foreign Language Classroom

Teaching a foreign language and culture is considered important and organized at transnational, national, institutional level all over the European Union. Teaching culture influences teaching vocabulary, developing listening comprehension, translation.

The aim of teaching culture is to increase student’s awareness and to develop their curiosity towards the target culture and their own, helping them to make comparisons among cultures.

The teaching of culture in a foreign language classroom has the following goals:

- to help students to develop an understanding of the fact that all people exhibit culturally-onditioned behaviors;
- to help students to develop an understanding that sociable variables such as age, sex, social class, and place of residence influence the ways in which people speak and behave;
- to help students to increase their awareness of the cultural connotations of words and phrases in the target language;
- to help students to develop the necessary skills to locate and organize information about the target culture;
- to stimulate students’ intellectual curiosity about the target culture, and to encourage empathy towards its people.

“Beginning foreign language students want to feel, touch, smell and see the foreign peoples and not just hear their language” (Peck, 1998).

From the first day, teachers are expected to bring in the class posters, pictures, maps, and other regalia in order to help students develop “a mental image” of the target culture. Teachers can also invite guest speakers, who will talk about their experiences of the foreign country.

At any rate, the foreign language classroom should become a “cultural island” (Kramsch, 1993; Singhal, 1998; Peck, 1998), where the accent will be on “cultural experience” and “cultural awareness”.

From the above explanation we can see how important role that culture plays in our listening, reading, speaking and translating ability is. It’s important for every aspect of the language. Thus we come to a conclusion that culture is one of its inalienable attachments, hindering or flushing our progress.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЧЕРЕЗ РЕАЛІЗАЦІЮ АСПЕКТІВ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Ми живемо в дуже складний час. Життя нав'язує нам шалений темп існування. Людство сягнуло вершин інтелектуального розвитку, але все нижче і нижче опускається на дно бездуховності. Як зупинити це падіння?

Сучасні діти знаходяться в ситуації численних ризиків, спокус, негативних впливів (у тому числі і через маніпулятивні технології деструктивного змісту ЗМІ, інтернет-мережі, різних видів рекламної продукції), дезорієнтації у вимогах і моделях поведінки, безцільового проведення позаурочного часу. Посилення тенденцій щодо зміцнення культури сили, грошей, маргіналізації підлітків за місцем проживання, ствердження асоціальних субкультур сприяє набуттю і накопиченню асоціального і протиправного досвіду у дітей, формування в них викривленого образу світу актуалізує потребу формування в підростаючих поколіннях гуманістичної та устійливої до маніпуляцій свідомості, моральних принципів, духовності.

Нова парадигма виховання полягає в розумінні дитини як суб'єкта і мети виховання, орієнтує на усвідомлення виховання як соціально-педагогічного явища, на підвищення виховного потенціалу освітнього середовища та проєктування цілісного виховного простору. Превентивними заходами в роботі з дітьми визначаються: приділення особливої уваги формуванню ідентичності, основ духовності особистості, культури мислення і культури поведінки, профілактиці шкідливих звичок, ризикованої, девіантної і кримінальної поведінки, жорстокості і насилля в учнівському середовищі, різних видів залежностей.

Ключовим внутрішнім викликом духовної безпеки нації виступає національна самоідентифікація, яка втілюється у почуттях-цінностях – «Я – Українець» – «Ми – Українці».

Виховання в молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу. *Патріотизм* покликаний дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини.

Виходячи з цього, патріотизм на даний час є нагальною потребою і держави, якій необхідно, щоб усі діти стали національно свідомими громадянами – патріотами, здатними забезпечити країні гідне місце в цивілізованому світі, і особистості, яка своєю любов'ю до Батьківщини прагне досягти взаємності з метою створення умов для вільного

саморозвитку і збереження індивідуальності; і суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі.

У сучасних умовах необхідно дійти до кожного учня, створити кожному умови для розвитку індивідуальних здібностей, сформувати в дитини потребу до самовираження. Дитина хоче бути значною, соціально самостверджуватися, тому основним виховним завданням я вважаю реалізацію особистісно-орієнтованого підходу до виховання. Мій педагогічний девіз: «Люби, твори, прощай!». Я твердо вірю в силу виховання, яка складається з дуже простих компонентів: любові до дітей, слова вчителя, сили особистого прикладу, справедливості, здатності прощати дитину, доброти. «Учитель – учень» – єдина духовна спільнота, а життєвий шлях дитини – шлях радості. Головне в моїй роботі – виховання учня як особистості. І в це поняття я вкладаю духовну збагаченість, широкий світогляд, ерудицію, високу моральність, товариськість, здатність впливати на рішення й діяльність колективу. Вважаю, що вчитель повинен бути професіоналом. Він повинен уміти ставити себе поряд із дитиною в діяльності, а не напроти неї. Саме він повинен допомогти дитині зрозуміти себе й повірити у свої сили, створити ситуації успіху.

Національно-патріотичне виховання, яке є визначальним у формуванні духовних цінностей молоді, сьогодні актуальне як ніколи, урахувавши нові суспільно-політичні реалії в Україні. Адже саме духовність і високий рівень свідомості є основою майбутнього політичного, економічного та культурного розвитку нашої держави. І покликання освітніх закладів полягає у тому, щоб, крім міцних знань, забезпечити у молодих людей формування духовно багатого та національно свідомого світогляду. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації, до кожної людини.

Національне виховання це виховання дітей на культурно-історичному досвіді свого народу, його звичаях, традиціях та багатовіковій мудрості, духовності. Виховання в молодих поколіннях почуття любові до Батьківщини, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу. Патріотизм – одна з найважливіших рис всебічно розвиненої особи. Правильно організоване національне виховання формує повноцінну особистість, індивідуальність, яка цінує національну та особисту гідність, совість і честь.

Методичні рекомендації з організації патріотичного виховання учнів:

На уроках математики національно-патріотичне виховання відбувається опосередковано, через умову математичної задачі відповідно до вікових особливостей учнів. У 5-х класах надаю пріоритет вихованню в учнів любові до України, її природи, рідного дому, школи, рідної мови,

шляхом складання самими учнями (або за допомогою вчителя) і розв'язування задач, у яких мова йде про їх рідний край. Це задачі, що містять історичні дані, відомості про тваринний та рослинний світ регіону, у якому проживають школярі.

Підручник з математики для 5 класу Н. А. Тарасенкова містить дуже багато завдань, додаткові матеріали, спрямовані на виховання патріотизму в дітей. Так з текстових задач учні дізнаються, що найглибше озеро в Україні – Світязь, річка Дніпро є третьою річкою в Європі, найбільшим природним озером в Україні є озеро Ялпуг, Говерла – найвища вершина українських Карпат та найвища точка України. Синевир в українських Карпатах – Національний парк... Разом з дітьми складаємо задачі на знаходження відстані між містами України і глибини озер. Із розділу «Дізнайтеся більше» учні дізналися, що піраміди-гробниці є в Україні, а саме в Полтавській області.

У 7–8 класах розширюю знання учнів про культуру українського народу за допомогою різних українських орнаментів (вишиванок) у процесі вивчення геометричних перетворень. Звертаю увагу учнів на те, що багато орнаментів лише на перший погляд видаються симетричними або утвореними шляхом паралельного перенесення. Насправді ж створення орнаментів людиною є процесом творчим, не завжди підпорядкованим математичним законам (на відміну від машинного орнаментування).

У 10 класі звертаю увагу учнів на прізвища українських математиків, на їхній внесок у розвиток математичної науки. Одне з таких прізвищ – М. П. Кравчук, на пам'ятнику якого написано: «Моя любов – Україна і математика». М. П. Кравчук – академік Всеукраїнської Академії Наук, якого 1938 року безпідставно репресували і заслали на Колиму, де він загинув. Творець одного з важливіших методів інтегрування – М. Остроградський (народився і похований на Полтавщині). Запропонувала учням написати творчі роботи з тем: «Остроградський – математик і патріот», «Збірник українських історичних задач».

Сиротенко С. М.

ПОДАРУНОК ДЛЯ ПОПЕЛЮШКИ (інтегрований урок навчання грамоти, математики, образотворчого мистецтва, 1 клас НУШ; за програмою під керівництвом О. Я. Савченко)

Об'єднані теми навчальних предметів:

Навчання грамоти: «Закріплення вміння вимовляти звук [п], вивчених букв П, п.

Розвиток мовлення за ілюстраціями до казки «Попелюшка»».

Математика: «Повторення і систематизація знань за темою «Геометричні фігури»».

Образотворче мистецтво: «Зустрічаємо Новий рік. Форма, декор. Зображення казкового годинника».

Мета: закріпити артикуляцію звуків [п], [п'], удосконалювати вміння впізнавати ці звуки у словах, здійснювати звуковий аналіз слів; розвивати уявлення, усне зв'язне мовлення учнів за ілюстраціями до казки «Попелюшка»; вміння розпізнавати геометричні фігури, знаходити в них спільне та відмінне; вчити поєднувати деталі в єдину композицію; формувати елементарні навички дизайну, естетичний смак; тренувати пам'ять, увагу; виховувати працелюбність, охайність.

Обладнання: ілюстрації до казки «Попелюшка», презентація «Годинники»; різні за розміром і кольором геометричні фігури, картон, шаблони циферблатів, карнавальних масок, фломастери, кольоровий папір, клей, ножиці, лінійки.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Гра-привітання

Наші розумні голівки
Будуть багато думати,
Оченята – уважно дивитися,
Вушка будуть слухати,
Ротики – чітко говорити.
Ручки – добре працювати,
Спинки випрямляються,
Один одному посміхаємося [2, 1].

II. Актуалізація опорних знань

- У вимові яких звуків ми вправлялися на минулому уроці?
- Якими буквами вони позначаються?
- Підберіть слова зі звуками [п], [п']. Де стоять ці звуки в словах (на початку слова, в середині чи в кінці слова)?

III. Мовленнєва розминка

1. Робота над скоромовкою

Пиляв Пилип поліна з лип.

2. Робота над чистомовкою

Ла-ла-ла – казка в гості знову прийшла.
Ки-ки-ки – казки читаєм залюбки.
Ру-ру-ру – вчать вони нас добру.
Ло-ло-ло – переможемо ми зло.
Ред-ред-ред – тож за казкою вперед [1, 3].

IV. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Упізнай казкового героя»

Їду я на бал чудовий
У кареті гарбузовій.
Все, мов справжнє: кучер, коні,
Поки північ не задзвонить.
Маю я химерну звичку–
Десь губити черевички (Попелюшка) [1, 4].

V. Оголошення теми та мети уроку.

- Сьогодні ми пригадаємо казку французького письменника Шарля Перро «Попелюшка», повторимо вивчені геометричні фігури і створимо новорічний подарунок для нашої казкової гості.

VI. Опрацювання казки «Попелюшка»

1. Робота з Букварем (с. 72)

- Розгляньте ілюстрації. Хто на них зображений? Що вона робить?
- Що вам відомо про інших героїв казки «Попелюшка»? Розкажіть.

2. Гра «Так» чи «Ні»

Якщо відповідь «так» – плещемо в долоньки, якщо «ні» – тупочемо ніжками.

- Мачуха дуже любила Попелюшку.
- Попелюшка виконувала всю хатню роботу.
- Попелюшка дуже хотіла потрапити на бал.
- Потрапити на бал Попелюшці допоміг батько.
- На балу Попелюшка була найкращою?
- Попелюшка вийшла заміж за принца [4, 4].

3. Гра «Побудуй ланцюжок»

- Встановіть правильну послідовність подій казки за малюнками, розташованими на дошці.

VII. Опрацювання математичного матеріалу

1. Сюрпризний момент «Що в скрині?»

- У скрині знаходиться якийсь предмет. Послухайте про нього загадку та спробуйте відгадати.

Я добрий друг людей.

Не сплю у свята й будень.

Я день не сплю,

Я ніч не сплю,

Ніг немає, а ходжу,

Рота немає, а кажу,

Коли спати, коли вставати,

Коли роботу починати,

Коли свята відзначати.

- Хто здогадався, що це?

- Так, це годинник. Та річ, без якої не може обійтися жодна людина.

2. Бесіда про час

- Для чого людям потрібні годинники?

- А вам годинник допомагає розраховувати свій час?

- Чи дотримуєтеся ви розпорядку дня?

- Доберіть мелодію для будильника у мобільному телефоні.

Фізкультхвилинка

Рухлива гра «Ніч-ранок». Поки будильник мовчить, діти лежать на килим – сплять, коли будильник задзвонить – встають на ноги і роблять зарядку – повторюють рухи за вчителем.

Всі годинники б'ють так: «Тік-так, тік-так»!

Підганяють вони час. А яке завдання в нас?

Станем струнко! Руки в боки!

Потікаємо: «Тіки» – «Токи». «Тіки» – «Токи».

Час швидко біжить, діткам підростати велить.

Всі годинники б'ють так: «Тік-так, тік-так»!

Раз – вправо, два – вліво. Подивись, котра година?

- Котру годину показує годинник на ілюстрації до казки?

Отже, нашій Попелюшці годинник був у пригоді.

3. Робота з геометричним матеріалом

- Які дива відбуваються взимку опівночі?

- Яке свято наближається?

- Сьогодні на уроці ми виготовимо казкові годинники і подаруємо Попелюшці. Зробимо їх з геометричних фігур у формі будиночків, щоб Попелюшка не забувала про домівку і вчасно поверталася додому.

Виконання завдань.

- Сестри Попелюшки підготували для вас завдання з їхніми улюбленими фігурами. Чи впораєтесь ви з ними?

Завдання 1.

- Які фігури ви бачите на малюнку? Що у них спільного? Що відмінного?

- Трикутники, чотирикутники, п'ятикутники називають багатокутниками.

- Що вони мають? (Многокутники мають кути, сторони, вершини).

- За якою ознакою багатокутники об'єднані в групи?

- Скільки кутів, сторін, вершин має шестикутник?

Завдання 2. Робота в парах

- Візьміть свої трикутнички і поєднайте з трикутничком сусіда по парті.

- Яка фігура у вас вийшла?

- Візьміть свої квадратики, поєднайте з квадратом сусіда по парті.

- Яка фігура у вас вийшла?

- А ви б хотіли перетворити квадрат у інший багатокутник?

Візьміть ножиці та квадратики. Зріжте кути так, як я. Скільки у вас вийшло кутів? (8).

- Яку фігуру отримали? Скільки, сторін, вершин має восьмикутник?

Завдання 3. Робота в групах

- Що спільного у всіх трьох масок і чим вони різняться?

Завдання 4.

- А це – улюблена фігура Попелюшки. Як вона називається? (Круг)

- Чи відноситься до багатокутників? Чому?

VIII. Перегляд презентації

- Які годинники ви знаєте? (електронні, механічні, пісочні).

- Давайте переглянемо презентацію і дізнаємося, які бувають

годинники?

ІХ. Виготовлення годинників

1. Демонстрація та аналіз зразка
2. Інструктаж із техніки безпеки.
3. Практична робота учнів.

При потребі вчитель надає індивідуальну допомогу учням.

4. Виставка робіт

Х. Рефлексія уроку

Вправа «Незакінчене речення».

- Я дізнався...
- Я навчився...
- Я зрозумів, що...
- Що найбільше сподобалось на уроці?

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурин О. В. Презентація до уроку літературне читання. Шарль Перро «Попелюшка, або Соболевий черевичок». URL: <https://vseosvita.ua/library/prezentaci-do-uroku-literaturne-citanna-sarl-perro-popeluska-abo-sobolevij-cerevicok-48110.html>

2. Давидова С. О. Конспект проведення дослідницької діяльності в старшій групі дитячого садка, тема: «Лабораторія «Чомучок». Досліджуємо рослини». URL: <http://vidpoviday.com/laboratoriya-chomuchok-doslidzhuyemo-roslini>

3. Захарійчук М. Д. Українська мова. Буквар: у 2 частинах: Ч. 1: підруч. для 1 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ: Грамота, 2018. 112 с.: іл.

4. Іванова Н. О. Урок позакласного читання «Шарль Перро. Казка "Попелюшка, або Соболевий черевичок"». URL: <https://naurok.com.ua/urok-rozaklasnogo-chitannya-sharl-perro-kazka-popelyushka-abo-soboleviy-cherevichok-14264.html5>.

5. Калініченко О. В., Аристова Л. С. Мистецтво: підруч. інтегрованого курсу для 1 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2018. 128 с.

Смаглій Н. Т.

**НЕЛЕГКА ДОЛЯ МІГЕЛЯ ДЕ СЕРВАНТЕСА СААВЕДРИ. РОМАН
«ДОН КІХОТ» (ЧАСТИНА 1)**

(інтегрований урок із зарубіжної літератури, 8 клас)

Мета: – Забезпечити в ході уроку оволодіння учнями новим матеріалом про нележку життєву та творчу долю іспанського письменника Мігеля де Сервантеса; з'ясувати особливості лицарських романів, пародій як літературних жанрів; допомогти досягнути значення роману «Дон Кіхот Ламанчський» для Іспанії першої половини 17 століття й для нашого часу;

– Розвивати зв'язне мовлення, логічне, асоціативне, критичне

мислення; творчі здібності; навички аналізу прозового твору, навички виразного читання, уміння аналізувати, зіставляти, робити висновки, узагальнювати; формувати інтерес до вивчення літератури;

– Виховувати високі моральні якості (толерантність, чесність, справедливість), естетичні смаки.

Тип уроки: вивчення нового матеріалу.

Обладнання: тексти роману «Дон Кіхот Ламанчський» (1 частина); підручник із зарубіжної літератури для 8 кл. за ред. О. М. Ніколенко; портрет Сервантеса та інших видатних діячів мистецтва Іспанії 16–17 ст.; медіа забезпечення; презентація до уроку (своя + учнів); ілюстрації до твору; уривок з кінофільму «Дон Кіхот» 1957 р.; музика з балету Л. Мінкуса «Дон Кіхот»; дошка, магніти.

Хід уроку:

I. Організація учнів до навчання.

II. Активізація уваги дітей (проводиться у формі бліц-турніру).

На слайдах з'являються питання – учні швидко відповідають, підносячи руку.

✚ Яка доба приходить на зміну античності й супроводжується процесом формування націй у 15 ст.?

✚ Що формує пріоритети Середньовіччя?

✚ Назвіть основних представників цієї доби.

✚ На часи зрілого Середньовіччя у Франції 12 ст. виникає і стає популярною література...

✚ Містком, що єднає дві протилежні епохи, є твір Данте. Назвіть його.

✚ Як реакція на кризу середньовічного релігійного світосприйняття розпочинається в мистецтві доба...

✚ Яка країна і яке століття є Батьківщиною Ренесансу?

✚ Що лежить в основі культури Відродження?

✚ Яке місце людини у світобаченні гуманістів?

✚ Яка країна в кінці 16 ст. володіла територією, що становила одну п'яту частину всього світу?

III. Повідомлення теми та мети уроку. 0,5 хв.

Учні бачать їх на слайдах. Тему записують в робочі зошити.

IV. Мотивація навчальної діяльності (у формі бесіди): 0,5 хв.

– Діти, ви любите загадки? ... Спробуймо сьогодні розгадати одну. Хто знає, скільки років роману Сервантеса «Дон Кіхот»? ... А тепер пригадайте ваше перше враження про головного героя твору... Чи не цікаво було б дізнатися причину такого довголіття та популярності роману? Розберімося!..

V. Актуалізація опорних знань (у формі репродуктивної бесіди): 1,5 хв.

– Який фактор впливає на формування характеру людини?

– За допомогою мапи, котру бачите на екрані, пригадайте відомості про Іспанію доби 16 ст. (матеріал ви вчили у 8 класі на уроках всесвітньої

історії).

– Чи відомо бодай щось про стан культури країни кінця 16 ст. – початку 17 ст.?

VI. Вивчення нового матеріалу:

1) Виступ заздалегідь підготовленого учня про розвиток культури Іспанії 16–17 століть. (На дошці оформлений куточок «Культура Іспанії 16–17 ст.», де є портрети Лопе де Вега, Кальдерона, Сервантеса, Ель Греко, Дієго Веласкеса та репродукції картин Ель Греко й Веласкеса).

2) Постановка проблемного завдання (учитель озвучує його зі слайду):

– Переглядаючи презентацію про життя і творчість Сервантеса, ви повинні дати відповідь у вигляді сенкану на питання: хто такий Сервантес? Яким він постав перед вами?

3) Виступ заздалегідь підготовленого учня з презентацією «Життя і творчість Сервантеса». 1 хв.

4) Самостійна робота зі складання сенканів і заслуховування з обранням найкращого. 3 хв.

Учитель може сам запропонувати свій варіант сенкану. Наприклад,

Сервантес

Відважний, мудрий

Воював, працював, змагався

Ніколи не втрачав сили духу

Життєлюб.

5) Слово вчителя як підготовчий етап до сприйняття роману й постановка проблемного питання: 0,5 хв.

– Читаючи твір, ви, очевидно, зрозуміли, що «Дон Кіхот» – роман непростий. По-різному оцінювали його й сучасники Сервантеса. Ми спробуємо розгадати ще одну загадку: «Дон Кіхот» – це пародія на лицарські романи чи трагікомічний епос іспанського життя?

– Я звертаю вашу увагу на ілюстрації, що лежать у вас на партах. Із них наприкінці уроку ми створимо колаж, який і відповідатиме на поставлене питання. Будьте уважні! І не забувайте записувати основні моменти в зошити.

6) Виступ заздалегідь підготовленої групи учнів: 5 хв.

– Презентація з теорії літератури (поняття «лицарський роман» і «пародія»; задум Сервантеса написати пародію).

– Перегляд уривку з кінофільму «Дон Кіхот» для створення настрою комічності образу. 2–3 хв.

– Презентація «Ознаки пародії в 1–6 розділах першої частини роману».

– Презентація «Ознаки пародії в інших розділах першої частини».

7) Фронтальна бесіда: 1 хв.

– Тож на цьому етапі уроку ви поділяєте думку, що твір Сервантеса є пародією на лицарські романи? На ідеї лицарства?

Учні або сам учитель зауважують, що Сервантес спародіював

масове читання суцільних вигадок, якими були насичені такі твори, але не високі ідеї лицарства.

– А це означає, що твір, можливо, не є суцільною пародією...

– Знать, які ви маєте про Іспанію 16–17 ст., замало, щоб робити певні висновки. Послухаймо про цей період розвитку країни...

8) Виступ учня з інформацією про Іспанію доби Сервантеса кінця 16 – початку 17 ст. 1,5 хв.

Розповідь супроводжується роботою з мапою, що на екрані, і портретами трьох іспанських монархів, правління яких пережив письменник. У цей час лунає мелодія з балету Людвіга Мінкуса «Дон Кіхот». Учитель після виступу учня звертає на це увагу й запитує:

– Чи відповідає ця музика настроям тієї доби? Чому?

9) Колективна робота з текстом роману (1 частина). 8 хв.

Проводиться як фронтальна бесіда із зачитуванням цитат із твору та їх коментуванням. Завдання постійно залишається на слайді:

– Знайдімо ознаки історичної правди в романі.

Діти працюють або з повними текстами твору, або користуються скороченим варіантом тексту, що є в підручнику.

Моменти, на які учні повинні звернути увагу:

- Популярність лицарських романів в Іспанії (розд. 15, 32, 47, 48);
- Розширення населення, важливість походження (розд. 28, 42);
- Бідність як головна проблема Іспанії (розд. 22, 37, 38);
- Шляхи збагачення (розд. 39);
- Ненависть до маврів, морісків (розд. 9, 29, 33, 41);
- Розбещеність грандів (розд. 24);
- Простота селян (розд. 10, 50);
- Достеменні історичні та автобіографічні факти (розд. 39,40,41,42).

10) Колективна робота над створенням колажу. 5 хв.

Учні працюють з ілюстраціями, що лежать на партах. Їх необхідно розподілити на «докази»: ілюстрації, котрі свідчать на користь роману Сервантеса як пародії на лицарські романи, вивішуються з одного боку дошки, а ті, що доводять протилежну думку (трагікомічний епос іспанського життя), розташовують учні або вчитель з іншого боку.

– Ми довели з вами одну точку зору (пародія), знайшли аргументи на користь іншої (епос). А який знак між частинами колажу можна поставити? Чому?

Усі повинні дійти висновку, що між частинами колажу необхідно поставити «стрілочку» від першої до другої, оскільки друга частина роману писалася Сервантесом через 10 років після виходу друком першої, тому задум «переріс себе».

VII. Підсумок уроку: 1 хв.

1. Слово вчителя із залученням учнів (перевірка уважності):

– Отже, сьогодні ми познайомилися із..., історичною..., і переконалися, що роман «Дон Кіхот» є одночасно і ..., і

– Але на одне питання, яке було зазначене в меті уроку, ми поки що

не дали відповіді... Хто був уважним і скаже, що це за нез'ясоване питання?

2. Диференційована творча робота (самостійно в зошитах): 4 хв.

– Пропоную вам швидко 2–3 реченнями дати відповідь на одне з питань, яке найбільше подобається (потім послухати хоч по одній роботі):

▪ Чи актуальний роман Сервантеса сьогодні?

▪ Як ви розумієте вислів критика Белінського «Кожна людина є трохи Дон Кіхотом»?

3. Рефлексія (бесіда): 2 хв.

– А чи кожен вважає себе Дон Кіхотом? Чому?... Тільки тому, що іноді ми здаємося іншим дивакуватими?... Чи, можливо, тому що повсякчас боремося зі злом, яке існує у світі, у нашому суспільстві, у нас самих? Тож, справедливі слова Ю. Друніної:

Хто каже, що вмер Дон Кіхот?

Цьому ви, будь ласка, не вірте!

Бо він не підвладний ні часу, ні смерті –

В новий вирушає похід.

4. Оцінювання діяльності учнів. 1 хв.

VIII. Домашнє завдання (на слайді): 0,5 хв.

Прочитати сторінки 193–199 підручника, підготувати цитати до порівняльної характеристики Дон Кіхота та Санчо Панси або скласти план-характеристику; за бажанням виконати творчі завдання (малюнки, презентації, тестові завдання за текстом твору).

Степанова О. О.

«У КОЛЕКТИВІ ЖИТИ – З УСІМА ДРУЖИТИ» (тренінг)

Мета: формувати поняття «колектив», «шкільний колектив»; сприяти розвитку здатності учасників до позитивного ставлення до себе та життя; виробляти якості, що сприяють згуртуванню класного колективу;

сприяти розвитку творчих здібностей, комунікативної компетентності, особистісній та міжособистісній чуттєвості, самосвідомості; сприяти виховуванню доброзичливості, прищеплювати бажання допомагати, почуття чесності, щирості, толерантності.

Формування ключових компетентностей: спілкування державною мовою (уміння усно висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття та погляди, усвідомлення ролі ефективного спілкування); соціальна і громадська компетентності (усі форми поведінки, які потрібні для ефективною та конструктивною участі в громадському житті, уміння працювати з іншими на результат, досягати компромісів); уміння навчатися впродовж життя (здатність до пошуку та засвоєння нових умінь і навичок).

Форма заходу: тренінг.

Обладнання: бейджі, кольорові олівці, фломастери, папір А 4, м'яч або м'яка іграшка.

Хід заходу:

I. Вступ.

Слово вихователя. Добрий день, шановні учні та учениці! Сьогодні в нас незвичний виховний захід. Як ви помітили, працюватимемо ми в колі, тому прошу займіть в ньому зручне для вас місце. (Діти сідають колом на раніше розставлені стільці).

II. Основна частина.

Проблемне питання.

Слово вихователя. Хочу зазначити на початку, робота сьогодні в нас буде незвична. Це пов'язано з тим, що захід ми проведемо у формі тренінгу.

Слово вихователя. Тренінг – це особлива форма навчання, під час якої людина максимально оволодіває новими знаннями, отримує нові навички, переглядає власні цінності та пріоритети, коригує, удосконалює та розвиває певні якості та властивості своєї особистості, обирає для себе такі форми та методи поведінки, які відповідають саме її ситуації та індивідуальності.

Під час проведення тренінгу всі учасники рівні: немає поняття учитель – учень, друг – ворог, багатий – бідний. Але є один закон проведення будь-якого тренінгу: те, що ви почуєте сьогодні з уст учасників тренінгу, повинно залишитися тут, у цьому колі, й НЕ виноситися на загальний розсуд. На знак згоди, підніmemo праву руку й скажемо: «Обіцяю!».

Тема нашого заходу: «У колективі жити – з усіма дружити».

Гра: «Збери розсипані слова»

Пропоную вам із розсипаних складів зібрати слово, а із слів скласти речення.

(Колектив – сукупність людей, об'єднаних спільною діяльністю,

спільними інтересами).

- Який це шкільний колектив?

(Єдиний шкільний колектив складається з колективу педагогів і загального колективу учнів. Організація, спілкування і відносини в колективі забезпечують формування особистості, розвиток її здібностей, талантів, гуманістичну спрямованість).

Вправа «Моє ім'я»

Мета: навчитися виражати себе через ім'я.

Обладнання: бейджі, кольорові олівці, фломастери.

Слово вихователя. Кожен з нас має ім'я. І для кожного з нас воно якесь особливе. Одним подобається, коли їх називають на ім'я по батькові, другим – тільки на ім'я, третім – зменшено-пестливі форми цього імені (Алінка, Анюта тощо), а четвертим – просто милі слова (сонечко, зайчик, лапуся тощо).

Тому пропоную зараз на бейджах написати ім'я, яким би ви хотіли, щоб вас називали сьогодні в нашому колі, а поруч намалювати емблему чи значок. Якщо хтось нічого не хоче малювати, то можете поставити крапку або якусь рисочку. Звертаю вашу увагу, що ці імена доцільні тільки під час тренінгу.

Вправа «Вітаю, шановний!»

Мета: налаштувати учасників на результативну, командну роботу, підвищити концентрацію уваги.

Слово вихователя. Привітаймо один одного. Привітання звернене до вашого сусіда справа. Привітайтеся з ним: «Вітаю Вас, шановний (назвіть ім'я на бейджі)!» й додайте до нього який-небудь жест (стрибок, хлопок, уклін). Наступний учасник теж вітається зі своїм сусідом справа, повторює жест, присвячений йому й додає свій. І так – по колу. Нові жести повторюватися не повинні.

Вправа «Закінчи фразу»

Мета: навчитися розуміти й розмежовувати різні почуття, а також розуміти взаємозв'язки між діями, відношеннями й почуттями.

Обладнання: м'яч або м'яка іграшка.

Слово вихователя. Зараз я буду кидати всім по черзі м'яч, говорячи початок фрази. Той, до кого він потрапив, повинен її продовжити. Наприклад, «Я радію, коли...» «...мені роблять подарунки».

Приклади фраз:

- Коли мені страшно, я....
- Коли я серджусь, я....
- Якщо мене ображають, я...
- Коли на мене кричать, я...
- Я почуваю злість, коли...
- Мені буває страшно, коли...
- Я щасливий (-а), якщо...

- Я стрибаю від радощів, коли...
- Я сумую, коли мої батьки...
- Мені хотілося б, щоб мої друзі...

Гра-розминка «Принцеса, лицар та дракон»

Вправа № 4. Пропоную вам вправу, яка допоможе розібратися у тому, якими цінностями колектив повинен керуватися.

Перед вами лежать аркуші, де надруковані позитивні цінності та негативні прояви колективного життя. Оберіть 5 цінностей, якими колектив повинен керуватися та 5 негативних, яких треба позбавитися. Спробуйте пояснити свій вибір.

- Що таке заздрість?
- Чому виникає почуття заздрості?

Слово вихователя. Заздрість – це відчуття прикрості, викликане перевагою, благополуччям іншого, бажанням мати те, що має інший. (Тлумачний словник)

- Що таке «біла» і «чорна» заздрість?
- Чи може заздрість бути корисною для людини?

Слово вихователя: Існують думки, що іноді біла (змагальна) заздрість може допомогти людині. Наприклад, ваш друг учить краще, і ви щиро за нього радієте. Тоді у вас виникає стимул працювати краще на уроках для того, щоб досягти таких самих результатів, а можливо ще кращих. Але! Якщо ваші старання виявляються марними, і те що ви бажали не здійсниться? У цьому випадку, цілком імовірно, що біла заздрість переросте в чорну.

«Наполеон заздрив Цезарю, Цезар заздрив Александру [Великому], а Александр – Геркулесу, якого навіть не існувало», – написав англійський філософ Бертран Рассел. Заздрість може виникнути в будь-якої людини, хоч би які статки, чесноти та успіхи вона мала.

Вправа «робота з прислів'ями». Поєднайте початок і кінець прислів'я та спробуйте його пояснити.

1. Дерево міцне корінням, а людина – друзями.
2. Не той друг, що медом маже, а той, хто правду скаже.
3. Сонце зігріває повітря, а друг – душу.
4. Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти.
5. Хочеш знайти друга – сам стань другом.
6. Друга за гроші не купиш.

Вправа «Рольова гра» (діти інсценують оповідання М. Коцюбинського «Сині листочки»).

Слово вихователя: Як ви вважаєте, чому Оленка не взяла олівець?

А які якості повинен мати справжній друг? (доброта, уважність, щирість, співчуття).

III. Заключна частина.

Вихователь: І на завершення я маю для вас останнє завдання. Кожному учневі я даю смужку чистого паперу, а ви повинні написати на ньому одну рису характеру справжнього друга та передати її наступному учневі, він передає свою смужку товаришу разом з попередньою тощо. (Коли в останнього учня опиняються всі смужки, учитель пропонує йому їх розірвати)

Слово вихователя: Сподіваюся, ви зрозуміли, що наш класний колектив – це ланка суспільства, і щоб вона виконувала свої функції, потрібно дотримуватися принципу трьох мушкетерів: «Один за всіх, і всі за одного»!

Тільки разом ми з вами перетворюємося на незламну силу, яка здатна перемагати всі негаразди і долати життєві перешкоди. Я дякую вам за плідну співпрацю. До зустрічі!

Стенура І. В.

УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ. ВЕСНЯНКИ (українська мова, 2 клас)

Мета: формування предметних компетентностей: познайомити здобувачів освіти з веснянкою як одним з видів усної народної творчості, надати уявлення про те, де і коли використовувались веснянки; учити критично мислити, а саме – відрізнити веснянки від інших творів УНТ; розвивати зв'язне мовлення, пам'ять, активний словниковий запас, поетичну творчість дітей; виховувати бажання співати і створювати веснянки, знати традиції українського народу, повагу й любов до рідної мови.

Формування ключових компетентностей:

Вільне володіння та спілкування державною мовою (уміння вільного володіння державною мовою, готовності вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях); **інноваційність** (забезпечення подальшої здатності успішно навчатися, відчувати себе частиною спільноти); **підприємливість** (розвиток ініціативності, готовності брати відповідальність за власні рішення, уміння організувати свою діяльність для досягнення поставлених цілей); **культурна** (розвиток та творче вираження особистості через завдання творчого рівня); **соціальна й громадянська** (усвідомлення здобувачами освіти рівних прав та можливостей, що передбачають співпрацю в групі однокласників для досягнення спільної мети, активність у роботі, повагу до прав інших осіб, ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я та збереження здоров'я інших членів колективу); **навчання впродовж життя** (уміння й потреби отримувати нову

інформацію для застосування в різних життєвих ситуаціях, працювати індивідуально та в малих і великих групах).

Навчальні ресурси: іграшка Пегасик, мовленнєвий матеріал та ілюстрації в презентації «Весняні ігри», букет первоцвітів, обрядове печиво «жайворонки».

Тип уроку: комбінований.

Хід уроку

I. Вступна частина.

1. Організаційний момент.

Психогімнастика «Я бажаю тобі...». Діти передають квіточку по колу одне одному з побажаннями.

2. Мотивація освітньої діяльності.

Учитель: Рада бачити вас, мої малятка, любі хлопчики й дівчатка! Знов до нашого класу в гості завітав Пегасик.

Пегасик: Скучив я за вами, страх. Був у Карпатах у горах.

А ви без мене що робили? Що таке цікаве вчили?

Здобувачі освіти розповідають (співають) колядки, щедрівки, вивчені на минулих уроках.

II. Основна частина.

1. Актуалізація компетентностей.

Пегасик: Ой, як же добре ви виступали!

У Карпатах я теж навчився співати

Веселі співаночки, що звучать...ВЕСНЯНОЧКИ.

Весна-красна йде, весняні свята веде.

Ну як без веснянки?

Веснянку співали, красну весну закликали!

Вправа «Асоціативний куш». Діти згадують, що веснянки – це обрядові пісні з танцями, які виконують під час весняних свят. Вони належать до усної народної творчості. Наші предки раділи весні, закликали її співами.

2. Повідомлення теми й мети уроку.

Учитель: Весна іде, тепло несе. Будемо, діти, весні посміхатись, теплу радіти, веснянки вчити! Діти, у нас, в Україні, з давніх-давен люблять і шанують весну. Наші предки – слов'яни були хліборобами, тому їхнє життя залежало від гарного врожаю. Навіть Новий рік розпочинали й святкували навесні, що було пов'язано з сільськогосподарськими роботами. Безліч прислів'їв, прикмет, обрядів пов'язано із цим!

3. Гра «Зberi прислів'я». Робота в малих групах. Завдання: зібрати прислів'я з двох частин.

Наша весна – всім красна.

Весна як батько й мати, – хто не посіє, не буде збирати.

Весняний день рік годує.

Весна з дощами – літо з хлібами.

А весна каже: «Кидай сани, бери віз та поїдемо на рогіз».

4. Словникова робота. Етимологічна хвилинка.

Веснянка – українська обрядова пісня про зустріч весни. Веснянки називали в Україні по-різному: гаївки, гагілки, ягілки, маївки. Виконували їх упродовж всієї весни, а особливо – на свята: Сорока святих, Благовіщення, Великодня. Раділи тому, що пережили сувору зиму, що природа прокидається, земля-годувальниця оживає.

Пегасик: – Досить, досить розмовляти, треба весну закликати.

5. Слухання, розуміння веснянок.

Пегасик: Коли ми весну зустрічаєм, цвітуть сади, цвітуть поля.

Коли ми весну зустрічаєм, теплом вже дихає земля.

Коли ми весну зустрічаєм, ясніше сонечко сія

І весь народ у нашій краї радіє, мов одна сім'я.

Коли ми весну зустрічаєм, пісень співаємо дзвінких,

У веселі ігри разом граєм, веснянкою радо вітаємо всіх!

Діти слухають веснянку, підспівують.

Прилетіла здалеку, та й Весна.

– Ой, що ти нам, Веснонько, принесла?

– Принесла я, діточки, нам квітки,

І пташок з пташатами, і садки.

І тепло, і сонечко, і пісні – гаївки-весняночки голосні! (За І. Досяк)

Аналіз змісту: – Про що пісенька? (Про весну)

– Яка весна у вірші? (Тепла, гарна, весела)

– Як називається такий вірш? (Веснянка, гаївка)

7. Творча робота. Гра «Додай слівце»

ПОВЕРТАЙСЯ, ЛАСТІВКО!

Повертайся, (ластівко), до двора.

За весною скучила (дітвора).

Скоро вже (повернуться) журавлі.

Скоро підем босими по (землі).

Вийшло в небо (сонечко) золоте.

Скоро наша яблунька (зацвіте).

Буде цвіту сонячно на (гіллі),

Буде він у ластівки на (крилі).

Тільки ти, весняночко, не (барись),

І своєю піснею (озовись).

Не барися, (ластівко), прилітай,

В Україну – сонячний (рідний) край! (За І. Досяк)

Пегасик: Гарно веснянки-гаївки співаєте, щирою піснею весну зустрічаєте. Так хочеться весні й сонечку радіти, спробуймо свою весняночку створити.

Гра «Склади веснянку з розсипанки». Робота в малих групах.
ВЕСНЯНКА

1) повертається, красна, Весна. (Весна красна повертається)

2) вище, піднімається, Сонце. (Сонце вище підіймається)

3) в, співає, Жайворонок, небі. (Жайворонок в небі співає)

4) вітає, весняночкою, Він, весну. (Він весну весняночкою вітає)

8. Закріплення компетентностей.

Учитель: Наші предки зустрічали Новий рік у березні, на початку весни. З березнем пов'язано чимало яскравих народних обрядів, пісень, хороводів. Березневої пори співали, танцювали та грали веснянки («Кривий танець», «Зелений шум», «А ми просо сіяли, сіяли...», «Мак») На свято Сорока святих господині пригощали дітей жайворонками з тіста, а діти весну по селу вітали, пташок зустрічали.

Гра «Добери риму»

Прийшла до нас ...(весна).

Прийшла весна...(красна).

Крильця тріпотять,

пташечки...(летять).

Діти пригощаються обрядовим печивом – жайворонками з тіста. На прогулянці в парку повторюють заклички до пташок:

Ой, летіть, жайворонки, летіть, весну-красну на крильцях несіть!

III Підсумок уроку. Рефлексія.

Гра «Мікрофон»

– У що сьогодні грали?

– Хто створював веснянки?

– Де і навіщо веснянки співали й танцювали?

– Що цікавого дізналися? Про що розповісте батькам?

– За бажанням складіть віршик чи казочку про різнокольорову весну.

Суліма Я. І.

РОЗКОЛОТИЙ СВІТ ФРАНЦА КАФКИ В ОПОВІДАННІ «ПЕРЕВТІЛЕННЯ» (зарубіжна література, 11 клас)

Мета уроку: здійснити глибокий аналіз оповідання Кафки «Перевтілення», зрозуміти підтекст і символіку твору, з'ясувати особливості літератури абсурду; формувати навички роботи з художнім текстом, цитатним матеріалом; повторити поняття «символ», «алегорія», «метаморфоза»; розвивати образне, аналітичне, асоціативне мислення; виховувати морально-етичні цінності, ідеали гуманізму, розуміння важливості зв'язку між людиною та соціумом

Тип уроку: урок-роздум, урок аналізу художнього твору

Обладнання: мультимедійний екран, презентація, тексти оповідання «Перевтілення»

Хід уроку

1. Організаційний етап.

2. Мотиваційне питання для міркування:

Чи замислювались ви коли-небудь над поняттям «самотність»? Якщо так, то який сенс ви вкладаєте в це слово?

Що змушує людину почуватися самотньою?

Які бувають види самотності? (вимушена, добровільна)

Епіграф до уроку: «Ми часто буваємо більш самотніми серед людей, аніж у тиші своїх кімнат» (Генрі Девід Торо)

Коментар учителя: Сьогодні ми продовжуємо знайомство з творчістю Франца Кафки, і об'єктом нашого дослідження буде твір з надзвичайно глибоким філософським підтекстом, твір, що порушує ряд вічних проблем, над якими замислюються всі схильні до роздумів, аналізу дійсності, стосунків люди. Оповідання (прийнято ще називати цей твір новелою) Ф. Кафки належить до так званої літератури абсурду. Звернімося передусім до літературознавчого коментаря:

Література абсурду – це жанр літератури, найчастіше у формі новели, п'єси, поеми або фільму, який фокусується на досвіді персонажів в ситуаціях, коли вони не можуть знайти певної мети в житті. Найчастіше це зображається через гранично беззмістовні дії та події, які підтверджують істинність екзистенційних концептів на кшталт правди чи цінностей.

Питання: Чому, на вашу думку, «Перевтілення» відносять саме до літератури абсурду?

3. Аналіз художнього твору.

Слайд № 1. (Перегляд слайдів за посиланням: https://drive.google.com/file/d/1Rbtp_oKGAyIt1emZD090lfpu4uxVtF1x/view?usp=sharing)

Зверніть увагу на екран і згадайте, що в літературознавстві означає термін «метаморфоза»? Адже саме такою є оригінальна назва твору.

Коментар: *Метаморфоза* (дав.-гр. μεταμορφωσις «перетворення» від μετα – «через» + μορφή «форма») – перетворення чого-небудь; найбільш загальне поняття для процесів, що відбуваються у всесвіті.

У літературі це перенесення однієї форми образу на інший.

Якщо ми згадаємо класичну композицію епічного твору, то зазначимо, що обов'язковими компонентами її композиції є зав'язка, розвиток дії, кульмінація та розв'язка. Погляньте на візуалізовану схему композиції «Перевтілення» й прокоментуйте.

Слайд № 2. З якими складовими композиції, подіями твору ви можете співвіднести побачене на екрані?

Слайд № 3. Коментар: сюжет, що базується на перевтіленні є не поодиноким у літературі, і в тому криється глибокий філософський сенс.

Це і казка С. Аксакова «Пурпурова квіточка», і «Собаче серце» М. Булгакова.

А як ви гадаєте, у чому саме криється сенс перевтілення героя? Для чого він перетворюється автором на інший об'єкт дійсності?

Слайд № 4. Коментар: у центрі уваги в «Перевтіленні» так званий архетип «маленької людини», відомий нам за іншими художніми творами видатних авторів.

Чи можемо ми назвати й Грегора Замзу «маленькою людиною»? Чому ви так вважаєте?

Прочитайте відповідні цитати з тексту. Що вказують на рід діяльності, спосіб життя, соціальний статус головного героя.

Слайд № 5. Які атрибути життя Грегора ви бачите на екрані? У чому полягає сенс зображення речей без людини?

Слайд № 6, № 7. Коментар: ви правильно зауважили, що Грегор Замза є комівояжером, тож згадаємо, що передбачає ця професія. Чи складна ця професія, по-вашому? З якими нюансами вона пов'язана?

Слайд № 8, № 9. Коментар: нам добре відомий прийом алегорії, що часто використовується в дидактичних творах (притчах, байках) і дозволяє абстрактне поняття втілити в конкретному. Нам доведеться розібратися, які саме грані особистості, внутрішні проблеми й комплекси закодував Кафка в «Перевтіленні».

Згадайте, як повадився Грегор, коли побачив, що перетворився на велетенського неповороткого жука? Що його непокоїло в цій жахливій ситуації найбільше?

Чи не здається вам дивним те, що його власна доля турбувала його найменше? Про що це свідчить?

На яку саме комаху перетворився головний герой? І, власне, чому саме на комаху, а не якесь інше створіння?

Слайд № 10, № 11. Коментар: Комахи, як правило, асоціюються в людей з найнижчим класом із живих створінь, надокучливих і неприємних, що підлягають нищенню. Письменник Набоков зробив припущення, що це міг бути гнойовий жук.

Але чому? Хіба Грегор є огидним героєм, що асоціюється з негативом і відразою?

Кімната психоаналізу.

Коментар: якщо ми звернемося до часів античності, то побачимо, що вже тоді класики античної літератури намагалися пояснити психологічні комплекси людини й знайти їхні витoki, як у відомому творі про царя Едипа, звідки в психології і з'явилося поняття «едипів комплекс».

Один із задалегідь підготовлених учнів дає наукове пояснення цьому терміну.

Слайд № 12, 13, 14.

Згадайте, якими були стосунки Грегора з батьками? Чи можна

сказати, що між членами сім'ї був тісний духовний зв'язок?

Прокоментуйте епізоди, в яких ми бачимо ставлення батьків до тих метаморфоз, що відбулися з їхнім сином?

Як поводитися мати й батько? Що їх найбільше бентежило?

Хто виявляв найбільшу гуманність до Грегора?

Слайд № 15. Учитель коментує структуру людської особистості за психологічним обґрунтуванням.

Слайд № 16, 17.

Пригадайте кульмінаційний епізод новели. Коли Грегору було завдано найбільше болю? Коли він почувався найбільш незахищеним і безпорадним?

Коментар: Яблуко – це своєрідний символ, що фігурує в багатьох літературних і міфологічних джерелах. У «Перевтіленні» – це символ агресії, ураження, байдужості. Батько боляче разить яблуком Грегора, переймаючись у цей момент не стражданнями власного сина, а незручностями, завданими пожилцям. Читача не може не дивувати така байдужість по відношенню до власної дитини, коли пріоритетне значення для батьків має репутація, матеріальна вигода чи життєвий комфорт. Виявляється, у своєму горі Грегор зовсім самотній, залишений усіма напризволяще. Відчуження рідних разить його, але він навіть не звинувачує в цьому близьких.

Чому ж Грегор не звинувачує рідних у байдужості, не відчуває люті, бажання помститися?

Коментар: проблеми, порушені у творі, мають надзвичайно глибокий трагічний сенс. Відчуженість, байдужість оточення, відчуття напруги, підвищеної тривожності й самотності здатні призвести в комплексі до серйозних психологічних комплексів і навіть психічних порушень, як-от психоз, неспроможність особистості до самоідентифікації, усвідомлення самоцінності власного «я», абстрагованість від власних потреб, запитів і бажань.

Слайд № 18, 19. Коментар: насправді навіть у самому імені Грегора криється прихований сенс. Погляньте, з якими словами воно співзвучне, якщо прочитати іноземною.

Слайд № 20, 21.

Та чи є метаморфози, що відбулись із головним героєм, лише його особистою драмою?

Зверніть увагу на ілюстрації до твору. Які епізоди вони зображують. Який емоційний настрій вони передають?

Як ви особисто оцінюєте ставлення до Грегора членів його сім'ї? Аргументуйте свою точку зору.

Згадайте фінал твору, коли головний герой помирає і його мертвим знаходить покоївка. Якою була реакція рідних?

Прочитайте останні рядки твору: «Усі троє вийшли з помешкання,

чого не робили вже місяцями, і поїхали електричкою на природу, за місто. Вони сиділи самі на весь вагон, заллятий сонцем. Зручно вмотивившись, родина обговорювала свої надії на майбутнє, і виявилось, що вони не такі вже й погані, якщо їх добре зважити. Усі троє мають добру роботу, а надалі сподіваються мати ще й кращу – раніше вони про це просто не питали одне в одного, бо мали інший клопіт. А зараз їхнє становище легко поліпшити, змінивши житло; вони хотіли знайти собі менше, дешевше, але зручніше і взагалі практичніше помешкання, ніж їхнє теперішнє, яке ще напатав колись Грегор. Отак розмовляючи, пан і пані Замза майже одночасно помітили, що їхня дочка, яка ставала дедалі жвавішою, останнім часом хоч і витримала таке лихо і шоки її зблідли, зробилася стрункою, вродливою дівчиною. Вони замовкли, майже несвідомо порозумілися поглядом і подумали, що час уже шукати для неї добру пару. А коли дочка перша схопилася виходити з поїзда і потягнулася молодим тілом, батьки побачили в цьому підтвердження своїх планів і добрих надій».

Чому, на вашу думку, рідні Грегора поводитися так, ніби зовсім не втратили щойно дорогу людину? Ви поділяєте їхні емоції? А чи поділяє їх автор, як ви гадаєте?

4. Висновки до уроку у формі усних роздумів.

Слайд № 22.

Робота з образними асоціаціями: Подивіться, будь ласка, на екран. Який пов'язане зображення, на вашу думку, з темою нашого уроку, з нашим психологічним дослідженням?

Коментар: згадайте, що у творах, написаних у напрямі екзистенціалізму (представником якого був і Франц Кафка), на перше місце висуваються категорії страху, відчаю, самотності, страждання, смерті, а особистість змушена протидіяти соціуму, що виявляє до неї ворожість, нав'язує свою мораль, інтереси й ідеали.

Кафка був переконаний, що світ недосконалий, холодний і ворожий до людини. Трагічне сприйняття дійсності стало джерелом творення трагічних образів, які перебувають у стані глибокої кризи, безвиході, прогресуючої депресії. Часом навіть найближчі люди стають далекими й чужими, не здатними допомогти. Та й далеко не всі рідні можуть пережити з гідністю випробування психічною чи фізичною хворобою, немічністю, горем, що випадають на долю ближнього. Спроможність до самопожертви властива далеко не всім.

Я хочу, щоб удома ви замислились на глибокими філософськими сентенціями, що криються в цитатах Кафки, і висловили свою думку з цього приводу.

5. Домашнє завдання: напишіть твір-роздум за однією з цитат Кафки.

1. «Навіть нічний метелик, дрібна комаха, з приходом дня шукає затишне місце, де б розпластатися й завмерти, мріючи зовсім щезнути й

страждаючи від того, що щезнути неможливо»

2. « Усе – фантазія: родина, служба, друзі, вулиця; усе – фантазія, більш далека чи більш близька, і дружина – фантазія; найближча ж правда лише в тому, що ти б'єшся головою об стіну камери, в якій немає ні вікон, ні дверей».

Татарченко А. М., Жуковська І. Я.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА (до XVIII ст.) (історія, 10 клас)

Мета: • ознайомити учнів з історією розвитку українського війська у додержавний давньослов'янський період (III – IX ст. н.е.); за часи Київської Русі (Русі-України); доби козаччини (XVI – XVIII ст.); • розвивати навчальні вміння та навичаї; • сприяти формуванню патріотичних почуттів учнів на прикладах героїчної боротьби кращих представників українського народу в минулому право мати власну державність.

Очікувані результати уроку. Після завершення уроку учні / учениці зможуть: називати основні історичні етапи розвитку українського війська; характеризувати історично-політичні умови формування Збройних Сил України; називати видатних військових діячів українського народу; наводити приклади визначних воєнних подій, битв українського війська.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: мультимедійний проектор, гірля.

Демонстрації: презентація, книжкова виставка, малюнки учнів.

*Українському народу не потрібне
співчуття – потрібні патріоти.
Потрібен ти! (І. Олійник).*

Хід уроку:

I. Організаційний момент.

Привітання учнів, перевірка їх готовності до уроку. Створення робочого настрою.

II. Актуалізація опорних знань учнів за темою «Бойовий прапор військової частини – символ честі, доблесті і слави».

Форма проведення: фронтальне опитування.

1. Продовжіть речення: «Бойовий Прапор військової частини Збройних Сил України зобов'язує кожного військовослужбовця Збройних Сил України...». (Відповідь: віддано служити Українському народові, мужньо, вміло і непохитно боронити Українську державу, не шкодуючи свого життя).

2. На чому ґрунтуються відмінності між Бойовими Прапорами певних військових частин? (Відповідь: Бойовий Прапор військової частини є почесним знаком, що визначає особливості її бойового призначення,

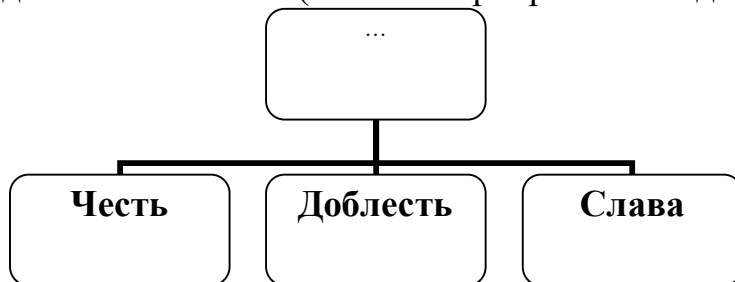
історії та заслуг. Тому між Бойовими Прапорами певних військових частин існують відмінності).

3. Коли і хто вручає військовій частині Бойовий Прапор? (Відповідь: Бойовий Прапор після сформування військової частини вручається їй від імені Президента України представником, призначеним Міністром оборони України).

4. Де під час бойових дій має знаходитися Бойовий Прапор військової частини? (Відповідь: Бойовий Прапор завжди знаходиться зі своєю військовою частиною, а на полі бою – у районі бойових дій, у яких частина бере участь).

5. До яких наслідків веде втрата Бойового Прапора України? (Відповідь: У разі втрати Бойового Прапора командир військової частини і військовослужбовці, що є безпосередніми винуватцями цього, несуть відповідальність згідно із законом).

Коментар учителя: Бойовий Прапор військової частини – це символ честі, доблесті та слави. (Учитель прикріплює на дошці таблички).

– Як ви розумієте поняття «честь»? (Відповідь: усвідомлення особистістю свого суспільного значення й визнання цього значення з боку суспільства).

– Як ви розумієте поняття «доблесть»? (Відповідь: Доблесть – це свідомо готова долати будь-які перепони на шляху досягнення якої-небудь високої мети, не втрачаючи гідності та честі).

– Як ви розумієте поняття «слава»? (Відповідь: вияв пошани).

– Висловіть вашу думку. Яка якість характеру є запорукою того, що людина буде діяти з честю, проявить доблесть та здобуде славу?

Відповіді учнів. Учитель акцентує їхню увагу на понятті «*мужність*».

III. Мотивація навчальної діяльності.

Слово вчителя: *МУЖНІСТЬ*...

Пам'ятаймо, що ми українці,

І скажімо уголос це всім.

Поклянімось зневіреній неньці –

Берегти мир і спокій в нашім домі святім.

Учитель: Дорогі учні, сьогодні у нас традиційно до Дня захисника Вітчизни пройде урочистий урок. Ми знову будемо говорити про мужність. Що ж ми розуміємо під цим словом «мужність»?

(відповіді дітей)

У тлумачному словнику записано: «Мужність – це риса характеру людини, у якій поєднуються хоробрість, рішучість, витримка тощо // відвага, сміливість». А ось як написала про це одна відома поетеса у своєму вірші, який так і називається – «Мужність»:

Ми знаєм, що нині лежить на вагах
І що відбувається нині.
Час мужності пробив на наших часах
І мужність нас не покине.

28 років виповнилося незалежній Українській державі, але це лише мить, незначна частина нашого минулого. Та знову і знову життя ставить перед нами випробування. Події останніх років примусили кожного українця відчутися своєю причетністю до своєї країни, а також зрозуміти, що ми господарі на власній землі.

Свідомість українців постійно змінюється. Майдан та Революція Гідності потрясли не тільки Україну, а й увесь світ. Зігріта палкими серцями мільйонів національно свідомих українців з усіх регіонів, незалежна демократична держава Україна продемонструвала Європі і всьому світові, що українці – міцна духом волелюбна нація, яка навчилася поважати себе і яка зуміла відстояти свій демократичний вибір. Це час єднання, пробудження і консолідації українського народу. Майдан став центром революції, місцем правди і свободи, площею добра, тепла, дружби, любові, братерства й гідності. Наші серця стали частиною могутнього серця. Наші голоси – нотами потужного гімну волі.

Пам'ятаймо, що ми українці,
І скажімо уголос це всім.
Поклянімось зневіреній неньці –
Берегти мир і спокій в нашім домі святім.

Думаю, що нікого не залишили байдужими рядки цього вірша, адже для кожної людини її святим домом є Батьківщина, Вітчизна, рідний край, рідна земля. Для нас святою домівкою є Україна. Ця щедра, квітуча, родюча земля; її мальовничі гори і рівнини, її розумний, кмітливий, роботящий український народ, багатий на свої національні традиції та звичаї.

Зараз наша держава переживає труднощі, незгоди. Вона ще не стала міцно на ноги, не розправила могутні крила, але хочеться вірити у світле майбутнє нашої Батьківщини.

Ще з сторінок Букваря знайомляться діти з віршами про Україну і хочеться, щоб пронесли ви свою любов до рідної землі через усе своє життя. Але не можна любити Батьківщину, якщо не знаєш її минулого. Згадайте, будь ласка, приклади з історії про героїзм та мужність нашого народу.

**IV. Повідомлення теми, дидактичної мети уроку.
Формулювання очікуваних результатів.**

Учитель пропонує учню (за вибором) зачитати план уроку:

1. Додержавний давньослов'янський період або Слов'янське військо – (III – IX ст. н. е.).

2. Історія українського війська періоду Київської Русі.

3. Історія українського війська періоду козаччини.

Питання:

– Які поняття з плану ви знаєте? (міжпредметні зв'язки з історією).

– Які поняття є для вас незнайомими?

– Про що би вам було цікавим дізнатися на уроці?

Об'єднання учнів у групи за жеребом.

Група № 1, 3 – учні, які обрали зображення прапорів (стягів) часів Київської Русі (клин червоного кольору; хоча на стяги тільки з XIV ст. почали додавати образ Спасителя, можна роздрукувати стяги з зображенням тризуба – символу князівської влади Рюриковичів)

Група № 2, 4 – учні, які обрали зображення прапорів (хоругв) козацьких часів (прямокутник малинового кольору з гербом – козак з мушкетом на плечі).

V. Засвоєння нових знань, виробка навчальних умінь, навичок, формування ціннісних орієнтацій.

Форма проведення: самостійна групова робота.

Завдання: групи мають обговорити, який історичний діяч князівської (група № 1, 3), козацької (група № 2, 4) доби може стати для українців символом мужності, прикладом для успадкування. Потім вони визначають ролі учасників групи:

– Історик (обгрунтовує історичними фактами, зокрема про військові перемоги, вибір групи).

– Вихователь (пояснює, чому саме життя цього історичного діяча сьогодні є актуальним для військовослужбовців).

– Знавець зі зброї (розповідає про зброю, за допомогою якої було здобуто перемогу військом того чи іншого історичного діяча).

– Контролер (перевіряє за допомогою вікторини, наскільки уважно слухали історика та вихователя представники інших груп).

– Укладач підсумкового документу, художник (готують плакат з іменем історичного діяча, портретом, поясненнями).

Час виконання завдання: 10–15 хв.

VI. Систематизація та узагальнення знань.

Форма проведення: дискусія-симпозіум.

Приклади виступів учнів-істориків:

Козацька доба. Дмитро Вишневецький

У XIII – XV століттях, ослаблені монголо-татарськими нападами,

українські землі підпали під владу іноземних держав: Московського князівства, Литви, Польщі, Угорщини, Туреччини. Втрата державності мала трагічні наслідки для українського народу. Погіршилося економічне становище, культурний розвиток. Особливо тяжкою була політика польського уряду, направлена на позбавлення українців національної самобутності. Український народ не бажав миритися з таким становищем. Визволення України стало історичною необхідністю.

Провідною силою національно-визвольної боротьби українського народу стає козацтво. Засновником першої Запорозької Січі вважають Дмитра Вишневецького (Байду). Він був лицарем у найширшому розумінні цього слова, завзятим воякою, внутрішньо незалежною, вільною людиною. Саме він згуртував кількасот козаків, маючи за мету ведення збройної боротьби проти турецько-татарських нападників. Потрапивши в полон до турків, він не зрадив Батьківщини, витримав страшні катування і прийняв мученицьку смерть.

Петро Конашевич-Сагайдачний

Тут, доречно, розповісти про українського гетьмана Петра Конашевича Сагайдачного, який перетворив Військо Запорозьке на справжню регулярну армію. Головною ознакою його гетьмування були переможні морські походи на Туреччину і Крим. Кожен із цих походів ніс в собі гуманітарну місію, коли з турецької неволі звільнялися тисячі людей.

У важкі часи XVII ст., коли майже сто років більша частина українських земель перебувала під владою Речі Посполитої, П. Сагайдачний вважав, що з польським впливом треба боротися передусім ідеологічно-культурними засобами, підвищенням рівня духовності українського народу, бо саме цей рівень визначає наявність внутрішньої свободи, без якої не може бути свободи зовнішньої. Тому гетьман особливу увагу приділяв справі розвитку української національної культури. Разом із всім Військом Запорозьким він вступив до Київського братства. Після придушення козацьких повстань 20-30-х років, польська шляхта посилила свій гніт над українським населенням. Але народ жив та боровся. Вищі верстви населення об'єднувалися в братства, шукали порятунку в освіті, науці. Це також важлива зброя у визвольній боротьбі.

Богдан Хмельницький

Яскравою сторінкою визвольної боротьби є Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.

У 1648 році український народ виступив проти польського поневолення єдиною силою. Організатором та керівником усієї боротьби було козацтво, далі до нього приєдналося селянство та міщанство. Очолив народний рух Богдан Хмельницький, не тільки мужній воїн, а й палкий патріот Батьківщини.

Згадуючи про ці події, слід особливу увагу звернути на народний характер визвольних змагань, патріотизм та мужність сподвижників Богдана Хмельницького: Максима Кривоноса, Данила Нечая, Івана Богуна.

За аналогією: Князівська доба: князь Святослав Хоробрий, князь Володимир Мономах.

Приклад виступу учня-вихователя:

Сьогодні ми маємо згадати про втрати українського народу під час збройного конфлікту на сході України та навчитися в історичних діячів минулого громадянської мужності, щоб вистояти у цій боротьбі.

Згадаємо, що напередодні Національно-визвольної війни Богдан Хмельницький втратив свого 9-го річного сина, забитого шляхтичем Чаплинським. Втратив своє майно тому, що шляхтич Чаплинський спалив його хутір Суботів. Втратив свободу, оскільки його скарги на польського шляхтича призвели до в'язниці саме жертву, а не насильника. Але Богдан Хмельницький не втратив мужності. Він підняв повстання проти правлячих кіл Речі Посполитої та переміг.

Петро Конашевич-Сагайдачний під час Хотинської війни бився, будучи пораненим татарською стрілою у плече. 40 тис. козаків боролися проти 100-тисячного турецько-татарського війська після відступу поляків. Але Петро Конашевич-Сагайдачний не втратив мужності та примусив противника відсупити.

Майдан. Революція гідності. Герої Небесної сотні... Майдан поклав початок національній ідентифікації громадян нашої держави: населення, яке проживає на території сучасної України, почало утворювати українську націю. На жаль, такі історичні події не відбуваються без утрат найкращих серед громадян, справжніх патріотів. Але всіх їх об'єднує одна велика любов до Батьківщини, більша, ніж життя. Їх об'єднувала мужність.

Учитель: Оголошується хвилина мовчання. Вічна пам'ять тим, хто боровся за нашу Державу! За воїнів та інших загиблих у боротьбі за свободу, цілісність та єдність нашої країни!

ХВИЛИНА МОВЧАННЯ.

Завжди пам'ятайте про наших героїв,
Що за волю поклали безцінне життя,
Що творили історію, наше минуле,
У яке вже нема вороття...

VII. Підведення підсумків уроку. Інструктаж з виконання домашнього завдання.

Учитель: 242 дні тривала оборона Донецького аеропорту, який захищали українські кіборги. Яку оцінку дати їх мужності? Якими словами подяки розповідати про буремні дні визволення Донбасу, про захист єдності та цілісності нашої держави. Мужність українських військових та добровольців, їх вірність Присязі українському народові,

готовність віддати життя за мир і спокій в Україні, а також героїзм простих українців, які з перших днів антитерористичної операції допомагають забезпечувати війська захисним спорядженням, ліками, продовольством та, не зважаючи на ризик, вивозять із захоплених міст і сіл мирних громадян. Варто згадати і про українців, які приймають у себе родини, що вимушені покинути свої рідні домівки. Хіба це не мужність?!

Домашнє завдання:

Середній, достатній рівень: підготувати повідомлення про військовослужбовця – учасника АТО, ООС (за Інтернет-ресурсами). *Високий рівень:* записати інтерв'ю з військовослужбовцем – учасником АТО, ООС. (Учитель підкреслює, що виконати домашнє завдання можна безпосередньо після уроку, оскільки на ньому присутні військовослужбовці).

Учитель: Пропоную трішечки розім'ятися і учням, і хлопцям-волякам.

ЗМАГАННЯ: підйом гирі, отжим від полу.

Дякуємо усім! Молодці! Це, звичайний спорт. Але саме з цього починається мужність – з сили, витримки, наполегливості...

Слово надається гостю з військової частини. (*Виступ гостя. Виступ курсантів воєнних інститутів*). Щоб хотіли ви побажати нашим учням?

Учитель: Герої нашого часу. Вони були у будь які часи. Ми, учителі гімназії, дуже сподіваємося, що наші випускники стануть справжніми героями і мирного часу, і воєнного. Бо вони виховуються так, як того потребує історія, педагогіка і життя. Це ті діти, які виконують Гімн України з думкою про її і своє щасливе майбутнє.

ЗВУЧИТЬ ГІМН УКРАЇНИ.

III. Підсумковий етап.

На цьому наш урок закінчено, але я сподіваюсь, що хлопці-гості і наші учні ще поспілкуються. Хочу всім подякувати за співпрацю і побажати нам миру, процвітання, здоров'я та мужності для нас і нашої Батьківщини!

Виставити оцінки учням.

Терещенко В. В.

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ
ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІНТЕРЕСУ ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ НУШ**

Школа в глобальному розумінні була, є і завжди буде супроводжуватися широким спектром інноваційних технологій. Ця різноманітність дає можливість учителю використовувати як конкретну

технологію, так і елементи інших з метою покращення освітнього процесу та зацікавлення учнів до пізнання програмного матеріалу.

Як добитися, щоб всі учні, без виключення, успішно засвоювали програму?

І з перших років роботи на освітянській ниві кожен учитель повинен розуміти, що основними правилами є – створення безпечного освітнього середовища, максимально наближеного до домашніх умов, вміння зацікавити дітей, розбудити потяг до пізнання невідомого. Уроки слід будувати так, щоб усі легко й охоче засвоювали програмний матеріал, враховуючи можливості навчального кабінету, індивідуальні можливості кожного учня. Добре вивчити своїх вихованців, звертати увагу на те, як ставиться кожен учень до самого себе, як оцінює свою роботу на уроці, які емоції супроводжують його діяльність. Це дає змогу знайти правильні шляхи індивідуального підходу до кожного вихованця, дібрати відповідні методи заохочення й стимулювання.

Обрати з достатньої кількості технологій будь-яку одну, яка давала б стовідсотковий результат якості освіти дуже важко, оскільки кожна технологія має свої родзинки, тому слід намагатися використовувати ті, які найбільше підходять для дидактичних можливостей та здібностей дітей.

Серед усіх інноваційних технологій, на мій погляд, перевагу слід надати:

1. Інтерактивному навчанню.
2. ІКТ.
3. Сторітелінгу
4. Піснезнайці
5. Піктограмам.
6. Методупроєктів.
7. Іграм.
8. Тренінгам.

Слід усвідомити, особливу роль *ранкових зустрічей* в житті учнів, що забезпечує створення позитивної атмосфери на весь день перебування дітей у школі. Чотири основні компоненти ранкової зустрічі: вітання, обмін інформацією, групове заняття, щоденні новини – дають учням змогу опанувати різноманітні соціальні та освітні навички, об'єднуючи соціальне, емоційне та інтелектуальне навчання кожного учня зокрема.

Технологія інтерактивного навчання приваблює тим, що в процесі освітньої діяльності задіяний кожен учень. Прийоми «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Незакінчене речення», «Навчаючи – вчуся», «Скринька питань», «Тематичне інтерв'ю», «Коло ідей», «Асоціативний куц» дозволяють кожному учню швидко висловити власну точку зору, підвищити зацікавленість до процесу навчання, стимулювати одне одного до навчальної діяльності.

ІКТ є продуктом досягнення науково-технічного прогресу, що

допомагають опанувати нові поняття та значення, засвоїти нові літери, їх написання (Аніміровані прописи); відеоматеріали знайомлять дітей на уроках ЯДС з об'єктами живої та неживої природи, їх властивостями, допомагають проводити досліди, дослідження. Завдяки ІКТ можна поринути до цікавого світу театру, музеїв та різноманітних куточків нашого Всесвіту. Платформи GoogleMeet та Zoom були і будуть завжди в нагоді під час онлайн консультацій та уроків у період дистанційного навчання. Головна якість цієї технології – подання матеріалу в цікавій, яскравій, та доступній формі із залученням мультиплікаційних героїв для кращого засвоєння і запам'ятовування програмного матеріалу. Наприклад, під час вивчення об'єкта неживої природи – Сонця в 1 класі, мультиплікаційний герой в зрозумілій формі розповість про Сонце як зірку, його значення, про зміну дня і ночі. За короткий час учні отримають всю необхідну інформацію для подальшої роботи.

Технологія Сторітелінгу надзвичайно цікава та корисна, а ще вона надає можливість компактно надавати знання учням з декількох тем одночасно. Вона цікава тим, що в ході освітнього процесу можна майстерно розповідати казки, усно передавати інформації, які значно більше зацікавлюють дітей, ніж звичайна розповідь, або, навіть, яскраве відео.

Це може бути пальчиковий театр, лялькова вистава або театр тіней. Приклад впровадження наступний: вигадати героїв – Промінчик (Сонце), Пір'їнка (повітря), Краплинка (вода) та Грудочка (грунт) і розповісти, або показати казку «Чотири сили, на яких тримається світ». Поділити дітей на групи (за емблемами), кожна з яких надалі буде працювати зі своєю силою. Роздати дітям картки із зображеннями, які передають характеристики цих сил, а саме: сонце всіх зігріває, дає світло, сприятливо впливає на живу і неживу природу, і так далі... Кожна група знаходить свої картки – малюнки і розміщує їх навколо своєї емблеми. Проводиться підсумкова презентація роботи. Таким чином, за один урок учні знайомляться з усіма об'єктами неживої природи, їх властивостями і значенням, виділяють їх істотні характеристики.

У технології «Піснезнайко» за допомогою пісень діти засвоюють навчальний матеріал спочатку в пасивній формі (прослуховуючи пісні), а потім в активній (використовуючи на практиці зміст пісні). Багатий матеріал спрямований на вивчення чисел, таблиць додавання, віднімання, множення, навколишнього світу. Збірники тематичних пісень зібрані в ліцензійні диски, які можна вільно придбати і використовувати в роботі, хоча б елементи даної технології. Вона дуже ефективна при вивченні таблиць множення. Але автори на досягнутому не зупиняються: намагаюся вигадувати навчальні динамічні паузи та руханки.

На уроках української мови та у процесі виховної діяльності, стає в нагоді *пiктограма* – лист у якому багато графічних позначень, малюнкiв, знаків. Це – знаки погоди, спорту, дорожні знаки, знаки безпеки, вказівні

знаки. Навчання даної технології починається з кодування ними текстів. Користь цієї технології полягає у тому, що в учнів працює декілька видів пам'яті. Піктографічний запис прослуханого тексту допомагає підготуватися до переказу, кращого осмислення змісту.

Проектна технологія спрямована на здобуття учнями знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку. Навчання на основі проекту передбачає: застосування знань та навичок для рішення реалістичних проблем у реальному світі; підвищення рівня відповідальності за виконаний обсяг роботи; роботу в парах або групах; виконання ролі тренера та фасилітатора дослідження вчителем, проведення рефлексій.

Такий формат навчання передбачає залучення учнів до систематизації та набування знань, створення власних продуктів. Він розвиває навички критичного мислення, співпраці, спілкування, міркування, синтезу та стійкості в умовах обмеженого часу та визначеної мети. Використання даної технології найчастіше може використовуватися на уроках ЯДС, української мови (читання та письма), мистецтва (образотворчого та музичного). В умовах НУШ яскравим продуктом проектної діяльності є Лепбуки. Це не тільки потужний довідковий інструмент і особлива форма організації навчального матеріалу, а й основа партнерської проектної діяльності дорослого з дітьми (педагога з вихованцями, батьків з дитиною).

Практика свідчить, що найефективніше діти молодшого шкільного віку сприймають навчальний матеріал, що був поданий цікаво і нестандартно, у вигляді *гри*. Роль ігрової діяльності в початковій школі має важливе місце: виробляється звичка зосереджуватися, мислити самостійно, розвивати увагу, прагнути до знань; процес навчання стає цікавим, легко долаються труднощі у засвоєнні матеріалу; гра створює у дітей бадьорий робочий настрій; у руках учителя гра стає інструментом виховання, що дає змогу повніше враховувати вікові особливості дітей, розвивати ініціативу і самостійність, створювати атмосферу свободи, творчого розкриття дитини.

Гра для дітей є настільки природною, що вони ладні гратися й гратися, приймаючи всі умови з вдячністю, зачаровані перебігом дій, можливістю рухатися, мати успіх серед однокласників.

Захопившись грою, дитина не помічає, що вчиться, запам'ятовує нове, орієнтується у незвичайних ситуаціях. Поповнюються запаси її понять, уявлень, розвивається творчість, фантазія.

Сучасний освітній процес неможливо уявити без гри. Саме тому слід регулярно застосовувати і використовувати розробки різноманітних ігор: дидактичні, інтелектуальні, ігри з віршованими завданнями, ігри-припущення, ігри-загадки, ігри-бесіди, ігри з використанням набору «Шість цеглинок» LEGO.

На етапі слід застосовувати елементи *тренінгової технології*. Один з її елементів – гра «Во! – який я молодець!». Діти в кінці уроку, порівнюючи отримані знання з очікуваннями, по черзі висловлюють, яким для них був цей урок. Потім, показуючи відповідний смайлик, або, витягаючи руку вперед з відставленим вгору великим пальцем, на питання вчителя: «Хто молодці!», хором промовляють: «Ми – молодці!».

Дитяча психіка дуже вразлива. Необережно кинута фраза може обернутися проти вчителя. А тому з перших днів перебування дитини в школі треба намагатися, щоб діти відчували в учителі вірного друга. А ще важливо завоювати авторитет мам, татусів, бабусь.

Сучасному вчителю слід розуміти, що безпосередній носій конкретних освітніх нововведень в освітньому процесі – це він сам. Тому не треба зупинятися на досягнутому, а йти далі, самовдосконалюватися, реалізовувати свої плани, впроваджуючи сучасні технології. Використання інновацій на уроці допомагає урізноманітнити навчальний процес, викликає інтерес в учнів, прагнення бути його активним учасником, а, відповідно, підвищується і якість знань і створюється ситуація успіху. Та інноваційна технологія, яка орієнтується на інтереси учнів, їх потреби, і буде ефективною. Вчителю просто треба вивчити своїх дітей і не боятися новизни в роботі.

ЛИТЕРАТУРА

1. Державний стандарт початкової освіти.
2. Концепція Нової української школи.
3. Ігрові технології в практиці класного керівника початкової школи. URL: <https://igrovitehnologiips.blogspot.com/2017/03/>
4. Рвачова О. О., Сєдакова О. В. Посібник вчителю початкових класів для планування ранкової зустрічі з дітьми, який вміщує практичну частину структурованої щоденної діяльності. URL: <https://naurok.com.ua/problemni-pitannya-vchiteliv-pochatkovih-klasiv-109657.html>
5. Дьоміна І. Проектне навчання: коротко про головне. URL: <https://nus.org.ua/view/proektne-navchannya-korotko-pro-golovne/>
6. URL: <https://www.youtube.com/user/pesneznaika>

Тесленко Н. І.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ З УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ. ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Вступ. Модернізація будь-якої освітньої системи базується на педагогічних та керівних кадрах, здатних здійснювати педагогічну діяльність на рівні світових стандартів, готових до неперервного

професійного навчання. Сучасний педагог має бути професійно компетентним, здатним мислити і діяти креативно, а його робота – спрямованою на результат навчально-виховного процесу. Важливу роль у забезпеченні реформування освіти відіграє модернізація методичних служб через впровадження сучасних навчальних, виховних, управлінських технологій, стимулювання професійного зростання педагогічних кадрів, підвищення їхньої професійної майстерності. Методична робота з педагогічними кадрами спрямована на здійснення науково-методичного забезпечення системи підвищення кваліфікації, професійної компетентності педагогічних працівників, розвиток їхньої творчої ініціативи.

Мета: з'ясувати роль впливу інноваційних форм науково-методичної роботи у педагогічному колективі на професійне зростання вчителя, на оптимізацію навчально-виховного процесу.

Завдання: 1) Проаналізувати структуру методичної служби школи, її завдання та критерії ефективності. 2) Дослідити співвідношення традиційних та інноваційних форм методичної роботи педагогічного колективу школи. 3) Довести перевагу використання інноваційних методів у методичній роботі для професійного зростання вчителя.

Об'єкт дослідження: структура сучасної методичної служби школи.

Предмет дослідження: застосування інноваційних форм методичної роботи.

Методи дослідження: аналітичний, метод синтезу, історико-генетичний, компаративний, емпіричного дослідження та узагальнення, статистичний.

I. Структура та завдання методичної служби школи.

Методична робота – заснована на досягненнях науки та передового досвіду система аналітичної, організаційної, пошукової, діагностичної, дослідницької, інформаційної діяльності з метою удосконалення професійної компетентності педпрацівників та підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Структура методичної служби має наступний вигляд

- педагогічна рада;
- науково-методична рада;
- постійні колективні форми методичної роботи (предметні кафедри, семінари практикуми, творчі групи, проблемні психолого-педагогічні семінари, школи молодого вчителя, школа педагогічної майстерності, методичні оперативки).

Епізодичні колективні форми (групові консультації, педагогічні читання, випуск методичних бюлетенів).

Педагогічна рада є колегіальним органом управління школою, забезпечує колективне вирішення навчально-виховних завдань школи,

стимулює розвиток творчого потенціалу педколективів, сприяє росту професійної майстерності вчителів.

Як показують результати вивчень діяльності педагогічних рад на їх засідання традиційно виносяться актуальні питання: удосконалення методичного забезпечення навчально-виховного процесу в школі; обговорення і затвердження річного плану роботи школи; підвищення кваліфікації педагогічних працівників; стану викладання навчальних предметів, виховної роботи в школі; впровадження в навчально-виховний процес досягнень науки і ППД та інші.

Тематика і форми проведення педагогічних рад визначаються загальношкільною науково-педагогічною проблемою. Однак, як показує аналіз, у частині шкіл у роботі педагогічної ради мають місце суттєві недоліки: одноманітність тематики, відсутність належної підготовки засідань, стандартний підхід до їх проведення та прийняття рішень, відсутність контролю за їх виконаннями.

При виборі тематики педагогічних рад враховуємо такі вимоги: актуальність, ідейність, науковість, педагогічну доцільність, наступність, перспективність.

Надзвичайно важливо обирати ті питання, які цікавлять весь педагогічний колектив і колегіальне вирішення яких сприятиме формуванню атмосфери творчого пошуку, стимулюватиме розвиток творчого потенціалу педпрацівників, забезпечить істотне піднесення якості навчально-виховного процесу.

Методичні об'єднання є домінуючою колективною формою методичної роботи. Методичні об'єднання знайомлять педагогів із досягненнями психолого-педагогічної науки, ППД, допомагають вчителям у формуванні, поглибленні фахових знань, із спеціальностей суспільних предметів.

Створені методичні об'єднання вчителів початкових класів, класних керівників, учителів суспільно-гуманітарного, природничо-математичного, філологічного циклів.

Діяльність МО має не зводитись лише до проведення засідань, а носити повсякденний навчально-методичний характер.

Робота методичних об'єднань передбачає:

- діагностику утруднень членів методичного об'єднання;
- вибір актуальних тем, форм проведення засідань МО на основі отриманих результатів діагностування запитів і потреб педпрацівників;
- розробку методичних рекомендацій з питань підвищення якості організації навчально-виховного процесу, удосконалення форм, методів, прийомів, змісту організації освітньо-виховної діяльності.

Методичні оперативки є традиційною формою підвищення наукового, фахового рівня педагогічної діяльності, попередження можливих помилок, виправлення допущених недоліків у роботі

педпрацівників

Семинар – це форма науково-методичної роботи з педагогічними кадрами, спрямована на підвищення їх кваліфікації.

Основна мета семінарів – активізація самостійної роботи вчителів у ході навчання, вивчення літератури, спонукання до осмислення і більш глибокого вивчення теоретичних проблем, застосування отриманих знань на практиці, розвиток здібностей до практичного аналізу, до науково обґрунтованої аргументації власних думок, ведення діалогу, дискусії, формування інтересу до науки та наукових досліджень.

Тематика постійно діючих семінарів визначається в першу чергу тими завданнями, які стоять перед школою для забезпечення рівного доступу до якісної освіти.

Ефективними формами роботи з молодими вчителями є школа адаптації молодого вчителя (1 рік роботи) з проблеми «Формування особистості вчителя – основа розвитку освіти» та школа майстерності молодих вчителів (2-3 рік роботи) з проблеми «Становлення молодого вчителя – основа розвитку освіти».

Метою школи адаптації вчителя є надання допомоги у розв'язанні першочергових проблем щодо методики викладання, планування своєї практичної діяльності, організації роботи з шкільною документацією, сприяння професійному становленню молодого педагога, формування потреби у безперервному навчанні.

II. Роль методичної служби школи у професійному зростанні вчителя. Модель компетентного вчителя.

Діяльність методичної служби школи спрямована на створення й координацію цілісної системи пошуку, розвитку, навчання й стимулювання індивідуальності педагога.

Методична робота – це систематична, цілеспрямована, колективна й індивідуальна діяльність педагогічного колективу з підвищення наукового і загальнокультурного рівня, вдосконалення психолого-педагогічної підготовки і професійної майстерності.

Методична рада, обираючи проблемну тему, дбала про те, щоб вона була актуальною і перспективною.

Зміст науково-методичної роботи та аналітична діяльність передбачають: – актуальність, аргументованість вибору єдиної науково-методичної теми; – орієнтацію змісту науково-методичної роботи на професійні запити вчителів; – цілеспрямований характер науково-методичного навчання педагогічних працівників; – систематичний аналіз педагогічних явищ, що допомагає встановити причинно-наслідкові зв'язки; – моніторинг, орієнтований на визначення динаміки педагогічних процесів, що забезпечує постановку чітких мети і завдань .

III. Форми методичної роботи школи.

Колективні: психолого-педагогічні семінари, групові консультації,

добір матеріалу для практичної роботи, складання й обговорення поурочних планів і методичних розробок.

Індивідуальні: творчі звіти, взаємовідвідування уроків, індивідуальні консультації, співбесіди.

Конкурсні: участь педагогів у конкурсах різного рівня (районних, міських тощо), «Освітній менеджмент»: вивчення особистісних рис і можливостей кожного вчителя; «Педагогічний моніторинг»: оволодіння вчителем сучасною методологією, підвищення фахового рівня; «Освіченість»: забезпечення особистісно зорієнтованого підходу на засадах ідей толерантності; «Дослідник», «Обдарованість»; різнобічний розвиток здібних та обдарованих учнів; «Школа адаптації молодого вчителя».

IV. Система інноваційної діяльності школи

Інноваційні технології навчання та виховання – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання: від визначення мети до одержання результатів. Система ґрунтується на внутрішніх умовах навчання, що передбачає нестандартні форми і методи роботи.

Наукова організація праці вчителя й учня

Учитель – аналітик, діагност, прогнозіст, новатор, управлінець;

Учень – активізація мислення, самостійне творче вироблення рішень, підвищення ступеня мотивації, постійна взаємодія з учителем за допомогою прямих чи зворот-них зв'язків.

Методи організації роботи: експеримент, діагностування, аналіз, просвіта, тренінг.

Результат: оновлення навчально-виховного процесу педагогічними інноваціями.

V. Очікувані результати застосування інноваційних технологій у НВП.

1. Створення інноваційної моделі освітнього закладу, що забезпечує стандарт середньої освіти, а також дає можливості для формування особистості з розвиненим почуттям власної гідності, віри у свої сили, підготовкою до самостійного життя, повного використання творчого потенціалу та самореалізації.

2. Здобуття знань, умінь і навичок із навчальних дисциплін і розвиток якостей, які уможливають подальше продовження освіти, удосконалення професійної майстерності, конкурентоспроможності на ринку праці.

3. Усвідомлення в системі життєвих цінностей необхідності збереження здоров'я та дотримання здорового способу життя

VI. Поєднання інтерактивних та традиційних форм роботи у педагогічному колективі

Традиційні.

Масові (методичні семінари-практикуми, педагогічні читання,

педагогічні ради, науково-педагогічні конференції).

Групові (методичні об'єднання, творчі групи, школа педмайстерності, методична рада, школа молодого вчителя).

Індивідуальні (наставництво, консультації, самоосвіта).

Нетрадиційні: конкурс «Учитель року», ярмарок педагогічної творчості, фестиваль педагогічних ідей, методичний вернісаж, творчі портрети, панорама методичних знахідок, методичний аукціон, творчі лабораторії; урок-панорама, презентація, педпортрет творчого колективу.

VII. Система інноваційної діяльності школи: із досвіду роботи.

Нетрадиційні педагогічні ради: методичний день, диспут-дискусія, творчий звіт, конкурс, фестиваль, ділова гра, «Круглий стіл», педагогічний консиліум, презентація.

Тема педагогічної ради: «Адаптація учнів 5-х класів. Наступність у роботі вчителів початкової та основної школи»

Мета: Залучити педагогічний колектив до широкого обговорення визначеної проблеми, виробити загальні підходи до організації навчально-виховного процесу в період адаптації; проаналізувати вікові особливості молодших школярів; визначити ефективність способів, їхньої діагностики, способи дезадаптації дітей у перехідний період; визначити момент взаємодії та взаємоприйнятності індивідуальних стилів учителів початкової і середньої ланок навчання.

Форма проведення: «круглий стіл».

Підготовча робота – за творчими групами:

1) учителі початкових класів (підготовка педагогічної характеристики класів, прогноз готовності учнів 4 класів до продовження навчання у 5 класі);

2) учителі предметники (забезпечення індивідуально-диференційованого підходу до учнів: активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках);

3) класні керівники 5 класів (наступність роботи учителя початкових класів і класного керівника 5 класів);

4) медико-психологічна служба (психолог, аналіз вікових, психофізіологічних особливостей молодших школярів; характеристика стану здоров'я учнів 5 класів). За висновками педагогічної ради надаються рекомендації у вигляді пам'яток учителям, класним керівникам, батькам п'ятикласників

Тема педагогічної ради: «Педагогічні інновації – у систему практичної освіти через творчість учителя»

Мета: творення чіткої, прозорої, науково-обґрунтованої програми, дій педагогічного колективу щодо впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес школи; осмислення освітнього простору в особистісно-орієнтованому навчанні та вихованні учнів.

Форма проведення: педагогічний консиліум

Завдання педагогічної ради: упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес школи.

Хід засідання педагогічної ради

1. Формування проблеми.
2. Упровадження інноваційних технологій (метод: «захист позиції»).
3. Робота з інформаційними блоками.

Виступ груп:

1-група вчителів початкових класів. Тема: «Розвивальне навчання, як основа формування творчої особистості».

2-група вчителів природничо-математичного циклу. Тема: «Проектна технологія у процесі конкретної праці учнів на основі вільного вибору з урахуванням особистісних інтересів».

3-група вчителів гуманітарного циклу. Тема: «Технологія формування творчої особистості».

4-група вчителів художньо-естетичного циклу. Тема: «Інтерактивні методики навчання».

Робота експертної групи (проведення тесту «Нестандартний учитель», складання діагностичної карти самоаналізу компетентності вчителів при впровадженні інноваційних технологій).

Затвердження програми впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес:

– Взяти за основу роботи школи створення умов для становлення творчого педагогічного колективу здатного до інноваційного пошуку

– Визначити основною метою школи використання сучасних освітніх технологій у НВП як необхідну передумову творчого росту вчителя, його компетентності, розвитку, здібностей учнів

– Визначити такі блоки завантаження інноваційних технологій у школі: особистісно-орієнтованого навчання, технологія формування творчої особистості, технологія розвивального навчання, технологія навчання як дослідження, проектна технологія, комп'ютерно-орієнтована технологія, сугестивна технологія, технологія саморозвитку.

ВИСНОВКИ

У роботі з педагогами використовуються такі інтерактивні форми методичної роботи, як психолого-педагогічні тренінги, ділові ігри, різноманітні ігрові вправи, диспути, вікторини, методичні мости.

Зокрема такі форми інтерактивного спрямування дають змогу:

– створити умови для активної пізнавальної діяльності кожного педагога;

– підвищити рівень мотивації, активності й творчості;

– сприяти встановленню відносин співробітництва між колегами;

– формувати організаторські здібності та навички спілкування;

– виробляти вміння приймати нестандартні рішення; аналізувати й

оцінювати свої дії, рівень власної компетентності;

– набагато краще запам'ятовувати матеріал.

Такі форми роботи цікаві для педагогів, вони вносять в освітній процес свіжі думки, нові ідеї, сприяють згуртуванню колективу, мають значні переваги перед традиційними формами роботи. Інтерактивні форми орієнтовані на запитання і пошук відповідей. Вони охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, взаємодії.

Отже, досягти потрібного рівня підготовки педагогів можливо за умов використання сучасних технологій, побудованих на інтерактивних формах роботи, що розвивають творчі й дослідницькі навички. Знання, набуті в досвіді, є власним надбанням людини, і надалі їх легко застосовувати на практиці.

Ткаченко Н. В.

«СОНЕЧКА ЧЕКАЄМО, ВЕСНУ ЗАКЛИКАЄМО!»

(інтегроване заняття з ознайомлення з соціумом + ліплення з дітьми середньої групи 5-го року життя)

Мета: продовжувати формувати знання дітей про українські народні свята та звичаї; удосконалювати навички виразного читання віршів, веснянок, закличок; розвивати пізнавальну активність, образне мислення, почуття прекрасного, інтерес до звичаїв нашого народу; виховувати почуття патріотизму, любов до поезії, рідної природи, дбайливе ставлення до своїх виробів.

Словник: веснянки, заклички, звичаї.

Попередня робота: вивчення віршів, веснянок, закличок, народних ігор.

Матеріал: ілюстрації за темою «Стрітення», «Дівчина-зима», «Дівчина-весна», «Жайворонки», дощечки для ліплення, стеки, серветки, солоне тісто, аудіо запис веснянок, співу жайворонків.

Хід заняття:

Вихователь: Любі хлопчики й дівчата,

Для вас в мене є загадки.

Їх я прошу відгадати,

І дізнатись, хто хоче до нас завітати.

Загадка: Мухи білі прилітають,

На голівоньки сідають,

Замітають всі доріжки

І дарують діткам сніжки.

Хто ж дарує жартома

Білі мухи? Це... (Зима)

– Діти, а ви любите зиму? А за що?

Загадка: У лісах струмки пустила,
Землю травами встелили.

Перші квіти принесла

Чарівна моя... (Весна)

– Діти, а чи любите ви весну? А за що?

Вихователь: Ранок розпочавсь цікаво,
Світить сонечко ласкаво,
В календарик заглядає
І від посмішки аж сяє.
Знає сонце гомінливе –
День сьогодні особливий!

Сьогодні, діти, у нас незвичайне заняття – «Сонце чекаємо, весну закликаємо!», бо за народним календарем 15 лютого народне свято – Стрітєння. У народі кажуть, що в цей день зима з весною зустрічаються і змагаються між собою, і котра з них буде переможцем, та і буде господаркою до кінця місяця.

Існує багато народних прикмет, прислів'їв пов'язаних з цим святом.

– А яке прислів'я знає Тимофій? (Як на Стрітєння ясно – весна прийде красна).

– А яку прикмету пам'ятає Аглая? (Тихий сонячний день обіцяє – хороший урожай хліба).

– А яку прикмету знає Максим? (Яка погода на Стрітєння – такою і весна буде).

– А яку прикмету пам'ятає Поліна? (Якщо в цей день не видно сонечка – чекай суворих морозів).

Вихователь: На стрітєння існував звичай: люди в цей день йшли до церкви, освячували свічки і воду, називали їх стрітєнськими. Ця водичка давала людям силу і здоров'я. А свічки оберігали домівки від блискавки та грому. І називали ці свічки громовицею.

Діти сідають у коло. Психогімнастика «Свічечка гори».

– А тепер давайте разом скажемо:

«Запалимо свічку, щоб горіла,

Щоб блискавки-громовиці

Наших домівок не чіпали,

Щоб ангели-охоронці їх охороняли».

– Заплющіть свої оченята, уявіть, що в середині кола яскраво палає свічечка, вона всіх нас зігріває своїм теплом і передає нам спокій і любов. Підніміть руки догори, погойдайте із сторони в сторону, це вітерець гойдає наше полум'я, воно чарівно мерехтить. Глибоко вдихніть повітря, а тепер повільно видихніть, загасимо свічечку.

Вихователь: Любі діти не сідайте, / Краще грати починайте!

Гра «Відгадаємо, що ми робимо» (імітація зимових забав).

Вихователь: Діти, чи хочеться вам, щоб зима швидше скінчилась? Чому? А чи зможемо ми весною весело час проводити? Тоді Веснянок заспіваємо!

Українська народна пісня «Благославить, мати»:

Благослови, мати,
Весну зустрічати,
Весну зустрічати,
Зиму проваджати.
Зиму проваджати,
Весну зустрічати.
Зимонька в садочках,
Весноньку в візочках.

Всі діти разом:

Весно, Весно, озовися!
Прийди до нас не барися!

Вихователь: Діти, а щоб краще росла травичка та квіти, закликаємо сонечко і дощик!

Закличка «Вийди, вийди, сонечко»:

Вийди, вийди, сонечко,
На дідове полечко,
На бабине зіллячко,
На наше подвір'ячко.
На весняні квіточки,
На маленькі діточки,
Там вони граються,
Тебе дожидаються.

Закличка «Іди, іди, дощику»:

Іди, іди, дощику,
Зварю тобі борщику
В зеленому горщику,
Поставлю на вербі,
Щоб випили горобці.
Як яєчко прісне,
А сонечко блисне.

Вихователь: Здавна на Стрітення маленькі діти з випеченими з тіста жайворонками співали пісень і кликали пташок і весну. Я вам пропоную зараз виліпити з тіста жайворонків, а потім разом покликати весну.

Пальчикова гімнастика: «Пташок викликаю».

Пташок викликаю (руки долонями догори в сторони)
Із теплого краю: (потерти долоньки)
Летить соловейки, (махують долоньками від себе, як крилами)

На нашу земельку (пальці переплетені, згинають – розгинають)

Показ вихователем ліплення жайворонка з солоного тіста.

Самостійна робота дітей (звучить весняна мелодія).

Вихователь: Які гарні пташки-жайворонки у нас вийшли, вони на своїх крилах принесли нам весну.

Сонечко яскраво в небі сяє,

А над полем жайворон літає.

Далі буде жайворон літати –

Нашу Україну прославляти.

Токар В. Г.

АКТУАЛІЗАЦІЯ БАЗОВИХ ЗНАНЬ З ТЕМИ «ЕЛЕКТРОННІ ТАБЛИЦІ» (інформатика, 7 клас)

Мета уроку: Пізнавальна: познайомити учнів з призначенням ЕТ, порядком завантаження ЕТ, видом екрану і основними об'єктами ЕТ, типами даних, які можуть використовуватися в ЕТ, введенням і редагуванням даних, способами форматування осередків.

Розвиваюча: вчити будувати аналогії, виділяти головне, ставити і вирішувати проблеми.

Виховна: виховувати акуратність, уважність, ввічливість та дисциплінованість.

Завдання уроку:

- 1) розповісти про призначення та основні функції ЕТ;
- 2) пояснити призначення елементів стандартного вікна ЕТ Excel;
- 3) розповісти про основні об'єкти ЕТ, типи даних, способи введення, редагування та форматування даних, порядку введення формул в ЕТ;
- 4) висловлювати свою думку з приводу оформлення таблиць в Excel.

Тип уроку: формування нових знань, навичок і вмій.

Обладнання: мультимедійна система, комп'ютери, підручник, презентація, газети, матеріали для опрацювання таблиці.

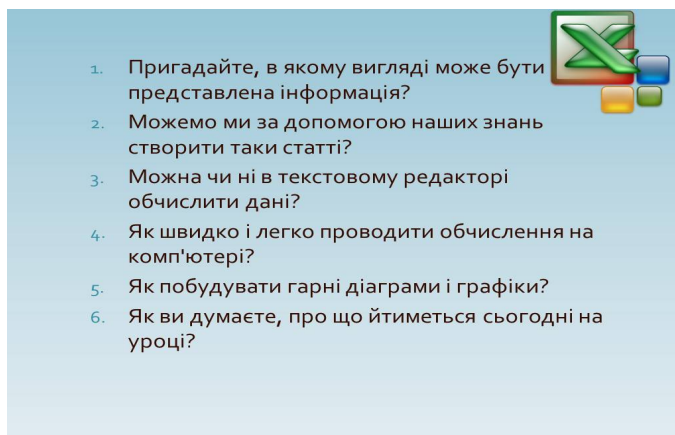
Комплекс використаних методів: візуалізація мотиваційного моменту, робота з підручником, ланцюжок питань, проблемне питання, складання опорного конспекту, спільне вирішення навчальної проблеми, мікрофон.

Хід уроку

1. **Організаційний момент.**
2. **Мотивація навчальної діяльності учнів.**

(Візуалізація мотиваційного моменту)

Зараз ви бачите перед собою газети, де вміщено різноманітні тексти, графіки, таблиці, які мають текстові та числові дані. Далі ми працюємо з вами за планом.

1. Пригадайте, в якому вигляді може бути представлена інформація?
2. Можемо ми за допомогою наших знань створити такі статті?
3. Можна чи ні в текстовому редакторі обчислити дані?
4. Як швидко і легко проводити обчислення на комп'ютері?
5. Як побудувати гарні діаграми і графіки?
6. Як ви думаєте, про що йтиметься сьогодні на уроці?

(Слайд №1)

Ви все відповіли правильно. Після цього уроку ви зможете вводити і редагувати дані в електронну таблицю, змінювати зовнішній вигляд даних в таблиці і саму таблицю, виконувати найпростіші обчислення.

3. Актуалізація опорних знань.

Тема нашого уроку: «Актуалізація базових знань з теми «Електронні таблиці».

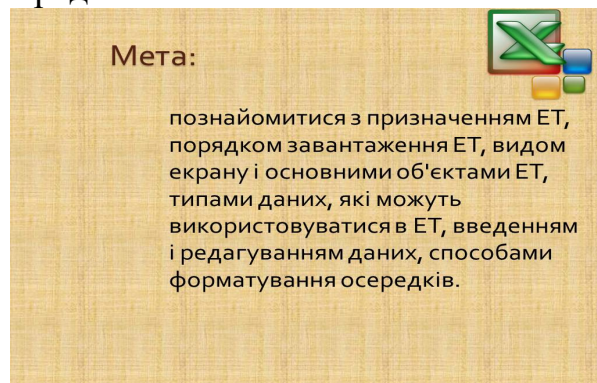

Актуалізація базових знань
з теми
«Електронні таблиці»

Microsoft Office
Excel

(Слайд №2)

Мета: познайомитися з призначенням ЕТ, порядком завантаження ЕТ, видом екрану і основними об'єктами ЕТ, типами даних, які можуть використовуватися в ЕТ, введенням і редагуванням даних, способами форматування осередків.

Мета:

познайомитися з призначенням ЕТ, порядком завантаження ЕТ, видом екрану і основними об'єктами ЕТ, типами даних, які можуть використовуватися в ЕТ, введенням і редагуванням даних, способами форматування осередків.

(Слайд №3)

(Ланцюжок питань)

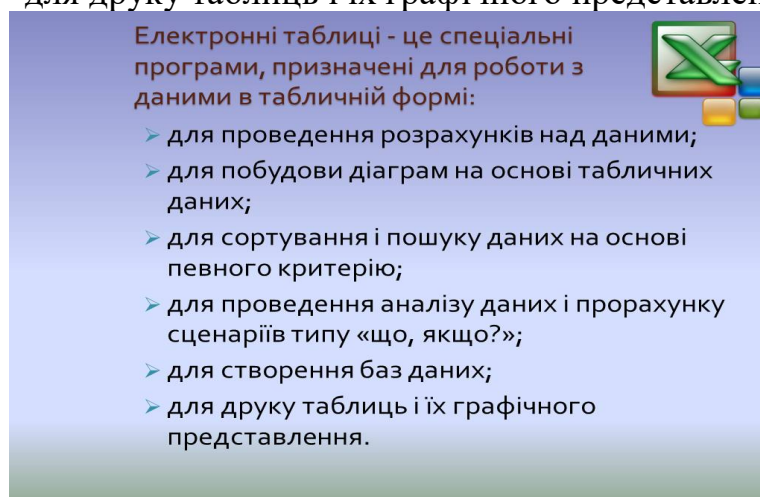
Що вам відомо про таблиці? → Як ви їх створювали? → За допомогою яких програмних засобів?

4. Вивчення нового матеріалу.

(Робота з підручником)

Завдання по підручнику. Знайти означення для ЕТ. Зачитати. Записати в зошит.

Електронні таблиці – це спеціальні програми, призначені для роботи з даними в табличній формі: • для проведення розрахунків над даними; • для побудови діаграм на основі табличних даних; • для сортування і пошуку даних на основі певного критерію; • для проведення аналізу даних і прорахунку сценаріїв типу «що, якщо?»; • для створення баз даних; • для друку таблиць і їх графічного представлення.

Електронні таблиці - це спеціальні програми, призначені для роботи з даними в табличній формі:

- для проведення розрахунків над даними;
- для побудови діаграм на основі табличних даних;
- для сортування і пошуку даних на основі певного критерію;
- для проведення аналізу даних і прорахунку сценаріїв типу «що, якщо?»;
- для створення баз даних;
- для друку таблиць і їх графічного представлення.

(Слайд №4)

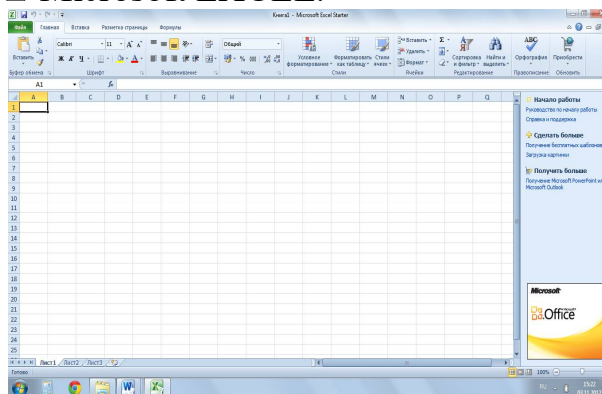
(Проблемне питання)

Перші ЕТ з'явилися в 1979 році.

ЕТ призначені для економістів, бухгалтерів, інженерів, науковців - усіх тих, кому доводиться працювати з великими масивами числової інформації.

Будь ласка, назвіть мені найпопулярнішу електронну таблицю. Microsoft EXCEL. Ця програма входить до складу Microsoft OFFICE. Назва EXCEL відбулося від Executable Cells – обчислюються осередку. Хоча деякі стверджують, що від французького слова Excellent – прекрасно.

Завантаження Microsoft EXCEL здійснюється так само, як і WORD: Пуск □ Програми □ Microsoft EXCEL.

(Робота з мультимедійною дошкою)

Зовнішній вигляд екрану стандартний для додатків WINDOWS:

❖ Рядок заголовка, в якій міститься назва програми і поточного документа.

❖ Рядок вкладок: Главная, Вставка, Разметка стараницы, Формулы.

❖ Рядок – адреса комірки, строка формул.

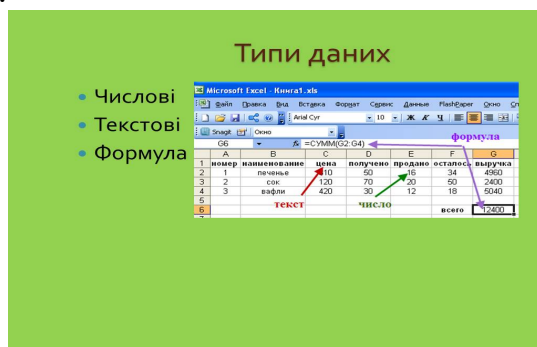
❖ Робоче поле, яке складається з комірок. Кожна комірка має свою адресу: ім'я стовпця і номер рядка на перетині яких вона знаходиться. Наприклад: A1, C234, P55. Стовпців всього 256 (останній IV), рядків – 65636.

❖ Зліва і внизу екрану знаходяться смуги прокрутки. Зліва від нижньої смуги прокрутки знаходяться вкладки з назвами робочих аркушів.

Таким чином, ми бачимо тільки шматок величезної таблиці, яка формується в пам'яті ПК.

В EXCEL можна вводити такі типи даних:

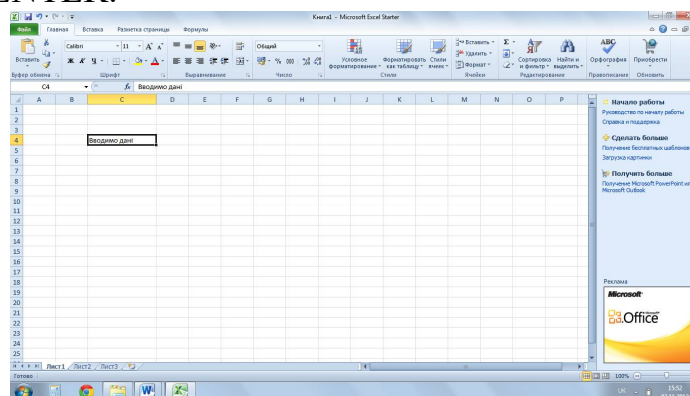
- Числа.
- Текст (наприклад, заголовки і пояснювальний матеріал).
- Функції (наприклад, сума, синус, корінь).
- Формули.

(Слайд №5)

Дані вводяться в комірки. Для введення даних потрібний осередок необхідно виділити. Існує два способи введення даних:

- Просто клацнути у комірці та надрукувати потрібні дані.
- Клацнути в комірці і в рядку формул і ввести дані в рядок формул. Натиснути ENTER.

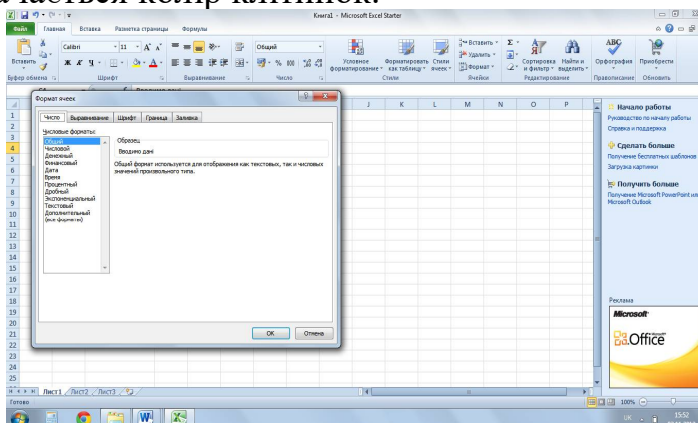
(Робота з мультимедійною дошкою)
(Складання опорного конспекту)

Зміна даних.

- Виділити комірку, натиснути F2, змінити дані.
 - Виділити комірку, клацнути в рядку формул і змінити дані там.
- (Для зміни формул можна використовувати тільки другий спосіб.)

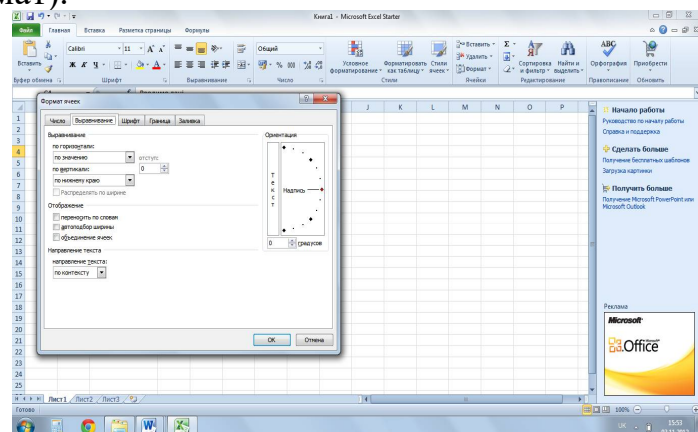
Введені дані можна відформатувати за своїм смаком. Використовується команда Формат ячеек (в контекстному меню комірки або у вкладки Главная). Після вибору команди Формат ячеек, з'являється діалогове вікно з вкладками:

- Число. Вибираються числові формати і їх параметри.
- Вирівнювання. Встановлюється вирівнювання в осередках по горизонталі і вертикалі і встановлюється орієнтація даних у комірках. За умовчанням текст вирівнюється по лівому краю, а числа – по правому.
- Шрифт. Стандартним чином встановлюються параметри шрифту.
- Кордон. Встановлюються параметри кордонів осередків. За замовчуванням кордону осередків на друк не виводяться, їх потрібно встановити в потрібному місці.
- Вид. Визначається колір клітинок.

(Робота з мультимедійною дошкою)

До діапазону комірок можна застосувати так само засіб Автоформат (Формат, Автоформат).

(Робота з мультимедійною дошкою)

(Спільне вирішення навчальної проблеми)

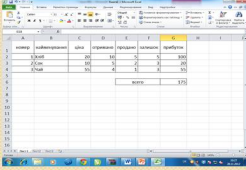
Ви познайомилися з програмою для проведення розрахунків у таблицях – Excel. Продовжить речення:

- Електронна таблиця – це ...

- Електронні таблиці використовують ...
- У Excel можна використовувати дані наступних типів: ...
- Для того, щоб змінити формат числових даних треба ...
- Щоб зробити кордону і заливку в таблиці, потрібно ...

Для чого нам потрібні ЕТ?

- Легкість розрахунків
- Швидкість розрахунків
- Автоматизація розрахунків

(Слайд №6)

5. Закріплення нового матеріалу.

Зараз ви сідаєте за комп'ютери. Перед вами на столах «Правила ТБ при роботі за комп'ютером».

Давайте ще раз їх проговоримо.

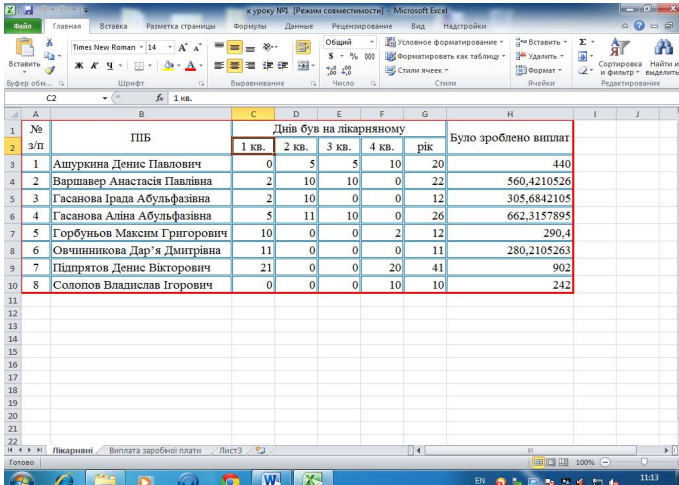
Правила ТБ

- Перевірити своє робоче місце.
- Переконатися, що воно достатньо освітлене.
- Розмістити на столі документи так, щоб вони не заважали роботі.
- Перевірити шляхом зовнішнього огляду справність електророзетки, вилки мережного кабелю машини, переконатися у відсутності оголених дротів.
- Сідати так щоб лінія погляду доводилася в центр екрану дисплея на відстані від 50 до 100 см від очей.

(Слайд №7)

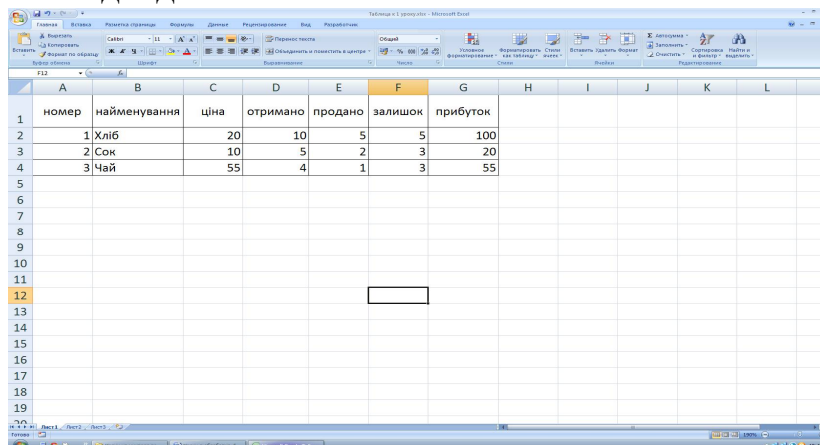
І разом зі мною заповнюємо таблицю

№ з/п	ПІБ	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	рік	Було зроблено виплат
1	Ашуркіна Денис Павлович	0	5	5	10	20	440
2	Варшавер Анастасія Павлівна	2	10	10	0	22	560,4210526
3	Гасанова Ірала Абульфазівна	2	10	0	0	12	305,6842105
4	Гасанова Аліна Абульфазівна	5	11	10	0	26	662,3157895
5	Горбунов Максим Григорович	10	0	0	2	12	290,4
6	Овчинникова Дар'я Дмитрівна	11	0	0	0	11	280,2105263
7	Піщрятов Денис Вікторович	21	0	0	20	41	902
8	Солопов Владислав Ігорович	0	0	0	10	10	242

(Робота з мультимедійною дошкою)

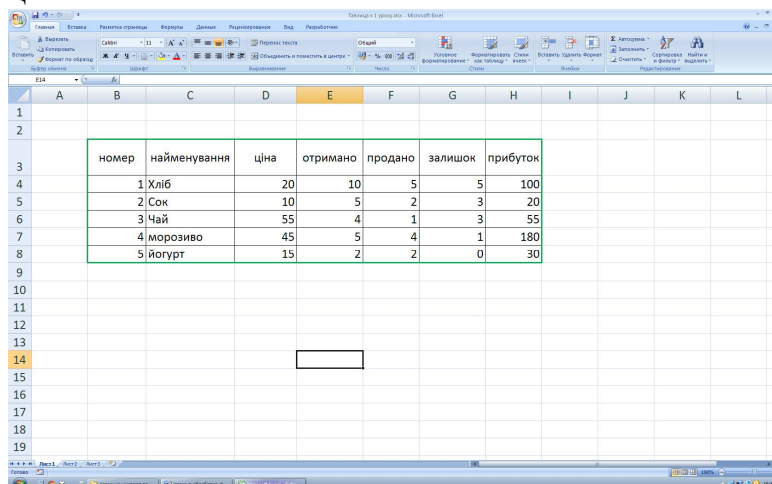
А зараз ви самостійно створюєте іншу таблицю на другому аркуші. На це завдання вам відводиться 7 хвилин.

номер	найменування	ціна	отримано	продано	залишок	прибуток
1	Хліб	20	10	5	5	100
2	Сок	10	5	2	3	20
3	Чай	55	4	1	3	55

(Робота з мультимедійною дошкою)
(Індивідуальна робота)

Учням, які вже впоралися із завданням, я пропоную додати кілька комірок до таблиці.

номер	найменування	ціна	отримано	продано	залишок	прибуток
1	Хліб	20	10	5	5	100
2	Сок	10	5	2	3	20
3	Чай	55	4	1	3	55
4	морозиво	45	5	4	1	180
5	йогурт	15	2	2	0	30

(Робота з мультимедійною дошкою)

6. Рефлексія.

(Вправа «Мікрофон»)

Зараз я вам пропоную цей «мікрофон». Ви продовжуєте говорити фразу або висловлюєте свою думку. Ніхто не має право перебивати, перепитувати. Відповідає той у кого «мікрофон».

«Сьогодні на уроці ми навчилися...»

7. Домашнє завдання.

Опрацювати § 3.1–3.3. Підготувати доповідь «Використання електронних таблиць у промисловості, економіки».

Хадускіна Н. В.

«МОЯ УКРАЇНА»

(тематичне заняття з патріотичного виховання з елементами театралізації для дітей старшого дошкільного віку)

Мета: Збагачувати знання дітей про Україну як рідну країну (Батьківщину), український народ як націю, що має свою мову, культуру, традиції. Поглиблювати знання про державні символи України, усвідомлення приналежності до українського народу, краси рідної мови; розкрити її особливість, образність, барвистість. Розвивати почуття впевненості, гордості за велич рідної держави. Виховувати пошану до своїх предків; шанобливе та патріотичне почуття до державної символіки.

Хід:

Вихователь:

Що то, діти за країна –
Неба синього блакить,
На ланах у серпні жито
Стиглим золотом блищить?
У якій, скажіть, країні
Клімат лагідний, м'який?
Бог відводить буревії,
Негаразди всіх стихій?
Люди мудрі, працьовиті
У країні тій живуть.
На чуже не зазіхають
І свого не віддадуть.
У якій іще країні
Так земля родить охоча?
Наче пісня солов'їна –
Мова ніжна і співоча?
Гори є і полонини,
Є моря, річки, ліси...
Загалом, то є країна
Невимовної краси!
Гордо, голосно, дитино,
Ти назви ім'я країни,
У якій, хвалити Бога,
Народився і живеш.
Їй дочкою є чи сином
І, коли ти підростеш,
Будеш їй творити славу,
Розбудовувать державу.
Отже, зветься ця країна,
Незалежна і єдина –
Наша ненька –

Діти: Україна!

Дитина: Вишита колоссям і калиною, вигойдана співом солов'я,
Звешся величаво – Україною, земле зачарована моя.

Дитина: Нині свято нашого народу, свято України, її роду!
Ще пройти нам слід багато, свято майбуття, надії свято.

Пісня «Ми є діти українські» (Муз. Ігоря Тучака, Сл. Юрія Шкруменяка)

Дитина: Хоч ми всі ще маленькі, ми вже добре про те знаєм,
Що звемося – українці, й українських предків маєм.

Дитина: Тато, мама, брат, сестричка і всі інші члени роду,
Усі належать до одного українського народу.

Вихователь: Наша рідна Україна наша Батьківщина має свою землю, свою мову, культуру, історію, власні звичаї та традиції та неповторні державні символи. Про них послухайте казку.

Дитина-казкар: Давним давно жила одна жінка і було в неї 3 сини. Росли вони чесними, сміливими і дуже любили свою матір. Прийшов час, коли до неї звернувся старший син:

Син: Матінко моя, виріс я вже та хочу піти в люди, щоб розповісти про тебе всьому світу.

Мати: Добре, синку, іди. А в дорогу я хочу подарувати тобі золоті промінці, які будуть показувати дорогу до кращого життя. (дає маску із зображенням тризуба)

Син: Дякую. (йде зі сцени)

Вихователь: А ми дізнаємося, що за промінці подарувала мати старшому сину, якщо складемо картину з частин. (діти складають зображення герба)

Дитина-казкар: Після старшого сина прийшов до матері середній син.

Син: Матінко моя. Став і я дорослим. Вирушу в дорогу за старшим братом, боронити тебе буду.

Мати: Добре, синку, іди. А в дорогу я хочу подарувати тобі одяг синьо-жовтого кольору, щоб оберігав тебе.

Син: Дякую. (йде зі сцени)

Танок хлопців з прапорами:

(<https://www.youtube.com/watch?v=x7JCF9C1VnE>) Олександр Степанов – Україна (Euro 2012)

Дитина-казкар: Через деякий час зібрався в дорогу третій син.

Танок дітей (Ірина Федішин – Україна (ЦЕ МОЯ ЗЕМЛЯ))

«Моя Батьківщина – найкраща у світі»

- 1 дит:** Ось небо блакитне і сонце в zenіті!
Моя Батьківщина – найкраща у світі!
- 2 дит:** Моя Батьківщина – це ліс і озерця,
Безмежні степи і чарівні джерельця.
- 3 дит:** Красиві пейзажі і гори високі,
Маленькі струмочки і ріки глибокі.
- 4 дит:** Великі міста, у садочках всі села,
Моя Україна – це пісня весела.
- 5 дит:** Її обереги – верба і калина,
Найкраща у світі – моя Україна!
- 6 дит:** Моя Україна – козацька слава!
Така волелюбна і мирна держава.
- 7 дит:** Вона дорога нам, і рідна, і мила,
Бо світ перед нами, як мати відкрила.
- 8 дит:** Усім найрідніша Вітчизна і мати,
То як же нам, дітям, її не кохати!
- 9 дит:** Вітчизно свята, дорога Україно,
Для кожного з нас ти у світі – єдина!

(діти розповідають вірш та вішають на дошку відповідні малюнки)

Дитина: Вже закінчується свято і прощатися пора,
Ми бажаємо Україні щастя, миру і добра !

Хандієва С. О.

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НУШ

Формування сприятливого шкільного середовища в початковій ланці освіти досліджувалося вітчизняними (О. Духнович, К. Ушинський, М. Пирогов, Х. Алчевська, С. Русова, В. Сухомлинський та ін.) та зарубіжними науковцями (В. де Фельтре, Ф. Рабле, Е. Роттердамський, Т. Мор, Я. Коменський, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Й. Герbart, Ф. Дістерверг та ін.).

Аналіз науково-педагогічної літератури дає змогу стверджувати, що освітньо-розвивальне середовище – це система умов і впливів, які сприяють активному розвитку, навчанню, вихованню особистості дитини, її здатності до самостійної діяльності, умінню пристосовуватися до змін. У процесі створення освітньо-розвивального середовища вчитель може варіювати уроки: подорожі, змагання, естафети, зустрічі, конференції, свята, ранки, сюжетні ігри тощо. Однак, основною формою навчально-виховного процесу залишається комбінований урок.

Сучасний освітній простір ґрунтується на поєднанні двох принципів – гнучкості та стабільності. Гнучка організація дозволяє швидко змінювати простір залежно від потреб освітнього процесу, впроваджувати різноманітні форми роботи. Стабільність забезпечує безперервність процесу, послідовність сприйняття та діяльності, підтримує порядок у просторі та керованість у роботі.

Нова українська школа передбачає зміни не лише у змісті освітніх програм, а в першу чергу – у ключових підходах до освітнього процесу. Шкільна освіта в Україні переходить від повідомлення інформації – до розвитку життєвих компетенцій, від одноманітного стандартизованого підходу – до дитиноцентризму та особистісної орієнтації, від педагогіки інструктажу та впливу – до педагогіки партнерства.

В навчальному приміщенні початкової школи рекомендується влаштовувати окремі функціональні зони – осередки, зокрема:

- навчально-пізнавальної діяльності (з партами / столами)
- змінні тематичні осередки (дошки / фліп-чарти / стенди для діаграм з ключовими ідеями);
- для гри (настільні ігри, інвентар для рухливих ігор);
- художньо-творчої діяльності (полички для зберігання приладдя та стендом для змінної виставки дитячих робіт);
- куточок живої природи для проведення дослідів (пророщування зерна, спостереження та догляд за рослинами, акваріум);
- відпочинку (з килимом для сидіння та гри, стільцями, кріслами-пуфами, подушками з м'яким покриттям);
- дитяча класна бібліотечка;
- осередок вчителя (стіл, стілець, комп'ютер, полиці / ящики, шафи

для зберігання дидактичного матеріалу тощо).

1. Осередок для навчально-пізнавальної діяльності.

Центральне місце у навчальних кабінетах початкової школи традиційно відводиться навчально-пізнавальному осередку. Він займає основну площу класного приміщення з індивідуальними робочими місцями учнів, класною магнітно-крейдовою / крейдовою стаціонарною дошкою, мультимедійним / інтерактивним обладнанням, оскільки навчально-пізнавальна діяльність як основний вид діяльності школяра передбачає різні способи організації роботи (фронтальний, груповий, парно-індивідуальний).

Саме тут діти здійснюватимуть свої перші відкриття та робитимуть упевнені кроки у навчанні. Доречним буде розмістити тут також невеликий стенд для розміщення інформації, яка безпосередньо стосується життя класу. Наприклад, календар днів народжень учнів, розклад уроків, план цікавих позаурочних заходів тощо.

2. Змінні тематичні осередки.

Ці осередки мають містити все необхідне для вивчення нової теми та предмету загалом. Тому саме тут варто розташовувати стенди та фліп-чарти, на яких можна розміщувати тематичні таблиці та діаграми для наочного висвітлення теми, портрети видатних діячів, книжки.

Не дивлячись на те, що цей осередок безпосередньо стосується освітнього процесу, він має бути оформлений креативно. Так, щоб учні самі хотіли підійти ближче та усе роздивитися. Тож не шкодуйте яскравих кольорів!

3. Ігрова зона.

Ідеально, якщо в цій зоні буде невеличкий столик, за яким бажано могли б грати у різноманітні настільні ігри, складати пазли тощо. Тут же можна розкласти і інвентар для рухливих ігор.

Важливо враховувати інтерес учнів початкової школи до інтелектуальних ігор, а тому доцільно мати в ігровому осередку набори для складання пазлів, гри в доміно, шахи, шашки, лото, розв'язування головоломок, ребусів, лабіринтів та ін. Необхідно продумати компактне, раціональне розміщення та зберігання ігрових атрибутів на відкритих і закритих полицях шаф, у висувних шухлядах, боксах / контейнерах.

4. Для художньо-творчої діяльності.

Його призначення полягає у створенні умов для самостійної художньої і технічної творчості за вибором, бажанням дітей не лише на уроках, а й у позаурочний час. Він має бути оснащений такими матеріалами і посібниками, які потрібні для художньо-естетичного і креативного розвитку засобами образотворчої, музичної, театралізованої діяльності, художньої праці, конструювання. Ось чому художньо-творчий осередок наповнюється матеріалами для малювання, ліплення, аплікації (білий і кольоровий папір та картон різної текстури, фарби, олівці, фломастери, пластичні маси, клей, підкладні дощечки, серветки тощо).

А ще саме тут варто зробити невеличку виставку дитячих робіт. Роботи такої виставки можна змінювати хоч щодня, і кожен учень зрозуміє, що його оцінили.

5. Для проведення дослідів.

Це може бути справжній куточок природи, що розпалюватиме дослідницькі здібності ваших учнів. А досліджувати доведеться багато чого! Проте для початку діти можуть спостерігати за особливостями росту рослин чи за поведінкою рибок в акваріумі. Саме тут можна розташувати кімнатні рослини, природний матеріал (мушлі, камінці, насіння, засушене листя і квіти дикорослих рослин, пісок, глина тощо), прилади і пристосування для дослідів і спостережень у природі (мікроскоп, лупи, компас, секундомір, магніти, терези, термометр для повітря і води, ємкості, лабораторний посуд та ін.), куточок живої природи.

6. Для відпочинку.

Щоб діти могли відпочити, розслабитись після тривалого сидіння за партами від зорового, слухового зосередження та інтелектуального напруження під час навчального процесу, треба давати їм можливість на перервах, в позаурочний час, а при потребі – і на уроці побути окремо від загального дитячого гурту, пересісти на м'які меблі, прилягти, зняти взуття і походити босоніж, відволіктися від навчальної обстановки, залишитись наодинці із своїми думками, помріяти. Також тут чудово виглядатимуть зручні м'які крісла-пуфи та подушки.

До речі, саме тут можна розмістити «Дошку настрою», на якій кожен учень, виставляючи навпроти свого прізвища чи фото певний смайлик, зможе показати, що відчуває: захоплення, здивування, смуток, радість тощо. А ви зможете слідкувати за тим, як змінюється настрій дітей упродовж дня.

7. Бібліотечка.

Аби діти могли тут долучитися до самостійного читання, розглядання ілюстрацій, лагодження книжок, обговорення змісту прочитаного один з одним, інших видів роботи з книгою, бібліотечний осередок слід наповнити улюбленими дитячими книжками, серед яких – читанки, хрестоматії, окремі видання фольклорних та авторських творів (казок, оповідань, віршів, байок, легенд, загадок), енциклопедії, книжки-розмальовки, книжки-саморобки, книжки-іграшки. Своя міні-бібліотечка, де можна швидко знайти цікаву чи співзвучну з темою уроку літературу, ніколи не буде зайвою! Більше того, там добре влаштовувати справжній буккроссинг: учні та ви можете приносити туди власні книжки, які точно мають прочитати усі!

8. Осередок вчителя.

Це ваш особистий оазис, де все можна влаштувати так, як зручно особисто вам. У ньому має зосереджуватися обладнання і засоби, що створять комфортні умови праці вчителя, допоможуть оптимізувати його діяльність на уроці, управління класом, підвищити продуктивність праці

вчителя на уроці за рахунок скорочення пауз на підготовку, налаштування технічних засобів тощо.

І не забувайте, що ви не просто вчитель, а жива людина, тож сміливо розміщуйте тут те, що вам подобається: квіти, світлини близьких, сувеніри від учнів тощо. До речі, на стіні біля столу можна повісити у красивих рамочках дипломи з курсів підвищення кваліфікації чи за участь у різноманітних конкурсах.

Новий освітній простір – чудовий шанс дати волю власній фантазії та створити клас своєї мрії, в якому буде зручно і вам, і дітям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про загальну середню освіту» (Відомості Верховної Ради України 1999, № 28, 230 с.): зі змінами від 6 липня 2010 р.

2. Керницький О. М. Освітнє середовище вищого навчального закладу як педагогічний феномен. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2013. № 38–39. С. 43–50.

3. Новий освітній простір. Інформаційний посібник від 1 липня 2019.

4. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасек О. В. Вікова психологія: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Центр учбової літератури», 2012. С. 145–163.

5. Шевченко К. О. Педагогічна фасилітація у контексті професійної компетентності вчителя. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія: Психологічні науки. 2014. Вип. 2 (13). С. 258–263.

Череповська К. О.

ДАВАЙТЕ СВЯТКУВАТИ. УРОК 2. ГРОШІ (англійська мова, 4 клас)

Мета: 1) повторення ЛО з теми (їжа, цифри), розвиток граматичних навичок (однина та множина іменників), удосконалення вмінь побудови висловлювання в усній формі, зокрема побудови діалогу, ознайомлення з новими лексичними одиницями (контейнери, валюта);

2) продовжувати виховувати інтерес до уроків англійської мови та математики;

3) продовжувати розвивати зорову та слухову пам'ять, увагу, творче мислення, уміння працювати у парах та індивідуально.

Обладнання: картки з контейнерами, списки покупок, картки зі зразком діалогу.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань

Хід уроку:

I. Greeting

II. Розминка

Head, shoulders, knees and toes
Head, shoulders, knees and toes
Knees and toes
Head, shoulders, knees and toes
Knees and toes
And eyes, and ears, and mouth, and nose
Head, shoulders, knees and toes
Knees and toes
March, march, march
Let's all march
March, march, march
Get your body charged
Jump, jump, jump
Let's all jump
Jump, jump, jump
Make your muscle pump
Punch, punch, punch
Let's all punch
Punch, punch, punch
Have a hearty munch

III. Warming up. Food riddles

Розгадування загадок про їжу англійською мовою

1) Lemon

This is something yellow
But it is not a light
It is a citrus fruit
That's a flavor in Sprite

2) Candy Cane

With red and white stripes
It's something you lick
Despite it looking
Like a hockey stick

3) Butter

I can sometimes be a stick
But I don't come from a tree
I can be spread on your toast
I'm a product that's dairy

4) Onion

This is a root vegetable
That can be red, white or green

It can make you cry a lot
Even though it is not mean

5) Grape

I can be red or green
I get grown on a vine
I'm dried to make raisins
Or squeezed to help make wine

6) Egg

I'm sometimes decorated
Using paint or with a pen
I can be eaten scrambled
And I get laid by a hen

7) Carrot

Rabbits like to eat me
When I grow in a field
This orange vegetable
Tastes best when it is peeled

8) Chicken

You can eat its wings
Its breast and its legs
Plus when it's alive
You can eat its eggs

IV. Main part

1) Перевірка домашнього завдання (ex. 1 p. 69).

2) Робота з картками. Діти отримують папірці з назвами продуктів і причепляють їх до відповідних контейнерів, фото яких висять на дошці.

*A bar of:
chocolate*

*A bottle of:
water
lemonade*

*A pack of:
butter*

*A jar of:
jam
pickles*

*A bag of:
flour
rice*

*A carton of:
milk
juice*

*A kilo of:
meat
cheese*

3) Робота з підручником. Читання.

Ex. 3 p. 69:

There is some chocolate. There are 3 bars of chocolate.

There is some butter. There are 2 packs of butter.

There is some milk. There are 3 bottles of milk.

There is some jam. There are 2 jars of jam.

There is some flour. There are 2 bags of flour.

There is some juice. There are 6 cartons of juice.

Ex. 4 p. 69:

Shop assistant: Can I help you?

Bill: Yes, please. I need a pack of eggs.

Shop assistant: That's 5 pounds. Anything else?

Bill: Well, I need a bottle of milk, too.

Shop assistant: 1 pound and 50 pence.

Bill: Here you are.

Shop assistant: Here is your Pack of eggs and a bottle of milk.

Bill: Thank you.

4) Введення нових лексичних одиниць (pounds, pence)

5) Робота у парах. Побудування діалогу у магазині за зразком:

– Can I help you?

– Yes, please. I need ...

– That's ... Anything else?

– Well, I need ...

– ...

– Here you are.

– Thank you.

6) Розв'язання задач на основі списку покупок. Закріплення нових

ЛЮ. Робота у зошиті.

Prices:	Shopping list:
A bottle of milk: 1 pound 50 pence	2 bottles of milk
A jar of jam: 3 pounds	5 jars of jam
A carton of juice: 75 pence	3 cartons of juice
A pack of butter: 4 pounds 50 pence	4 packs of butter
	TOTAL PRICE:
	_____ pounds _____ pence

V. Summing up. Підведення підсумків уроку.

VI. Homework: Ex. 2, 3 p. 25 workbook.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОЗАЦЬКО-ЛИЦАРСЬКИХ ТРАДИЦІЙ ВИХОВАННЯ У СУЧАСНИХ КОЗАЦЬКО-ЛИЦАРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Система козацько-лицарського виховання учнівської молоді на найкращих традиціях українського народу вже активно впроваджується у загальноосвітніх закладах України. Духовні та військові козацькі традиції, які були притаманні лицарям Запорізької Січі, з усією повнотою втілили в собі героїко-патріотичний та державницький дух українців, підносячи його до найвищих світових висот. Беззаперечно таку істину сьогодні усвідомлює весь цивілізований світ. Тому творче відродження найкращої козацько-лицарської спадщини українського народу є актуальним завданням для сталого розвитку сучасної школи.

Про соціальне замовлення загальноосвітній школі на національно свідомого випускника, психологічно, морально і практично готового до захисту Вітчизни неодноразово йдеться в прийнятих останнім часом на державному рівні нормативно-правових документах.

На теперішній час Українське козацтво – сукупність громадських організацій козацького спрямування (міжнародних та Всеукраїнських національно-патріотичних і оборонно-спортивних громадських організацій козацтва України і української діаспори, спадкоємець і продовжувач ідейних, духовних і моральних засад українських козаків, їх духовних, культурних, організаційних, військово-патріотичних і господарських традицій; правонаступник без винятку всіх історичних гілок українського козацтва, які стояли на державницьких, самостійницьких засадах відновлення незалежності та розбудови України, в т.ч. і Війська Запорозького – як Низового, так і Гетьманського, Вільного козацтва України – Статут від 13.11.1917 р. та Українського Вільного Козацтва – Статут 1974 р.).

Українське козацтво об'єднує козаків, нащадків усіх гілок, напрямків і течій українського козацтва незалежно від місця їхнього проживання, громадян України та українців – громадян інших країн, які сповідують національну ідею та ідеологію Українського козацтва, практично працюючи на її реалізацію, відновлення і розвиток Українського козацтва. Українське козацтво твориться із своїх членів – українських козаків. Українським козаком може бути лише той, хто готовий стати оборонцем, захисником і рятівником Українського народу, української мови, розвивати українську культуру й відповідати вимогам – український козак – душа правдива, справедлива і незрадлива. Український козак – це лицар України, морально чиста, високодуховна і матеріально незалежна людина, яка вміє панувати над собою, володіє своїми емоціями, розумом і волею, патріот України, який постійно духовно

і фізично готує себе до оборони Батьківщини, свого роду та українського народу, його честі та гідності, дбає про єдність Українського козацтва і українства всього світу.

Українське козацтво у своїй діяльності керується Конституцією України, чинним законодавством України, Статутом Українського козацтва, указами Президента України, визнаними Україною нормами міжнародного права, прогресивними українськими козацькими звичаями і традиціями, які не суперечать законам України. Поза Україною Українське козацтво діє згідно чинного законодавства країни, на теренах якої провадиться його діяльність [2].

Нині всі козацькі організації України можливо умовно розділити на чотири групи, абсолютно тотожні своїм попередникам декілька століть тому. А саме – на реєстровиків, запорожців, вільних козаків і так званих «звичаєвих». До реєстровиків належать Міжнародна оборонно-спортивна національно-патріотична громадська організація «Українське козацтво» (Варданець І. І., Пантелюк М. М., Білас І. Г.), Всеукраїнська громадська організація «Українське реєстрове козацтво» (Шевченко А. І.), Громадська організація «Міжнародна Спілка Козацьких Військ України та Зарубіжжя» (Баранчиков В. В.), Всеукраїнська громадська організація «Козацькі війська України» (Груба Є. Г., Осипенко В. А.), Міжнародна громадська організація «Міжнародна Асоціація «Козацтво» (Конечний О. М.), Міжнародна громадська організація «Спілка козацьких організацій України» (Лазаренко С. Ж.), Всеукраїнська громадська організація «Козацька територіальна оборона» (Сєдих В. Ф.), Міжнародна громадська організація «Міжнародний Союз козацтва» (Хорофейко О. В.), Міжнародна громадська організація «Міжнародна Академія Козацтва» (Козаченко М. І.). Запорізький напрямок представлений Міжнародною громадською організацією «Козацтво Запорозьке» (Сагайдак Д. І.), Всеукраїнською громадською організацією «Військо Запорозьке Низове», Всеукраїнською спілкою громадських організацій «Спілка козаків України» – «Військо Запорозьке» (Попов В. Б., Заболотний П. І.), Всеукраїнською громадською організацією «Відродження Запорозького козацтва» (Солодовник О. Я., Скворцов О. М.). До вільних козаків можна віднести Міжнародну оборонно-патріотичну громадську організацію «Козацтво України» та Всеукраїнську громадську організацію «Всеукраїнська федерація козацького двобою» (Попович А. В.), Об'єднане козацтво України, Всеукраїнську громадську організацію «Соборне Козацтво України «Січ» (Гуменюк В. О.), Всеукраїнську громадську організацію «Товариство Нестора Махна «Гуляй-Поле» (Притула О. Л.), Всеукраїнську громадську організацію «Козацтво Нової України» (Ситнюк М. А.), Міжнародну громадську спілку «Військо Донське» (Постолакі О. В.). Звичаєве козацтво – Міжнародна громадська організація

«Міжнародна федерація Бойового гопака» (Пилат В. С.). До звичаєвиків також належать характерники і прихильники язичтва (Петренко Є. Д.) [1, с. 242].

Також, ми не можемо оминати українські навчальні заклади козацько-лицарського спрямування. Так, наприклад, одним з найчисельніших осередків українського реєстрового козацтва на Полтавщині, є Полтавська державна аграрна академія. У цьому навчальному закладі вже сформовано першу козацьку сотню, до якої ввійшли національно свідомі студенти, відмінники, ті хто має активну життєву позицію. Одне з найголовніших завдань козацької сотні – просвітницька робота серед студентів академії й інших вузів міста та області. Зараз в академії ведеться робота зі створення окремої кафедри мистецтвознавства з центром історико-естетичного виховання і дозвілля студентів, який стане одним із осередків козацького виховання.

У свою чергу, науково-педагогічний колектив Миколаївської муніципального колегіуму, також свою виховну роботу з дітьми організовує за принципами козацької педагогіки, яка реалізовується у Бузькій дитячо-юнацькій паланці «Січ» (Слава і честь). Педагогічний колектив прагне вибудувати систему козацької педагогіки в сучасних умовах реформування освіти та школи, усвідомлюючи те, що могутні пласти духовності українського народу – це невичерпне джерело енергії, сили духу, які через національне виховання можуть передаватися кожній дитині, підлітку та юнакові.

На базі Тельманівської ЗОШ створено загін «Молода Січ», який має на меті виховання справжніх козаків та берегинь у найкращих козацько-лицарських традиціях. Також подібні організації створено в Лимані, Слов'янську, Сіверську та в інших містах нашої держави [1, с. 242–260].

Як ми бачимо, ентузіазму та бажання відроджувати козацько-лицарські традиції виховання у навчально-виховному процесі сучасної школи вистачає, але нажаль, законодавча база для відродження українського козацтва розвинута дуже слабо і складається лише з кількох Указів Президента України: «Про відродження історико-культурних та господарських традицій Українського козацтва» (№ 14/95 від 04.01.1995 р.), «Про день Українського козацтва» (№ 966/99 від 07.08.1999 р.); «Про Координаційну раду з питань розвитку Українського козацтва» (№ 1283/99 від 06.10.1999 р.), «Про Положення про Координаційну Раду з питань розвитку Українського козацтва» з доданням до Указу Положенням (№ 1610/99 від 22.12.1999 р.), «Про Національну програму відродження та розвитку Українського козацтва на 2002 – 2005 рр. з доданням до Указу Національною програмою (№ 1092/2001 від 15.11.2001 р.) [2].

Недосконалість законодавчої бази відродження та розвитку

Українського козацтва може бути пояснена тим, що процес розбудови козацьких організацій в Україні іде мляво. Це визначається, в першу чергу, відсутністю концептуальної визначеності існування козацтва в Україні, його місця в системі оборони сучасної держави Україна. Але очевидно, що роль козацтва в майбутньому має посилитись, особливо в зв'язку зі скороченням збройних сил і переходу до професійної армії.

Із сказаного можна зробити наступні висновки:

– *по-перше*, рівень нормативно-правового забезпечення відродження та розвитку козацтва в Україні здебільшого відповідає розвитку сучасного козацтва, а також рівню зацікавленості владних структур в існуванні такої інституції, як козацтво, та у запровадженні в збройні сили, як і в суспільстві взагалі, традицій, набутих козацтвом впродовж усієї історії його існування;

– *по-друге*, істотною перешкодою розвитку козацтва є концептуальна невизначеність цього процесу;

– *по-третє*, на сучасному етапі козацтва відроджуються головним чином як громадські організації з культурологічними, господарськими, виховними, просвітницькими та іншими функціями, але без належного фінансування та державної підтримки.

Найтривожніше – це незатребуваність козацтва, нереалізованість його морального і патріотичного потенціалу, відсутність закону про козацтво та фінансової підтримки козацьких організацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ярмаченко М. Д. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: (X. поч. XX ст.): Нариси / редкол.: М. Д. Ярмаченко, Н. П. Калениченко, С. У. Гончаренко та ін. К.: Рад. шк., 1991. 381 с.

2. Тимофеев В. Школа козацько-лицарського виховання. URL: www.nbuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2009-3/9bnapzm.htm.

Штена Ю. О.

ПРИРОДА І ПОГОДА: СТИХІЙНІ ЛИХА (англійська мова, 10 клас)

Практичні задачі: активізувати знання учнів про лексичні одиниці з теми і навчити оперувати ними на рівні фрази в ситуації.

Освітні задачі: розширювати кругозір учнів, стимулювати і підтримувати інтерес про природні катастрофи, формувати культуру мовлення.

Розвиваючі задачі: розвивати в учнів пізнавальну активність, увагу, пам'ять, готовність до участі в іншомовному спілкуванні.

Виховні задачі: виховувати культуру спілкування і колективної співпраці, виховувати інтерес до природних явищ.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: підручник (О. Карп'юк, 10 кл.), картки, мультимедійна дошка, комп'ютер.

Хід уроку

I. ПІДГОТОВКА ДО СПРИЙНЯТТЯ ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ.

1. Привітання.

T: Good morning! I'm glad to see you.

P: We're glad to see you too. We are ready for the new information.

T: Who is absent? What is the matter with?

P:.....

T: What a nice weather today! Do you like such weather?

P:.....

2. Повідомлення теми та мети уроку.

Today we've got a lesson you will discuss the environmental problems of the Earth, the ways of preventing the natural disasters. Please, be very attentive at the lesson.

Motto:

"The Earth" is our home and we must take care of it.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА УРОКУ

1. Перевірка домашнього завдання.

Working with cards.

Word	Translation
1. natural disasters	1.
2. disaster	2.
3.	3. небезпека
4.	4. катастрофа
5. an avalanche	5.
6. an earthquake	6.
7.	7. повінь
8.	8. шторм
9. hailstorm	9.
10. tsunami	10.
11.	11. посуха
12.	12. торнадо
13. lightning	13.
14. sliding	14.
15.	15. знищити
16.	16. пошкодження

2. Перегляд відео «Understanding Disaster Risk».

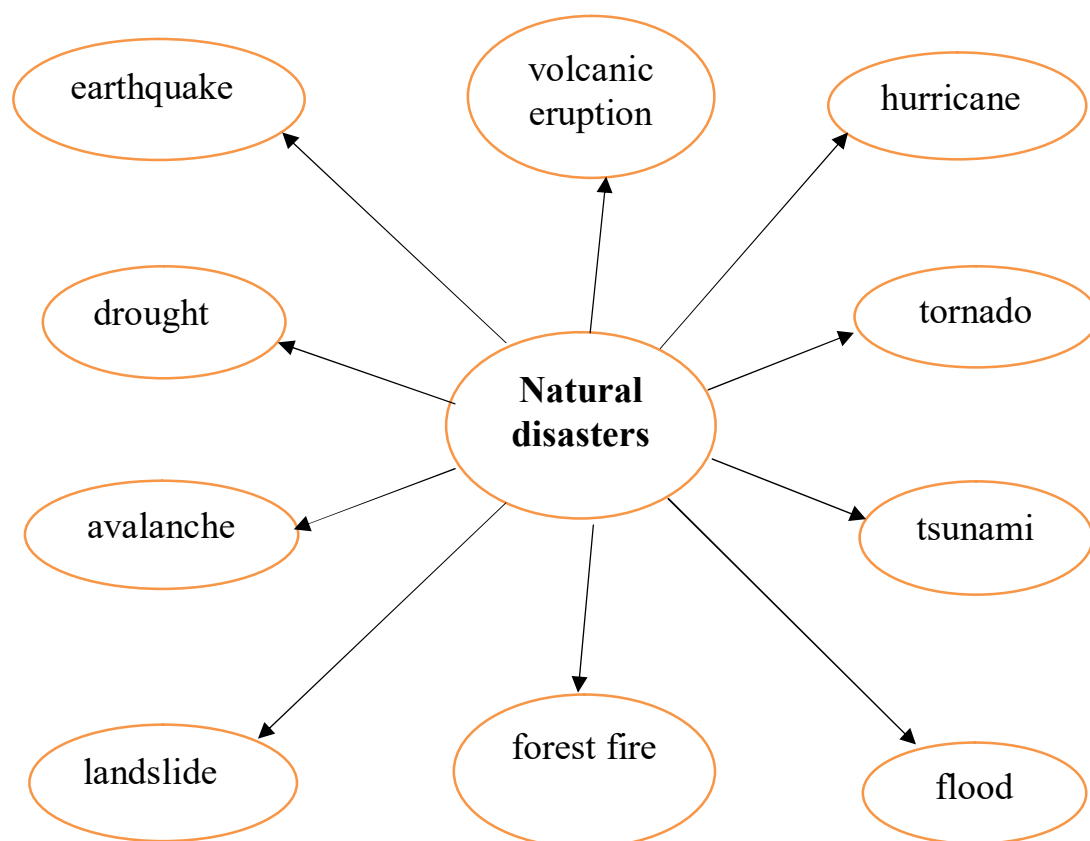
<https://www.youtube.com/watch?v=O-SWl3J1aQc>

Students watch videos and answer questions.

- Name all the disasters that were mentioned in the video.
- Which of the following disasters is the most frightening?

3. Вправа «Асоціативний куш».

Students complete tasks together.

4. Вправа «Вгадай слово».

Your task is to guess the missing word and fill in the gap. Let's work in chain. Fill in the gap and read the whole sentence.

- 1) An earthquake
- 2) A flood
- 3) A hurricane
- 4) A drought
- 5) A tornado
- 6) A tsunami
- 7) An avalanche
- 8) A volcano

a)... is a large amount of water which covers a place that is usually dry land.

b)... is a sudden shaking of the ground

- c)... is a very violent wind or storm
- d)... is a very violent wind in the form of a funnel of air that spins at great speed.
- e)... is a mountain with a hole called a crater in the top. Sometimes lava and gases are thrown from the crater.
- f) ... is a long period of dry weather when there is not enough water.
- g)... is a large amount of sea water, moving towards the coast
- h)... is a heavy fall of snow and ice coming down a mountain.

5. Вправа «Коробка».

Complete the text with the words in the box.

«Natural Disasters»

natural, plan, book, processes, hazards, wood, disaster, region, tree.

Natural disasters such as flood, fire, tornado, earthquake, tsunamis are becoming more and more frequent on our planet. In short description a natural 1. _____ is a result of a natural hazard, which has a negative effect on human beings. These geologic 2. _____ can lead to serious consequences such as loss of life, property damage, economic problems. Certain areas are more exposed to 3. _____ disasters. For example, most of New Zealand's coastline is exposed to tsunami hazard, while the Far East 4. _____ is exposed to floods. Being aware of possible dangers, people should be prepared to protect themselves, their families and communities. Two important preparation steps are the developing of emergency 5. _____ and assembling a supply kit. However, all the known disasters have unique nature and should be approached separately. Some of the common natural 6. _____ are as follows: earthquake, flood, drought, heat wave, hurricane, volcanic eruption, hailstorm, tornado, tsunami, landslide, wildfire, blizzard.

6. Повторення правила.

Put the verbs in brackets into the correct tense to make the 1st Conditional sentences.

- 1. If I _____ (see) the lightning, I _____ (seek) shelter.
- 2. If I _____ (be) in the street, I _____ (stay) away from metal objects.
- 3. If a thunderstorm _____ (start), I _____ (not / stand) under a tree.
- 4. If I _____ (stay) indoors during a thunderstorm, I _____ (not / use) a mobile phone.
- 5. If a thunderstorm _____ (start), I _____ (turn off) computers and TV sets.

7. Вправа «Знайди частини мови».

Divide the words into three groups: nouns, adjectives and verbs.

Defend, meteorological, tsunامي, negative, impact, dwelling, animals, stuck, nature, dangerous, kill, get injured, populated, planet, homeless, die, fire, tornado, kill, happens, earthquakes, tectonic, forest, become, unemployed, deaths, save, protect, plants.

8. Робота з підручником (10 кл. О. Карп'юк).

Exercise 5 page 144.

9. Вправа «Заплутані слова».

Make up sentences.

1. there / water / died / People / enough / animals / wasn't / and / because / of.
2. very / disasters / All / damaging / are / kinds / of / usually.
3. wash / whole / extended / damage / away / floods / and / places / Most / cities / populated.
4. in / becomes / water / the / Floods / rivers / when / and / happen / seas / level / high / too.
5. whole / can / wash / Sometimes / villages / even / flash / away / floods.
6. psychological / medical / need / help / They / and.
7. often / fires / wildland / large / in / Wildfires / start / areas / are / which.

10. Робота з таблицею.

Students take turns naming man-made and natural disasters.

Man-made disasters	Natural disasters
train crash	drought
bomb explosion	avalanche
shipwreck	earthquake
car accident	hurricane
plane crash	tornado
war	tsunami
	flood
	landslide
	volcanic eruption
	forest fire

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА УРОКУ

1. Домашнє завдання.

Exercise 3 page 147.

2. Підведення підсумків уроку. Рефлексія.

Today you've learned about natural disasters. Do you think the getting knowledge can help you in real life?

And now your marks ...

Dear friends! It's time to say good-bye. We've done much at the lesson. You were great!

Якубовська Н. М.

**ГРУПИ ПРИКМЕТНИКІВ ЗА ЗНАЧЕННЯМ: ЯКІСНІ, ВІДНОСНІ,
ПРИСВІЙНІ. ПЕРЕХІД ПРИКМЕТНИКІВ ІЗ ОДНІЄЇ ГРУПИ
В ІНШУ (українська мова, 6 клас)**

Мета: повторити й поглибити знання учнів про прикметник як частину мови; ознайомити шестикласників із групами прикметників за значенням: якісними, відносними, присвійними; формувати вміння розрізняти якісні, відносні та присвійні прикметники, пояснювати причини переходу прикметників із однієї групи в іншу; удосконалити вміння доречно вживати прикметники різних груп за значенням в усному та писемному мовленні; за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу виховувати любов школярів до рідної мови, прагнення вивчати її.

Тип уроку: урок закріплення вивченого матеріалу.

Внутрішньопродметні зв'язки: культура мовлення, лексикологія, стилістика, орфографія, синтаксис.

Обладнання уроку: підручник, дидактичний матеріал, презентація.

Хід уроку

I. Організаційний момент, зовнішня й внутрішня (психологічна) готовність учнів до уроку.

1. Вправа «Передай настрій»

– Хочеш, щоб світ тобі всміхнувся, - усміхнися спочатку йому.

Поверніться одне до одного, подаруйте усмішку.

2. Гра «Шифрувальники»

– Щоб урок пройшов немарно ми будемо...(до кожного слова пропонується підібрати прикметник):

У – уважними

Р – роботящими

О – організованими

К – кмітливими

Отож, беремо гарний настрій, посміхаємось одне одному й до справи. А наприкінці уроку ваші маленькі серця змусять радісно битися велике добре серце нашого класу.

II. Перевірка домашнього завдання.

III. Перевірка знань та навичок учнів для підготовки до нової теми.

1. Хвилинка орфографії

Рясний, солом'яний, тьмяний, олов'яний, різдвяний, морквяний, духмяний, трав'яний, торф'яний

IV. Повідомлення теми й мети уроку. Мотивація навчальної діяльності школярів.

Кожній частині мови відведена своя роль. Але, на мою думку,

прикметник має одне з найважливіших місць серед морфології. За допомогою цієї частини мови ми можемо передати красу й багатство нашого краю, возвеличити минуле й сьогодення нашого народу. Тому вам необхідно удосконалювати свої знання при вивченні прикметника для збагачення словникового запасу, який допоможе правильно й доречно використовувати прикметники різних груп за значенням у своїх висловлюваннях.

На попередньому уроці ми з вами ознайомилися з прикметниками різних груп за значенням. Сьогодні ми закріпимо отримані знання.

V. Актуалізація опорних знань.

1. Вправа «Мозковий штурм»

1.1. Чи можна до прикметника *духмяний* дібрати синонім? Висновок: духмяний – запашний, ароматний.

1.2. Чи можна до прикметника *тьмяний* дібрати антонім? Висновок: тьмяний-блискучий, яскравий.

1.3. До якого слова можна підставити прислівник «дуже»: рясний чи солом'яний? Висновок: дуже рясний

2. Складання опорної схеми. Запис до зошита

3. Творче конструювання

Перебудувати словосполучення прикметник + іменник на словосполучення за схемою «іменник + прийменник + іменник»

Морквяний сік – сік із моркви

Солом'яний бриль – бриль із соломи

Висновок: Якщо можна перебудувати словосполучення прикметник + іменник на словосполучення за схемою «іменник + прийменник + іменник», то це відносні прикметники.

VI. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Світова спільнота 21 лютого відзначає Міжнародний день рідної мови. Пропоную до слова «мова» дібрати різні прикметники за значенням і утворити хмаринку слів

2. Записати речення, зробити синтаксичний розбір, визначити до якої групи за значенням належать прикметники

У скарбниці людських почуттів найкращий скарб – повага до своєї мови.

3. Утворити прикметники від поданих слів, додавши їх до слова щоденник. До якого розряду відносяться?

Сестра, Микола, учень, брат

3.1. Взаємоперевірка

Сестрин щоденник, Миколин щоденник, учнів щоденник, братів щоденник.

4. Вибірковий диктант по рядах

Солом'яна покрівля, вовчий хвіст, запашна квітка, мамина хустка, вродлива дівчина, підготовчі курси, Оленчина іграшка, атмосферні опади.

5. Розгадування кросворда

Знайти три прикметника, подумавши до якого розряду можна віднести

к	а	о	ї	ю	щ	ї	р	м	р
п	л	е	б	е	д	и	н	и	й
п	к	м	ї	ю	т	о	р	л	о
р	к	щ	ї	х	б	п	л	д	ь
о	к	у	є	ж	х	к	п	р	з
л	е	к	п	в	ш	р	к	п	а
д	н	д	р	у	ї	т	ц	з	я
ж	є	з	п	м	є	ь	й	а	ч
х	о	х	ї	ц	ж	ю	ц	у	и
з	а	л	і	з	н	и	й	ц	й

	л	е	б	е	д	и	н	и	й	
									з	
									а	
									я	
									ч	
									и	
з	а	л	і	з	н	и	й	ц	й	

Кросворд 1

Правильна відповідь 1.

Висновок: прикметники мають здатність переходити в інші групи за значенням(проміжні ряди):

якісні у відносні: помаранчева квітка – помаранчева стрічка;

відносні у якісні: металевий стрижень – металевий голос;
присвійні у відносні: лебединий пух – лебедина згряя
присвійні у якісні: лебединий пух – лебедина пісня (фразеологізм)

6. Випереджальне завдання (розтлумачення вислову)

Лебедина пісня – останній прояв таланту, останній вчинок у житті. Ще з стародавніх часів відомий цей вислів. У його основу лягло народне повір'я. Воно свідчить, що лебідь співає тільки один раз у житті, перед смертю. Голос лебедя нагадує приємне дзвеніння срібного дзвіночка. А останній його подих дуже мелодійний.

7. Творче конструювання

Скласти словосполучення таким чином, щоб прикметники були вжиті в прямому й переносному значенні.

Золотий: золотий годинник – золотий син; солодкий: солодкий торт – солодкий сон; гострий: гострий ніж – гострий погляд; бабине:бабине подвір'я – бабине літо

VII. Підсумок уроку.

1. Асоціювання

До груп прикметників за значенням дібрати слово, яке з ними асоціюється.

Якісний = ознака

Відносний = відношення

Присвійний = належність

2. Мікрофон

На сьогоднішньому уроці я...

VIII. Домашнє завдання

1. Повторити теоретичний матеріал § 41.
2. Написати по 5 прикладів прикметників до кожної групи за значенням; скласти з трьома речення, визначити синтаксичну роль у ньому прикметників

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Білик Надія Олександрівна – учитель фізики, вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, заступник директора з навчально-виховної роботи Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради Донецької області.

Білик Наталя Анатоліївна – учитель математики та інформатики першої кваліфікаційної категорії, заступник директора з навчально-виховної роботи Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради Донецької області.

Гудкова Вікторія Сергіївна – здобувач ОП «Середня освіта (Мова і література (російська))» спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (російська)), IV курс, денне відділення, філологічний факультет.

Довбняк Валерія Вікторівна – здобувач ОП «Середня освіта (Мова і література (російська))» спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (російська)), IV курс, денне відділення, філологічний факультет.

Жукова Марина Костянтинівна – випускниця ОП спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)). Вчитель англійської мови, приватне підприємство «Лінгвістичний Центр Prime-Time».

Жуковська Ірина Яківна – учитель захисту України вищої кваліфікаційної категорії Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради Донецької області.

Зоненко Наталя Василівна – учитель інформатики та математики вищої кваліфікаційної категорії Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради Донецької області.

Клець Ольга Олексіївна – учитель російської мови та літератури, української мови та літератури, зарубіжної літератури Краматорського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I – III ступенів № 6 – дошкільний навчальний заклад» Краматорської міської ради (учитель вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель); кандидат філологічних наук.

Кравченко Варвара Сергіївна – здобувач ОП «Середня освіта (Мова і література (російська))» спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (російська)) I курсу філологічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Кравченко Наталія Дмитрівна – учитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії Височинівської філії Комунального закладу «Зміївський ліцей № 1 імені двічі Героя Радянського Союзу З. К. Слюсаренка» Зміївської міської ради Чугуївського району Харківської області.

- Ларченко Ольга Миколаївна** – учитель початкових класів першої кваліфікаційної категорії Кіндратівської ЗЗСО Краматорської районної ради Донецької області.
- Лугова Валентина Миколаївна** – директор Дружківської гімназії «Інтелект»; учитель російської мови та основ християнської етики вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради Донецької області.
- Маторіна Наталя Михайлівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології філологічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».
- Масич Анна Анатоліївна** – учитель зарубіжної літератури Борівської загальноосвітньої школи I–II ступенів № 2 Ізюмського району Харківської області (кваліфікаційна категорія – спеціаліст).
- Мирошниченко Юлія Олександрівна** – учитель інформатики другої кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.
- Нерівна Валентина Альбертівна** – учитель біології вищої кваліфікаційної категорії Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради Донецької області.
- Першина Тетяна Сергіївна** – спеціаліст другої кваліфікаційної категорії, консультант комунальної установи «Міський центр професійного розвитку педагогічних працівників» Дружківської міської ради Донецької області.
- Погожих Вікторія Геннадіївна** – вихователь другої кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.
- Потапенко Марія Олександрівна** – здобувач ОП «Середня освіта (Мова і література (англійська))» спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) I курс, денне відділення, філологічний факультет.
- Рибіна Ольга Володимирівна** – вихователь другої кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради
- Рижеголова Ганна Олександрівна** – учитель початкових класів першої кваліфікаційної категорії загальноосвітньої школи I–III ступенів № 7 Дружківської міської ради Донецької області.
- Романова Олена Євгенівна** – учитель географії вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради Донецької області.
- Руденко Олена Володимирівна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії загальноосвітньої школи I–III ступенів № 6 Дружківської міської ради Донецької області.

- Рубан Алла Анатоліївна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри російської мови та літератури філологічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»; учитель російської мови та зарубіжної літератури Слов'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 5 Слов'янської міської ради Донецької області (учитель вищої кваліфікаційної категорії).
- Самсоненко Єлизавета Валеріївна** – викладач іноземної (англійської) мови, спеціаліст II кваліфікаційної категорії ВСП «Дружківський житлово-комунальний фаховий коледж Дон НАБА».
- Сєдимова Олена Леонідівна** – учитель математики вищої кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.
- Сиротенко Світлана Миколаївна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, Шандриголівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Лиманської міської ради Донецької області.
- Смаглій Наталя Тимофіївна** – учитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради Донецької області.
- Соколовська Вікторія Вікторівна** – завідувачка бібліотекою, вища кваліфікаційна категорія, Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради Донецької області.
- Степанова Ольга Омелянівна** – вихователь другої кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.
- Степура Інна Володимирівна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.
- Суліма Яна Ігорівна** – учитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, Слов'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 5 Слов'янської міської ради Донецької області.
- Татарченко Анатолій Миколайович** – учитель технічної праці та захисту України вищої кваліфікаційної категорії Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради Донецької області.
- Терещенко Вікторія Вікторівна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, Шандриголівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Лиманської міської ради Донецької області.

Тесленко Наталія Ігорівна – учитель української мови і літератури вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, заступник директора з навчально-методичної роботи Слов'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 5 Слов'янської міської ради Донецької області.

Ткаченко Наталія Володимирівна – вихователь-методист ДНЗ № 34 «Дельфін» Дружківської міської ради Донецької області.

Токар Васирина Геннадіївна – учитель фізики та інформатики першої кваліфікаційної категорії, заступник директора з навчально-методичної роботи Слов'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 5 Слов'янської міської ради Донецької області.

Хадускіна Наталія Володимирівна – вихователь середньої групи першої кваліфікаційної категорії ДНЗ № 35 «Лелека».

Хандієва Світлана Олександрівна – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії СОЦСР «Смарагдове місто» с. Соснове Лиманського району.

Череповська Крістіна Олегівна – учитель англійської мови, кваліфікаційна категорія «спеціаліст», Слов'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 5 Слов'янської міської ради Донецької області.

Чернова Карина Андріївна – здобувач ОП «Середня освіта (Мова і література (російська))» спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (російська)) I курс, денне відділення, філологічний факультет.

Шарова Лариса Анатоліївна – учитель історії та правознавства вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, Шандриголівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Лиманської міської ради Донецької області.

Штена Юлія Олександрівна – учитель англійської мови другої кваліфікаційної категорії СОЦСР «Смарагдове місто», с. Соснове Лиманського району Донецької області.

Якубовська Наталія Михайлівна – учитель української мови та літератури першої кваліфікаційної категорії Слов'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 5 Слов'янської міської ради Донецької області.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ СУЧАСНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного
університету, учителів та учнів загальноосвітніх закладів

Випуск 13

Частина 2. Круглий стіл

*«Нова українська школа: теорія і практика (обмін досвідом)»
(м. Слов'янськ, 02–05 квітня 2021 р.)*

Відповідальні редактори А. А. Рубан, кандидат філологічних наук,
доцент;
Н. М. Маторіна, кандидат філологічних
наук, доцент.

Статті друкуються в авторській редакції.

Матеріали надано авторами публікацій в електронному вигляді.
Відповідальність за допущені помилки та неточності несуть автори
публікацій.

Підписано до друку 18.03.2020 р.
Формат 60x84 1/16. Ум. др. арк. 8,75.
Тираж 100 прим. Зам. № 1779/2.

Видавництво Б. І. Маторіна
84116, м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19.
Тел./факс +38 06262 3-20-99. E-mail: matorinb@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції ДК №3141, видане Державним комітетом телебачення та
радіомовлення України від 24.03.2008 р.
